

Diagnosi de la situació de la infància i l'adolescència de Reus

Convocatòria 2020 del Segell de Ciutat Amigues de la
Infància - UNICEF

Termini de lliurament UNICEF: 13/02/2021

Càtedra d'Inclusió Social - Universitat Rovira i Virgili

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Autors/es:

Angel Belzunegui Eraso

Sònia Fernández Aliseda

Immaculada Rosell Morales

Francesc Valls Fonayet

Contacte:

Lluís Maria Andreu Bertran (Ajuntament de Reus)

llandreu@reus.cat

Francesc Valls Fonayet (Càtedra d'Inclusió Social)

francesc.valls@urv.cat

Índex de continguts

Presentació de la diagnosi i agraïments	6
Resum executiu.....	8
1. Descripció de la situació de la infància i l'adolescència.....	12
1.1 Una evolució demogràfica marcada pel component migratori	12
1.2 Un de cada cinc habitants de Reus té entre 0 i 17 anys. L'estimació futura apunta a un decreixement	14
1.3 Una població infantil i adolescent cada vegada més <i>envellida</i>	16
1.4 Gairebé 4.000 infants i adolescents de nacionalitat estrangera	18
1.5 Distribució de la infància i l'adolescència per districtes	20
1.6 Piràmide d'edats i altres indicadors demogràfics	23
1.7 Dades d'escolarització.....	24
1.8 Pobresa i nivell de renda en la població infantil i adolescent	29
2. Eines per a la infància i l'adolescència: recursos, serveis i documentació.....	35
2.1 Els recursos físics per a infància i adolescència a Reus	35
Mas Pintat. Centre d'Atenció a la infància i a les Famílies	36
Casal de Joves.....	37
Centres escolars	38
2 Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE)	41
6 Centres cívics	41
2 Biblioteques	42
71 zones de jocs infantils.....	43
Parc de Nadal	44
2.2 Serveis i programes destinats a la infància i l'adolescència	44
El Pla d'Infància, Adolescència i Igualtat d'Oportunitats (PIAIO)	44
La Taula Local d'Infància.....	45
El Consell d'Infants.....	46

Els Serveis d'Intervenció Socioeducativa (SIS)	47
L'Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència en Alt Risc Social (EAIA)	48
Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil de Reus (CSMIJ)	48
Xarxa 0-6 d'escolarització	49
Pressupostos participatius	50
Pla d'Acció Municipal Reus 2019-2023	51
Teixit associatiu i entitats	52
Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP)	53
Bus a peu.....	53
Programa Fem coral.....	54
Programa T'ajudem a créixer.....	54
Targeta Jove.....	54
Ajuts per a l'assistència al menjador escolar.....	55
2.3 Documentació generada a la ciutat sobre infància i adolescència: Pla Local de Joventut 2016-2020 i informe "L'escolaritat a Reus"	56
Pla Local de Joventut 2016-2020.....	56
L'escolaritat a Reus: avaluació de la política educativa municipal per a l'equitat.....	57
3. Valoració: la veu d'infants, adolescents, famílies i agents socials	60
3.1 Identificació de les prioritats d'actuació i de les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats (DAFO)	60
Debilitats	62
Amenaces	65
Fortaleses	67
Oportunitats	69
3.2 Estratègies de supervivència, defensives, ofensives i de reorientació.....	71
3.3 Valoració sobre el treball efectuat en matèria d'infància i adolescència	73
3.4 Reflexions generades durant els tallers participatius	75
Taller 1. Personal tècnic de l'Ajuntament.....	76

Taller 2. Infants i adolescents	79
Taller 3. Representants d'organismes i entitats de serveis a la infància i l'adolescència.....	83
Taller 4. Mares, pares i famílies	87
Taller 5. Món educatiu.....	93
Conclusions: una prioritització dels àmbits d'actuació	98
1. Promoure la participació d'infants, adolescents i famílies en la presa de decisions a la ciutat	98
2. Coordinar l'actuació de les àrees i agents de l'àmbit de la infància i l'adolescència.....	99
3. Establir una dinàmica de treball i avaluació basada en els indicadors.....	100
4. Totes les eines necessàries per lluitar contra la pobresa infantil i les desigualtats.....	101
5. Reivindicar la importància de l'educació i intervenir contra el fracàs escolar, absentisme i segregació.....	102
6. Planificar un urbanisme, mobilitat i ús de l'espai públic amb perspectiva d'infància.	102
7. Promoure el benestar subjectiu en la infància i l'adolescència i afrontar els trastorns de salut mental.....	103
Limitacions.....	105
Índex de gràfics, taules i il·lustracions.....	107

Presentació de la diagnosi i agraïments

El 21 de febrer de 2020 el Ple de l'Ajuntament de Reus va aprovar concórrer a la convocatòria del Programa Ciutats Amigues de la Infància d'UNICEF. El Segell de Ciutat Amiga de la Infància és un reconeixement a la tasca dels municipis en l'aplicació dels principis de la Convenció sobre els Drets de la Infància, i explicita el compromís d'aquests per consolidar i potenciar aquesta sensibilitat en endavant.

Els objectius que delimiten que una ciutat sigui reconeguda com a Amiga de la Infància són:

1. Que cada nen, nena i adolescent sigui valorat, respectat i tractat justament.
2. Que les veus, necessitats i prioritats de cada infant s'escoltin i es tinguin en compte en les normatives i polítiques públiques, en els pressupostos i en totes les decisions que els afecten.
3. Que tots els infants tinguin accés a serveis essencials de qualitat.
4. Que tots els infants visquin en entorns segurs i nets.
5. Que tots els infants tinguin l'oportunitat de gaudir de la vida familiar, el joc i l'oci.

Aquesta diagnosi forma part de la documentació que la ciutat presenta a UNICEF per assolir aquest reconeixement. Consta de tres eixos temàtics, estructurats cadascun en un capítol:

- El capítol 1 aprofundeix en l'anàlisi de dades secundàries sobre la infància i l'adolescència a la ciutat, des d'un punt de vista social, educatiu i demogràfic. S'hi inclouen temes com l'estructura d'edats, el sexe, l'educació, el lloc de naixement, la nacionalitat, els nivells de renda i la distribució territorial d'infants i adolescents dins de la ciutat.
- El segon capítol identifica els recursos amb què la ciutat compta en matèria d'infància i adolescència. Concretament, es classifiquen aquests recursos en tres direccions: a) els espais físics destinats a la infància i l'adolescència; b) els serveis i programes existents a la ciutat, i c) la revisió de la documentació i estudis generats en els darrers anys.
- Finalment, el tercer eix incorpora el vessant participatiu d'aquesta diagnosi, amb dues línies de treball complementàries amb un format marcadament qualitatiu i en les quals hi ha pres part activa una seixantena de persones de la ciutat, entre famílies, infants, adolescents i personal tècnic. La primera línia ha estat una avaluació DAFO (Debilitats-Amenaces-Fortaleses-Oportunitats) en matèria d'infància i adolescència, i la segona línia ha recollit els discursos i reflexions generats durant diversos tallers

participatius en els quals han pres part personal tècnic, agents socials, famílies i infants i adolescents.

A banda de l'elaboració d'aquest document, també s'ha recollit un conjunt d'indicadors quantitatius en matèria d'infància i adolescència, que han estat incorporats a la plataforma de sol·licitud de la convocatòria.

A més de l'objectiu immediat d'aquesta diagnosi, que és la d'acompanyar la presentació de la candidatura, creiem que ha de ser una més de les eines de què es dota la institució municipal a l'hora de planificar i executar les polítiques d'infància i adolescència a la ciutat de Reus, en definitiva, de fer de Reus una ciutat amable amb aquests col·lectius i de tenir-ne cura, intervenint de manera global en les diverses dimensions que afecten el seu dia a dia i atorgant-los un rol actiu en la definició de Reus com una Ciutat Amiga de la Infància.

Abans d'acabar aquesta presentació, l'equip de persones de la Càtedra d'Inclusió Social de la URV que hem elaborat aquest informe agraïm la col·laboració, disponibilitat i interès de les famílies, infants i adolescents, representants del món educatiu, agents socials, personal tècnic i responsables d'àrees de l'Ajuntament de Reus que han participat en alguna de les diverses fases de la diagnosi, en un context d'urgència i emergència que no ha estat gens favorable: fent front a una pandèmia que ha impactat de manera evident en el dia a dia de la infància i adolescència. Emmarquem el seu interès en la voluntat que hi ha de potenciar aquest àmbit i de situar les polítiques d'infància i adolescència com un referent en l'àmbit local, de manera consolidada, en els propers anys.

El seu entusiasme a l'hora d'aportar idees i reflexions demostra que hi ha una base ciutadana tant conscienciada com implicada en el treball per a la infància i l'adolescència de la ciutat de Reus.

Resum executiu

Aquesta diagnosi forma part de la proposta de l'Ajuntament de Reus d'esdevenir Ciutat Amiga de la Infància, un reconeixement que UNICEF atorga per impulsar la defensa dels drets de la infància i l'adolescència.

S'ha estructurat en tres fases:

- Una primera fase amb l'anàlisi de dades demogràfiques, educatives i socials.
- Una segona fase amb la identificació del catàleg de recursos per a la infància i l'adolescència a la ciutat. S'ha classificat en tres categories: a) Recursos físics; b) Serveis i programes destinats a la infància i a l'adolescència, i c) Documentació generada en els darrers anys en matèria d'infància i adolescència a la ciutat.
- Una tercera fase participativa amb la implicació d'una seixantena de famílies, adolescents, infants, agents i personal tècnic, classificada al seu torn en dues direccions: a) una anàlisi DAFO orientat a personal tècnic de l'Ajuntament, i b) cinc tallers participatius amb adolescents, famílies, agents socials, món educatiu i personal tècnic.

Síntesi de resultats de la primera part. Anàlisi social i demogràfica

Reus compta amb 104.373 persones i és el desè municipi més poblat de Catalunya. Un de cada cinc habitants té entre 0 i 17 anys. De cara al futur, s'estima que es reduirà del pes demogràfic d'aquesta franja d'edat sobre el total de població i que, a més, aquest col·lectiu s'anirà *envellint* progressivament. Gairebé 4.000 infants de la ciutat tenen nacionalitat estrangera. La distribució territorial de la infància i adolescència a la ciutat és heterogènia: s'identifica una major presència d'infants i adolescents en districtes de sud i llevant, que d'altra banda corresponen a les zones amb major vulnerabilitat. El 85% de la població de 17 anys estava escolaritzada, per sobre de la mitjana catalana (80,2%), i amb un major pes de l'escolarització privada fins a l'ESO (per sobre del 40%, amb una mitjana catalana). Un 15,5% de la població de 0 a 17 anys viu amb ingressos inferiors als 5.000 euros per unitat de consum i es concentra en major mesura als districtes de l'est i sud de la ciutat.

Síntesi de resultats de la segona part. Recursos, serveis i documentació

Reus disposa d'abundants equipaments orientats a la infància i adolescència. En aquesta diagnosi hem catalogat els següents: el Mas Pintat, el Casal de Joves, més d'una seixantena de centres escolars de 0 a 17 anys, dos Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE), 6 centres cívics (un amb espai propi per a la infància: l'Espai de Joc Obert del Centre Cívic

Ponent), 2 biblioteques públiques i una altra amb conveni per a menors de 24 anys, 71 zones de joc infantils i el Parc de Nadal durant l'època nadalenca.

També s'explica breument en què consisteixen els següents programes i serveis de la ciutat: el Pla d'Infància, Adolescència i Igualtat d'Oportunitats (PIAIO), la Taula Local d'Infància, el Consell d'Infants, el Servei d'Intervenció Socioeducativa, l'Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència en Alt Risc Social (EAIA), el Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ), la Xarxa 0-6, els diverses propostes guanyadores en els pressupostos participatius, diverses accions plantejades al Pla d'Acció Municipal (2019-2023), un ric teixit associatiu amb diverses entitats i associacions (de suport a la maternitat, d'ajuda a afectats de cardiopaties infantils, de suport al dol, de nens oncològics, una trentena d'AMPA i 6 agrupaments i espais escoltes, a més de moltes altres entitats esportives, culturals i d'oci que treballen quotidianament amb infants i adolescents), el Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP), els programes Bus a peu, Fem coral, T'ajuden a créixer, Targeta Jove, els ajuts per a l'assistència al menjador escolar i una cinquantena d'activitats d'estiu (2020).

Finalment, es fa una lectura del Pla de Joventut 2016-2020 (en la part que involucra la població de 12 a 17 anys) i de l'informe "L'escolaritat a Reus", diagnòstics recents que involucren la infància i l'adolescència de la ciutat.

Síntesi de resultats de la tercera part. Fase participativa

La fase participativa ha permès identificar diverses alertes (la necessitat de millorar la coordinació entre agents que treballen amb la infància, de donar major veu a la infància en la planificació de polítiques públiques, els riscos de la pobresa i la desigualtat, d'abandonament prematur i de segregació escolar) i aspectes positius que cal aprofitar (el bagatge dels equips professionals de la ciutat, el teixit associatiu i cultural, els recursos disponibles i la sensibilitat social en defensa dels drets de la infància).

Aquestes reflexions també han estat protagonistes durant els tallers participatius on, entre molts altres aspectes que es van detallant al llarg del capítol 3 d'aquesta diagnosi, enumerem alguns dels que s'han repetit de manera constant: la importància de reconèixer el conjunt d'agents que treballen amb la infància i adolescència i de potenciar el treball en xarxes, l'existència d'una bretxa digital (que genera desigualtats en l'àmbit de l'educació, de tenir informació sobre activitats, entre altres) i que agreujat el darrer any, la segregació urbana i educativa, les demandes de disposar d'un espai públic amb perspectiva infantil (espais de joc infantil, àrees verdes, seguretat en la mobilitat d'infants i adolescents), l'accessibilitat a la informació sobre activitats, serveis i recursos per a infància i adolescència, l'emergència i

preocupació pels problemes mentals i de benestar emocional, la importància de l'escola per garantir els drets de la infància i l'adolescència i, finalment, la necessitat d'escoltar la veu de la infància i de proposar canals que permetin expressar les seves inquietuds.

Proposta de línies prioritàries de treball

Arrel de tota la informació recollida i documentada, aquesta diagnosi acaba proposant 7 línies prioritàries de treball per donar resposta a les necessitats detectades:

1. Promoure la participació d'infants, adolescents i famílies en la presa de decisions a la ciutat.

Per ser una ciutat que escolta la infància, que té canals fluides d'interlocució tant per difondre la informació com per rebre les demandes de les famílies, i que fomenta la participació de la població de 0 a 17 anys en l'elaboració de les polítiques municipals.

2. Facilitar la coordinació de les àrees i agents que treballen en l'àmbit de la infància i l'adolescència.

Amb mecanismes de treball en xarxa efectius per assolir una cooperació real entre les diverses àrees, agents socials i personal tècnic que treballen amb infants i adolescents.

3. Establir una dinàmica de treball i avaluació basada en indicadors.

Per millorar la presa de decisions, així com els dissenys i les execucions de polítiques destinades a la infància i l'adolescència.

4. Totes les eines sobre la taula per lluitar contra la pobresa infantil i les desigualtats.

Per posar sobre la taula totes les mesures i energies disponibles a nivell municipal per afrontar aquestes problemàtiques que afecten almenys 6.000 infants en situació de pobresa a la ciutat.

5. Reconèixer la importància de l'educació i intervenir contra el fracàs escolar, l'absentisme i la segregació.

L'educació és un dels drets clau per a la infància i l'adolescència, i el bagatge acumulat en el món educatiu, així com el treball que s'efectua des de les entitats d'educació en el lleure i d'acció socioeducativa, són fortaleces que la ciutat ha de poder aprofitar.

6. Planificar un urbanisme, una mobilitat i un ús de l'espai públic amb perspectiva d'infància.

Un urbanisme pensat per a la infància ha d'incloure una densa xarxa de parcs i de zones de joc infantils, ha de promoure que els infants puguin moure's amb seguretat per la ciutat i ha de disposar d'uns nivells de seguretat que permetin als infants i adolescents moure's de manera autònoma per la ciutat, fer-se-la seva i tenir confiança en la comunitat.

7. Promoure el benestar subjectiu en la infància i l'adolescència i prevenir l'emergència de trastorns de salut mental.

UNICEF defineix aquest àmbit com a urgent i ineludible en el context social actual, i requereix un treball transversal sobre els factors de risc, sobre l'especialització en infància i adolescència de les xarxes de salut mental i suport psicosocial i garantir la coordinació dels diferents agents que hi intervenen.

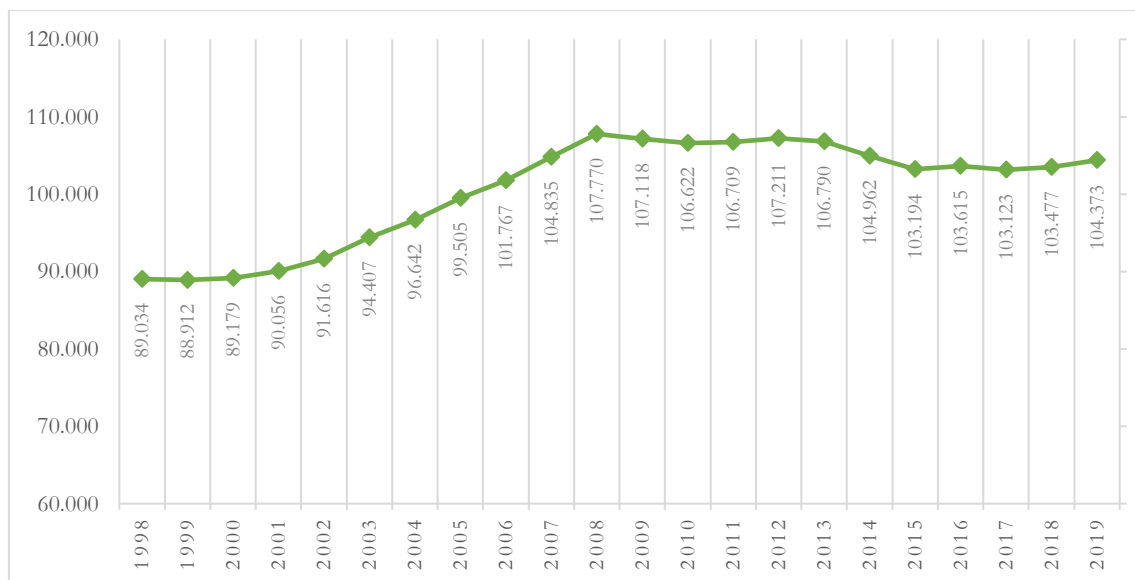
1. Descripció de la situació de la infància i l'adolescència

1.1 Una evolució demogràfica marcada pel component migratori

Amb 104.373 habitants el 2019, Reus el desè municipi més poblat de Catalunya i el segon tant de l'Àmbit Territorial del Camp de Tarragona com de la demarcació (després de Tarragona, amb 134.515 habitants).

L'any 2019, el número d'habitants de la ciutat ha crescut un 0,9% interanual (896 individus), retornant a una pauta de creixement demogràfic que havia estat estancada en els darrers anys. En tot cas, els paràmetres estan allunyats dels de la primera dècada del 2000. Per exemple, entre els anys 2000 i 2008 la població de Reus va créixer un 20,8%, amb una mitjana de més de 2.300 nous habitants cada any i un acumulat de 18.600 nous habitants. Això va comportar que l'any 2008 es registrés el màxim volum demogràfic de la història de la ciutat, amb 107.779 habitants. L'entrada a la crisi econòmica va venir acompanyada d'una moderada però progressiva pèrdua de població, fonamentalment per causes migratòries, que es va allargar durant bona part de la dècada de 2010.

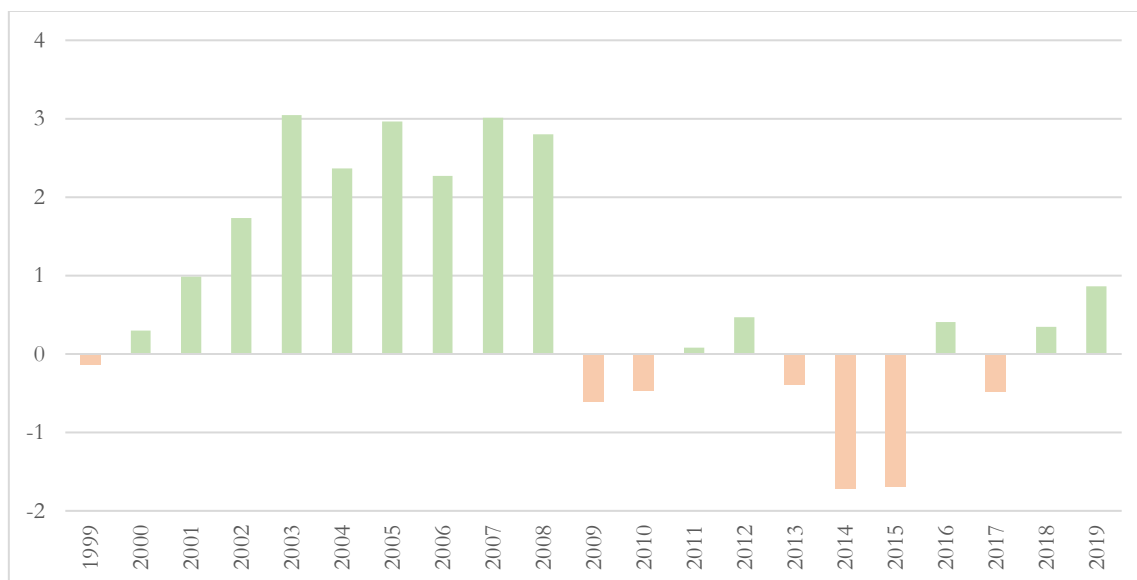
Gràfic 1. Número d'habitants. Reus. Anys 1998 a 2019

Font: Padró municipal d'habitants

La composició demogràfica de la ciutat encara està, per tant, vinculada al període de creixement de la primera dècada de 2000. En diversos anys d'aquesta dècada la ciutat va assolir un ritme de creixement del 3% interanual. Des de l'esclat de la crisi s'han anat intercalant anys amb creixement demogràfic i anys amb pèrdua poblacional.

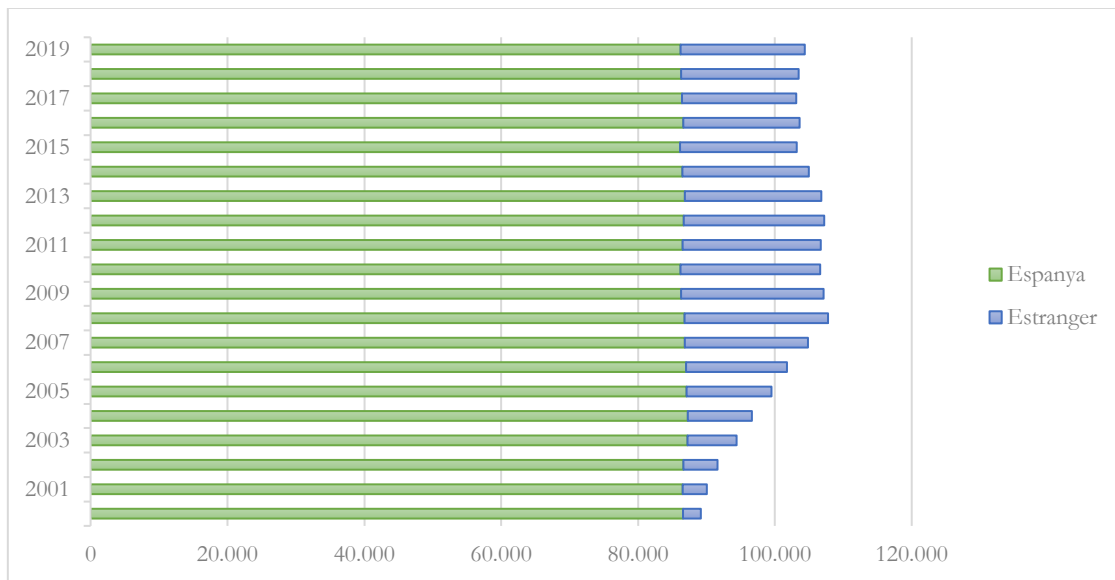
Gràfic 2. Creixement demogràfic interanual. Reus. Anys 1998 a 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

Com hem dit, per entendre la composició demogràfica actual a la ciutat de Reus cal observar el factor migratori. L'any 2000 vivien a Reus 2.604 persones nascudes a l'estranger i representaven el 2,9% de la població. L'any 2010, eren 20.412 persones i el 19,1% de la població, és a dir, 7,8 vegades més. El 2019 la situació s'ha estabilitzat lleugerament per sota dels nivells de fa 10 anys: ara a la ciutat hi ha 18.150 habitants nascuts a l'estranger, que representen el 17,4% de la població, ja que al fre en l'arribada de població immigrant s'hi ha sumat, durant bona part de la crisi econòmica, l'augment de l'emigració d'aquesta població. Aquest fenomen explica no només l'intens creixement demogràfic de les darreres dues dècades a la ciutat sinó també les modificacions en l'estructura d'edats: la migració ha alentit el procés de despoblació de la franja infantil i adolescent i de caiguda dels indicadors de natalitat, si bé previsiblement aquests elements retornaran durant la dècada de 2020, com veurem més endavant.

Gràfic 3. Població segons lloc de naixement. Reus. Anys 2000 a 2019

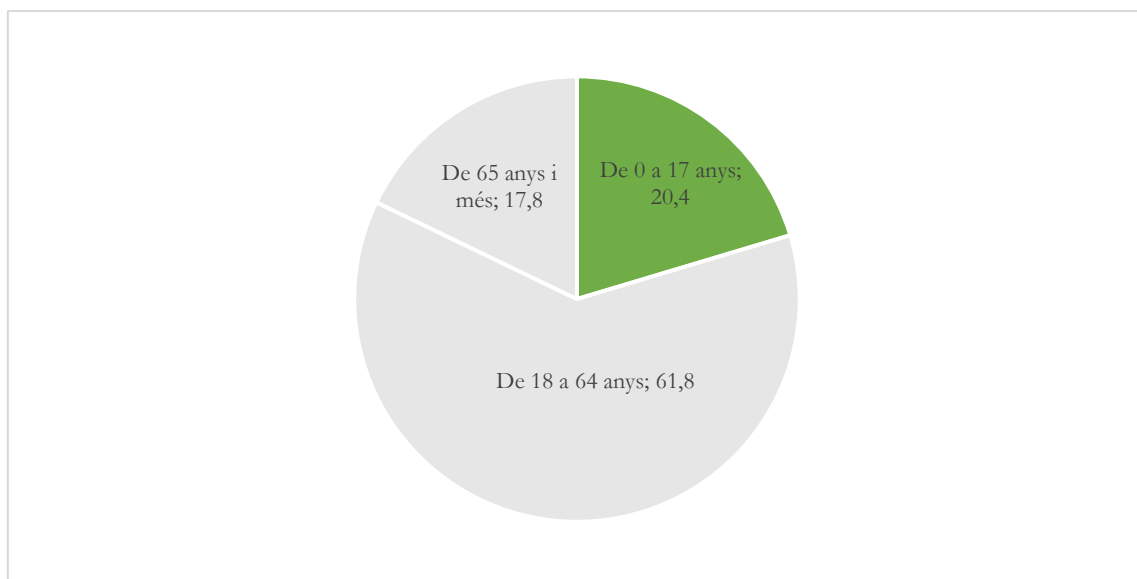

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

1.2 Un de cada cinc habitants de Reus té entre 0 i 17 anys. L'estimació futura apunta a un decreixement

L'any 2019, el 20,4% de la població té entre 0 i 17 anys. En números absoluts són 21.262 infants i adolescents.

Gràfic 4. Percentatge de població segons grans grups d'edat. Reus. Any 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

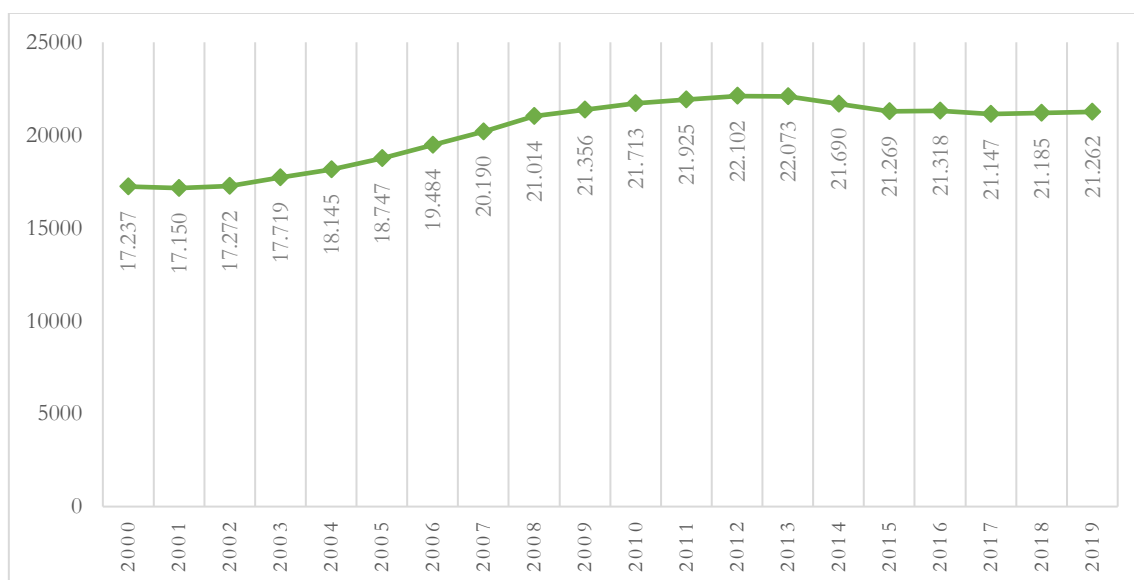
Són uns 4.000 individus més dels que hi havia en començar aquest segle XXI (el mínim de les dues darreres dècades és de l'any 2001, amb 17.150 habitants). No obstant, el volum més elevat es va registrar a principis d'aquesta dècada, amb un pic màxim l'any 2012 amb 22.102 habitants de 0 a 17 anys (21,4% de la població), és a dir, 840 més que en l'actualitat.

Una de les característiques demogràfiques de les nostres societats és el progressiu envelliment de la població. Per exemple, a Catalunya ja hi ha més habitants a partir dels 65 anys que entre els 0 i els 17. A Reus aquest procés d'envelliment està lleugerament més endarrerit i la població infantil i adolescent és encara més nombrosa que la població d'edat avançada (18.625). No obstant, el comportament demogràfic de tots dos col·lectius és oposat: l'estancament demogràfic de la població de 0 a 17 anys contrasta amb l'augment continuat de la població d'edat avançada (amb 14 anys continuats de creixement positiu), que fa esperable que en pocs anys l'actual ordenació s'inverteixi.

La major part del creixement demogràfic dels 0 als 17 anys s'explica per l'augment de la població en edat reproductiva. En primer lloc, perquè la nombrosa població nascuda durant l'explosió demogràfica de la dècada de 1970 va arribar a l'adulthood. En segon lloc, a això s'hi va sumar l'arribada de població immigrada, amb una edat mitjana similar. Per tant, el volum de població en edat reproductiva va créixer de manera substancial durant aquest període, i això va afavorir un augment del número de naixements durant aquests anys. La major part de l'actual població adolescent de la ciutat neix en aquest context: si bé els registres de fecunditat a Reus van augmentar lleugerament, allò principal era que hi havia molts pares i mares en edat reproductiva.

Actualment aquest context ha canviat. Entrada la dècada de 2010, qui comença a entrar a l'edat reproductiva són les generacions buides nascudes durant la dècada de 1980 i de 1990. Aquest factors demogràfic (més els impediments derivats de la crisi econòmica, que es tradueix en un progressiu ajust a la baixa de la fecunditat) intensifiquen la caiguda de la natalitat a la ciutat, que està tornant a assolir els nivells mínims de la dècada de 1990.

Gràfic 5. Població de 0 a 17 anys. Reus. Anys 2000 a 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

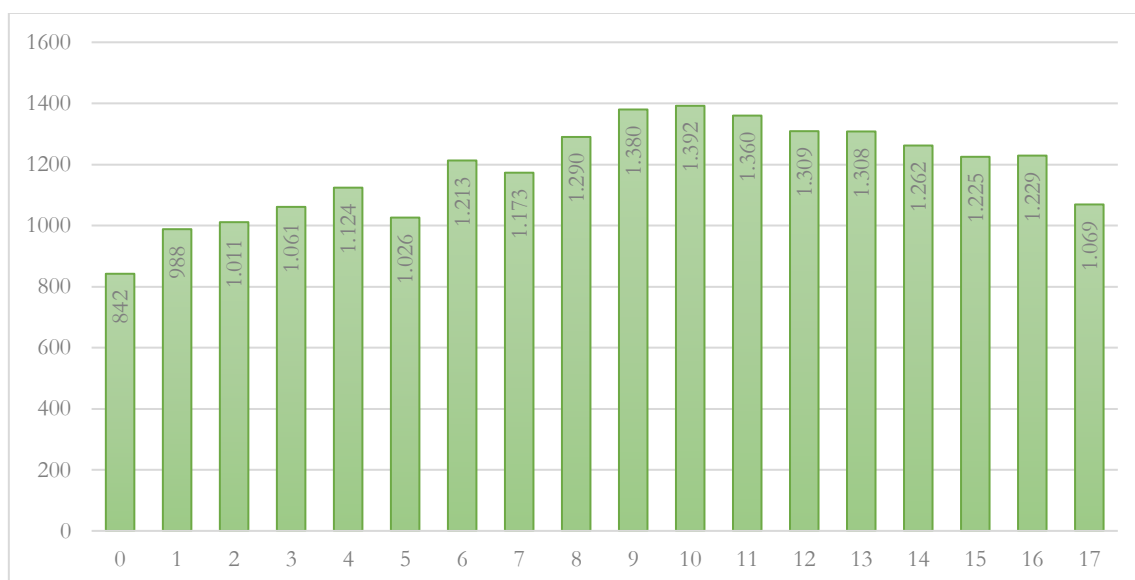
Què s'espera en el futur? Cal preveure que la pèrdua de pes poblacional del col·lectiu de 0 a 17 anys s'intensificarà al tancament de la dècada de 2020, quan surtin d'aquesta franja d'edat les darreres cohorts d'edats nascudes en l'etapa d'ascens demogràfic dels primers anys 2000. Per exemple, les projeccions de població de l'IDESCAT per a Reus estimen que l'any 2033 la població de 0 a 17 anys a la ciutat serà d'unes 19.318 persones, un 17,5% del total d'habitants de la ciutat. És a dir, gairebé 2.000 persones i 3 punts percentuals menys que els registres d'aquest any 2019.

1.3 Una població infantil i adolescent cada vegada més *envellida*

El canvi de cicle demogràfic d'aquesta darrera dècada promourà, a més (sempre que la natalitat segueixi als nivells actuals i que la població en edat reproductiva segueixi sent poc nombrosa, com s'espera), que la població de 0 a 17 anys es vagi concentrant cada vegada cap a la franja d'edat més elevada.

Per exemple, la població de 0 a 4 anys a la ciutat s'ha reduït en gairebé 1.900 individus entre els anys 2010 i 2019: de 6.910 a 5.026 habitants. Per tant, ara representen aproximadament una de cada cinc persones de 0 a 17 anys (23,6%) mentre que el 2010 en representaven una de cada tres (31,8%). En canvi, el 31,2% de la població infantil i adolescent té ara entre 10 i 14 anys, quan eren el 24,9% a principis d'aquesta dècada.

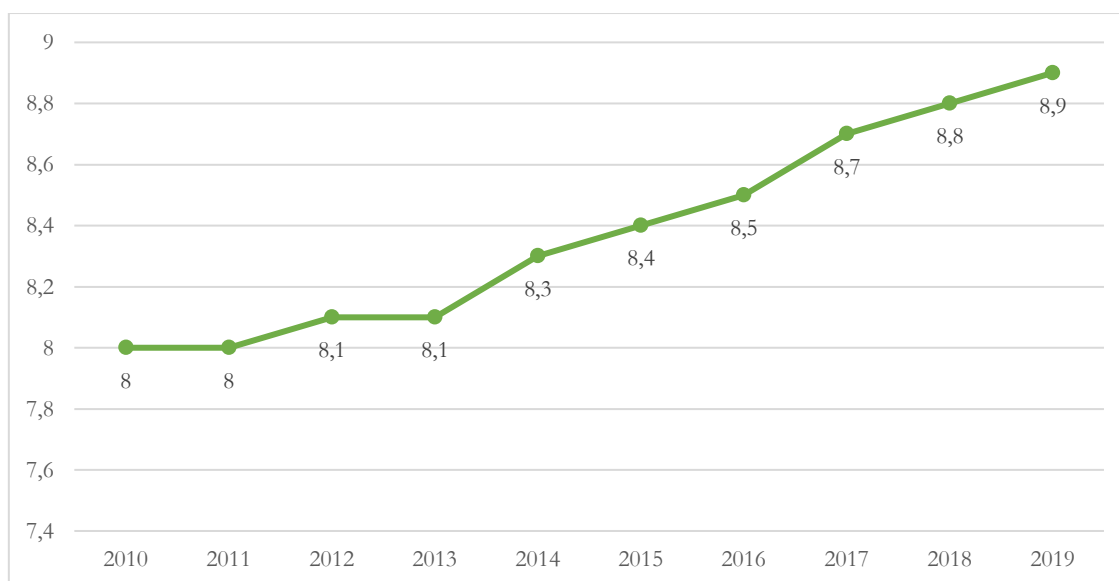
Gràfic 6. Població de 0 a 17 anys segons edat, any a any. Reus. Any 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

Per tant, una constatació des del punt de vista demogràfic és que la població de 0 a 17 anys està progressivament més envellida. La mitjana d'edat ha augmentat en gairebé 1 any durant la darrera dècada, dels 8 anys de l'any 2010 als 8,9 de l'any 2019, i s'estima que segueixi augmentant en els propers anys (serà de 9,2 anys per al 2025, segons les projeccions que ha plantejat l'IDESCAT).

Gràfic 7. Edat mitjana de la població de 0 a 17 anys. Reus. Anys 2010 a 2019

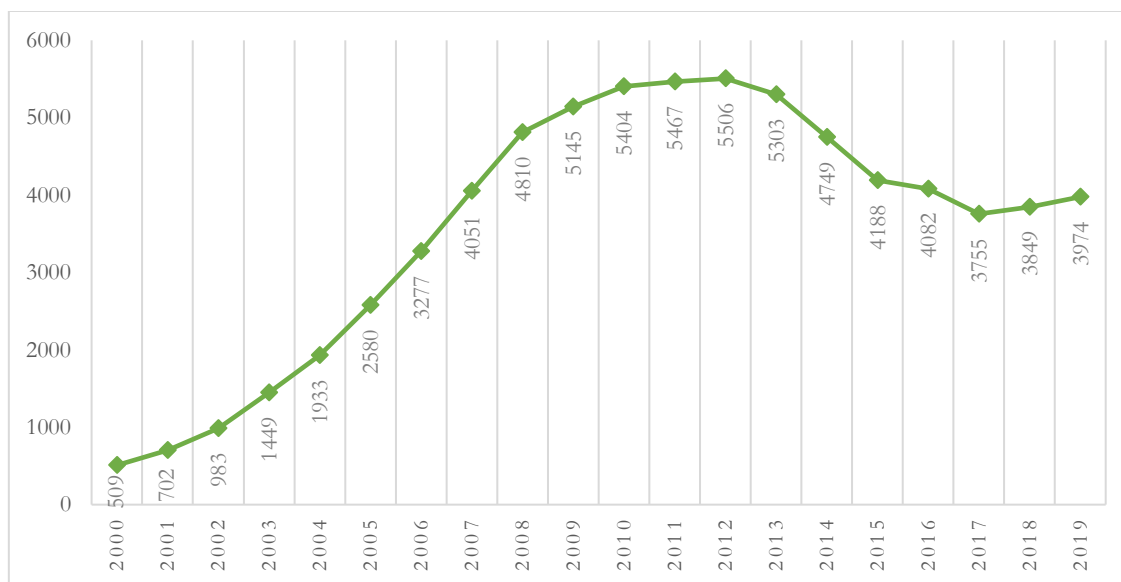

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

1.4 Gairebé 4.000 infants i adolescents de nacionalitat estrangera

L'any 2019 hi ha 3.974 habitants de 0 a 17 anys de nacionalitat estrangera a Reus¹. És un volum demogràfic substancialment més elevat que el que es registrava els primers anys de la dècada del 2000 (per exemple, l'any 2000 eren 509 habitants) però, a la vegada, és inferior al màxim registrat l'any 2012, amb 5.506 habitants. El motiu de la davallada rau en què bona part de la població infantil i adolescent arribada a través de la immigració durant la primera dècada del 2000 està abandonant aquesta franja d'edat i està entrant a l'etapa juvenil.

Gràfic 8. Població de 0 a 17 anys amb nacionalitat estrangera. Reus. Anys 2000 a 2019

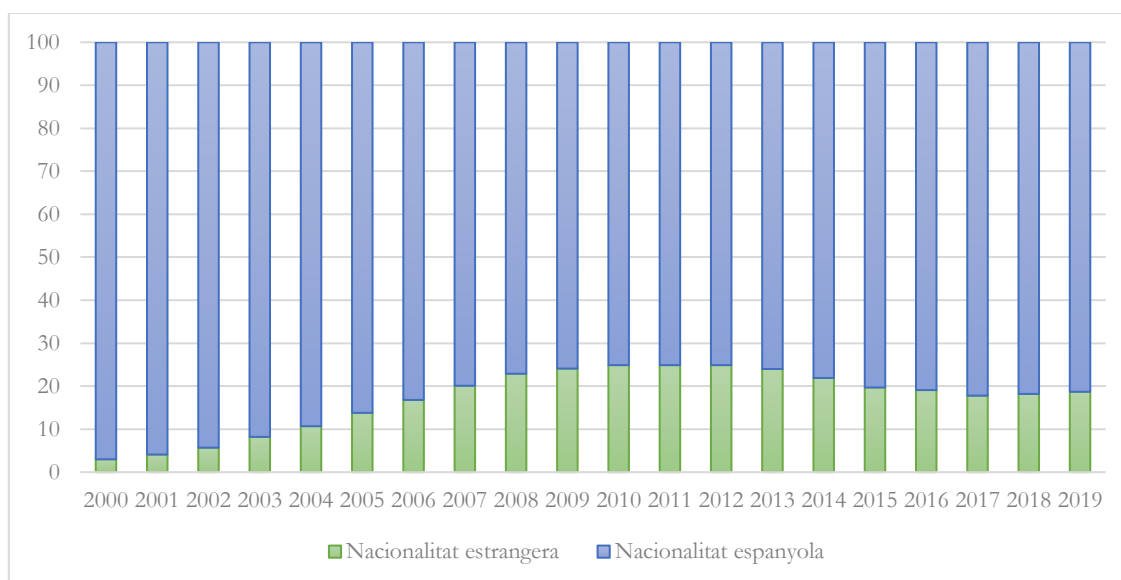

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

A nivell percentual, aquests prop de 4.000 habitants representen el 18,7% de la població de 0 a 17 anys de Reus, un percentatge superior al d'inicis de segle (3% l'any 2000) però també inferior al de principis de la dècada (24,9% entre els anys 2010 a 2012).

¹ Els indicadors de nacionalitat i de lloc de naixement són utilitzats habitualment en informes sociodemogràfics, donada la disponibilitat dels registres. L'equip que elabora aquest informe prefereix utilitzar el de nacionalitat. El motiu és que el naixement dins de l'Estat espanyol no atorga automàticament la nacionalitat espanyola sinó que habitualment -amb excepcions, segons països- es manté la nacionalitat dels pares. Per tant, una part de la població nascuda a Reus o a l'Estat manté els condicionants de vulnerabilitat social vinculats a la nacionalitat estrangera, en un context d'immigració per necessitat. Utilitzar l'indicador de lloc de naixement diluiria aquesta perspectiva i, per tant, optem per treballar amb el de nacionalitat.

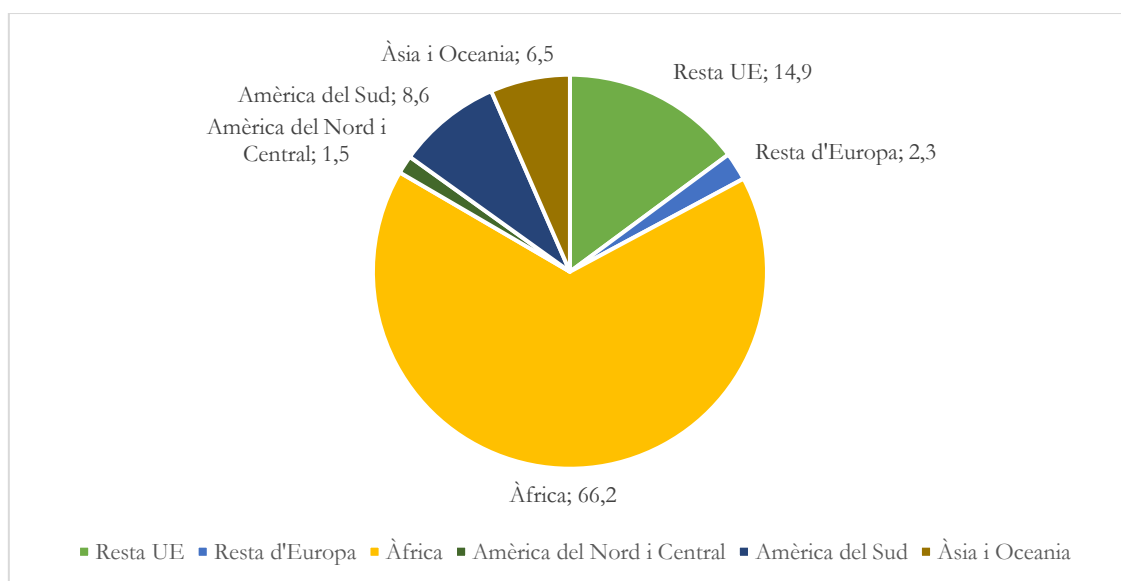
Gràfic 9. Percentatge de població de 0 a 17 anys segons nacionalitat. Reus. Anys 2000 a 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

Dues de cada tres persones de 0 a 17 anys amb nacionalitat estrangera tenen els seus orígens a l'Àfrica (majoritàriament al Marroc). A força distància hi ha Europa (17,2%), Amèrica del Sud (8,6%), Àsia i Oceania (6,5%) i, amb una presència més testimonial, de l'Amèrica del Nord i Central.

Gràfic 10. Població de 0 a 17 anys amb nacionalitat estrangera, segons continent d'origen. Reus. Any 2019

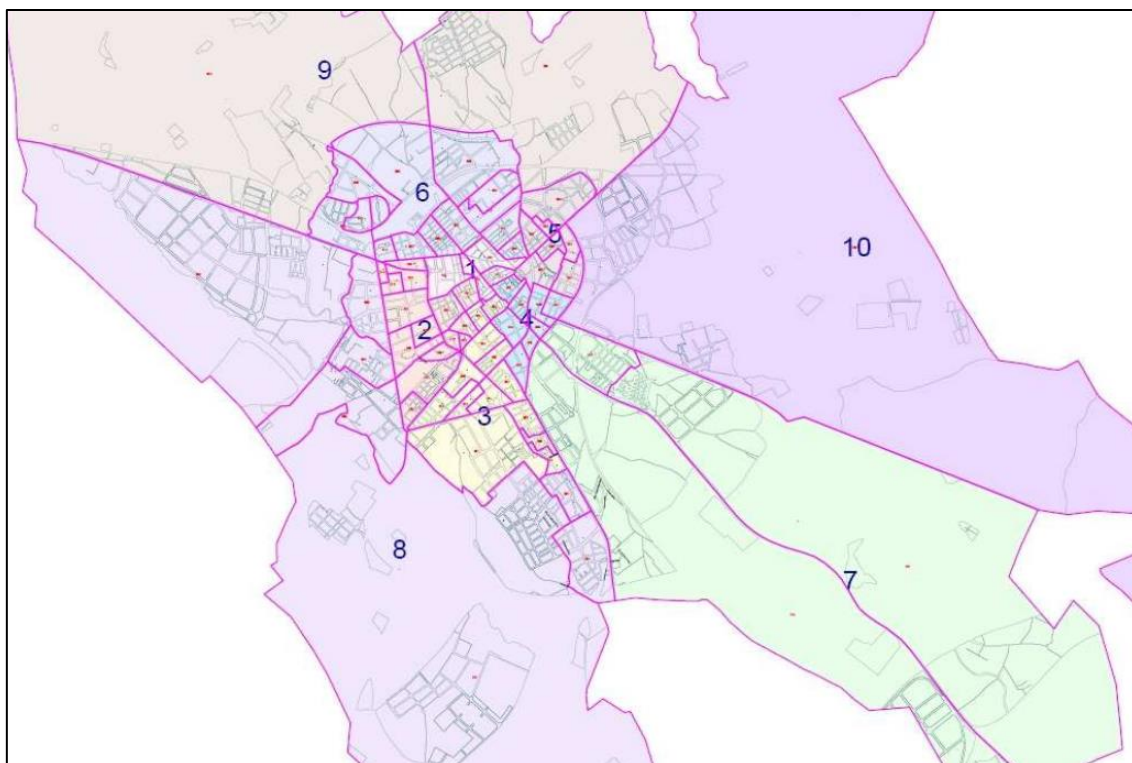

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

1.5 Distribució de la infància i l'adolescència per districtes

La ciutat de Reus està dividida en 10 districtes, amb una marcada heterogeneïtat tant social com de pes demogràfic entre ells. Els districtes situats al nord (9 i 6) i centre (1) són els que disposen d'una major renda mitjana (segons l'Atles experimental de renda, de l'INE), mentre que els situats al sud i est (7, 5, 3 i 4) són els que concentren més capes de població amb factors acumulats de vulnerabilitat.

Il·lustració 1. Distribució geogràfica dels districtes de Reus

Font: Ajuntament de Reus

Taula 1. Nivells de renda de la població, segons districtes. Reus. Any 2017

Districte	Renda mitjana per persona	Població amb ingressos per u.c.	Població amb ingressos per u.c.
-----------	---------------------------	---------------------------------	---------------------------------

		inferiors a 5.000 euros anuals	inferiors a 10.000 euros anuals
Districte 1	13.251	9,5	29,7
Districte 2	11.913	8,4	26,4
Districte 3	9.859	11,6	32,0
Districte 4	9.977	10,2	29,8
Districte 5	9.785	11,8	33,3
Districte 6	13.943	6,2	20,5
Districte 7	9.671	13,4	32,5
Districte 8	12.005	6,1	21,1
Districte 9	15.499	2,1	14,8
Districte 10	12.398	4,5	14,5
Reus	11.530	9,0	26,8

Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles experimental de renda. INE

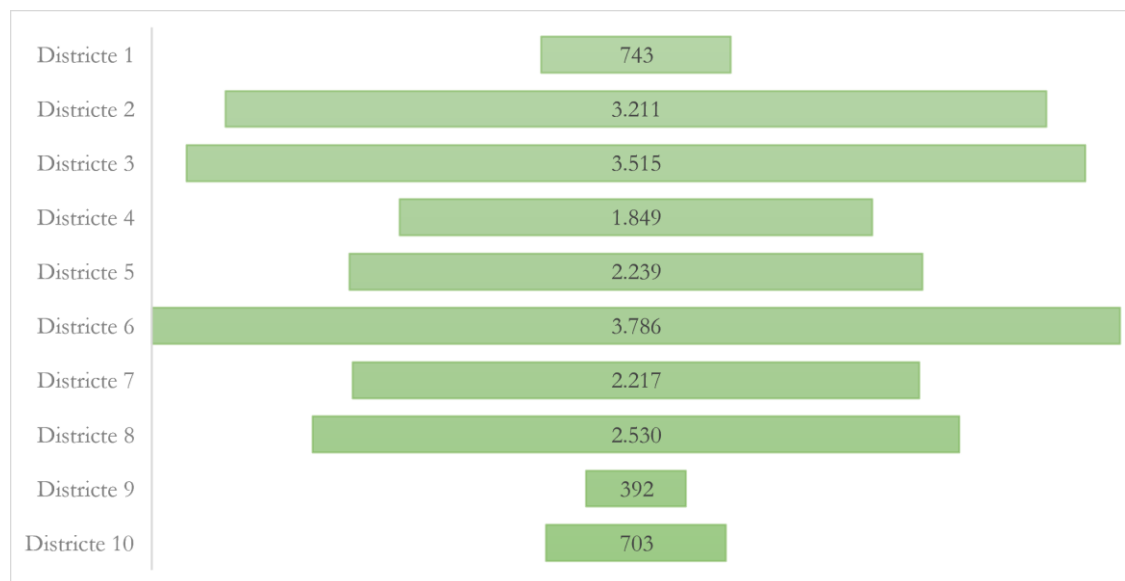
A nivell demogràfic hi ha una major concentració de població de 0 a 17 anys als districtes més vulnerables (un aspecte lligat als majors registres de fecunditat entre la població més vulnerable, així com al fet que són els districtes on s'ha concentrat l'arribada de població migrada en edat reproductiva de la primera dècada del 2000) i, en menor mesura, als districtes en expansió urbanística de la ciutat, que tendeixen a ser zones valorades per les famílies. En canvi, els districtes urbans i les zones residencials més envellides segueixen presentant uns baixos percentatges de població de 0 a 17 anys:

- Els districtes que tenen una proporció més alta de població infantil i adolescent són el 10 (amb un 28,2%, si bé és un barri amb un baix pes demogràfic), el 7 (25,6%) i el 8 (22,4%), és a dir: les zones de Ponent, Sud i Llevant, en forma de U, que combinen els elements que hem descrit anteriorment de vulnerabilitat i expansió urbanística.
- En canvi, els que presenten una menor proporció de població de 0 a 17 anys són l'1 (centre), el 9 (zona nord de la ciutat, incloent la urbanització del Pinar) i el 2 (entre l'Avinguda dels Països Catalans i els Passeigs Sunyer i Prim). Corresponen a les zones urbanes més centrals i densament poblades, així com a l'extrem nord de la ciutat, zona residencial menys accessible per a famílies amb infants i adolescents en el context socioeconòmic dels darrers anys.

No obstant, si enfoquem l'anàlisi als números absoluts, el pes demogràfic de cada districte adquireix ara un pes rellevant. La zona urbana nord (districte 6) és la que concentra més volum de població de 0 a 17 anys de la ciutat (3.786 individus, el 17,9% del total de la ciutat), seguida del districte 3 (des del Passeig Misericòrdia al Barri Fortuny, amb un 16,6%) i el 2

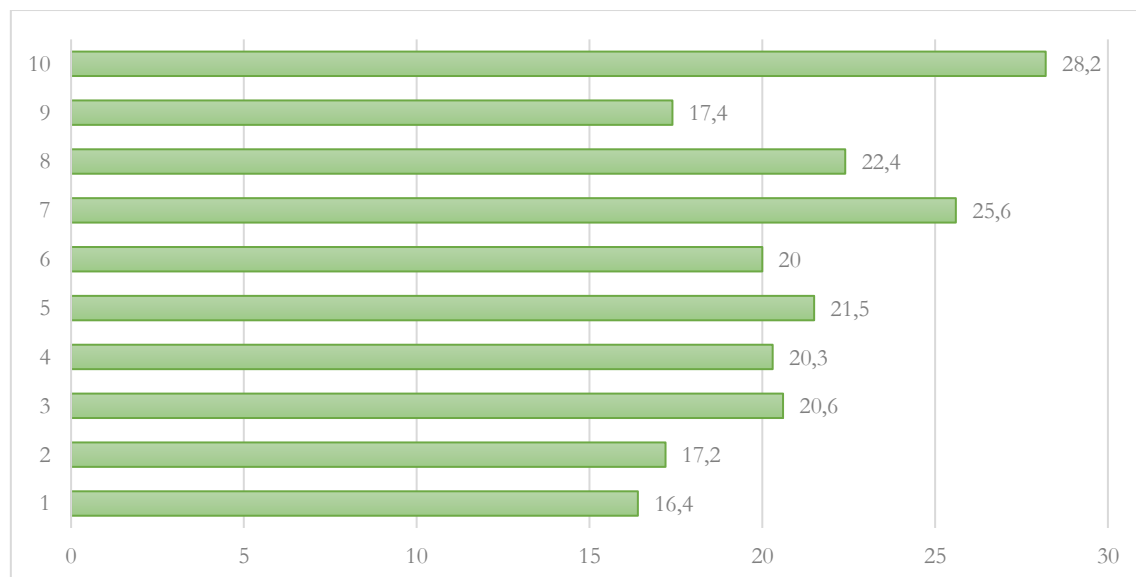
(amb un 15,2%). A l'altre costat, els districtes 9, 1 i 10 acumulen entre tots tres menys del 9% de la població de 0 a 17 anys.

Gràfic 11. Població de 0 a 17 anys, per districtes. Reus. Any 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

Gràfic 12. Percentatge de població de 0 a 17 anys sobre el total del districte. Reus. Any 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

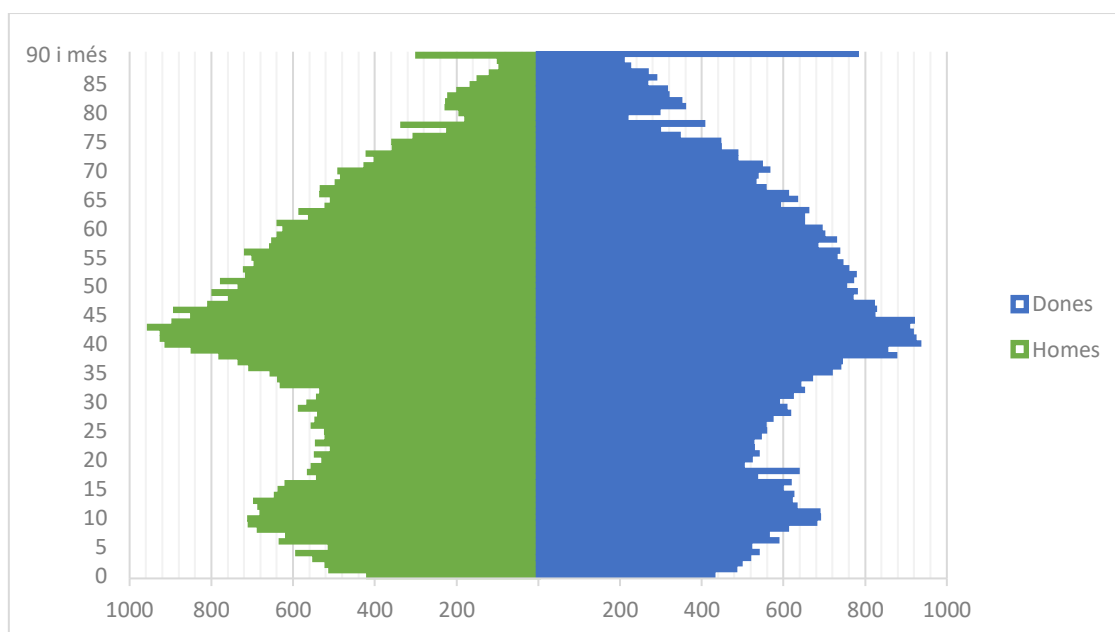
1.6 Piràmide d'edats i altres indicadors demogràfics

Com hem vist, a Reus hi ha 21.262 habitants de 0 a 17 anys. Hi ha una major presència masculina (10.888) que femenina (10.374), una característica demogràfica habitual en les edats primerenques a causa del major volum de naixements de nens que de nenes.

La piràmide d'edats en la infància i l'adolescència manté el mateix patró que la del conjunt de població: la base és més estreta que la part superior, una tendència que s'intensificarà en els propers anys i que afavorirà la reducció del pes demogràfic del col·lectiu, així com l'augment progressiu de la seva edat mitjana, com hem indicat. Per exemple, hi ha 1.069 habitants de 17 anys que deixaran de formar part d'aquesta franja d'edat de manera immediata. Dificilment el número de naixements durant l'any 2020 serà suficient per compensar aquest registre (el 2018 van haver-hi 946 nascuts vius, per sota dels 1.000 per primera vegada en els darrers 17 anys). D'altra banda, l'edat més poblada correspon als 10 anys (1.392 casos), és a dir, població nascuda l'any 2009.

La piràmide mostra visualment els fenòmens demogràfics que han definit l'actual estructura de població de la ciutat. La major part de la població es situa entre els 40 i els 50 anys: són persones nascudes durant l'explosió demogràfica de la dècada de 1970 i, també, persones immigrades durant la primera dècada de 2000 (arribades, per tant, en edat de treballar). A més, majoritàriament són els pares i mares de l'actual població infantil i, sobretot, adolescent de la ciutat.

Gràfic 13. Piràmide de població. Reus. Any 2019

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants

Com a darrera anàlisi d'aquest eix hem inclòs una comparativa dels principals indicadors demogràfics entre Reus i Catalunya. Com veiem a la taula 2, es fa palesa la major proporció de població infantil i adolescent a la ciutat, la major incidència de la natalitat i de la fecunditat, la major proporció de població de nacionalitat estrangera entre els 0 i 17 anys, una major taxa d'escolarització als 17 anys, una major prevalença de famílies amb elevada ràtio de població infantil (monoparentals i nombroses) i una major identificació d'infants en risc.

Taula 2. Indicadors sociodemogràfics. Reus i Catalunya. Anys 2017, 2018 o 2019 (segons disponibilitat)

	Reus	Catalunya
Percentatge de població de 0 a 17 anys (2019)	20,4	18,3
Índex de dependència juvenil (2019)	27,9	23,2
Taxa bruta de natalitat (2018)	9,04	8,38
Taxa general de fecunditat (2018)	39,57	36,88
% de població de 0 a 17 anys de nacionalitat estrangera (2019)	18,7	13,8
Famílies monoparentals (2017)	2,6%	2,0%
Famílies amb tres fills o més (2017)	5,6%	4,3%

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Estadística de Moviment Natural de la Població i dels Indicadors Territorials de Risc de Pobresa i Exclusió Social

1.7 Dades d'escolarització

Segons els Indicadors Territorials de Risc de Pobresa i Exclusió Social de l'IDESCAT, l'any 2017 el 85% de la població de Reus estava escolaritzada als 17 anys. És un percentatge superior a la mitjana catalana (80,2%). En aquest apartat 1.7 oferim una panoràmica general de l'escolarització a la ciutat (s'amplia la documentació d'aquest al capítol 2).

El curs 2019-2020 els centres educatius de la ciutat han tingut:

- 1.096 alumnes d'Educació Infantil de primer cicle.
- 3.485 alumnes d'Educació Infantil de segon cicle.
- 8.184 alumnes d'Educació Primària.
- 6.023 alumnes d'Educació Secundària Obligatòria.
- 1.015 alumnes de Cicles Formatius de Grau Mitjà.
- 1.844 alumnes de Batxillerat.

Cal tenir en compte que a partir de l'Educació Secundària els centres educatius de Reus també inclouen alumnat de municipis propers, i això no ha estat possible de desagregar amb els registres disponibles del Departament d'Educació.

Pel que fa al número de centres, és el següent:

- 20 centres d'Educació Infantil de primer cicle (0 a 3 anys). 7 públics (6 municipals i 1 de la Generalitat), 2 privats concertats/subvencionats i 11 privats.
- 29 centres d'Educació Infantil de segon cicle (3 a 5 anys). 19 públics i 10 privats concertats.
- 30 centres d'Educació Primària. 20 públics i 10 privats concertats.
- 18 centres d'Educació Secundària Obligatòria. 8 públics i 9 privats concertats.
- 7 centres de Cicles Formatius de Grau Mitjà. 5 públics, 1 privat concertat, 1 privat.
- 11 centres de Batxillerat. 7 públics, 2 privats concertats i 2 privats no concertats.

Les dades d'escolarització es desagreguen en les següents taules:

Taula 3. Dades d'escolarització. Educació Infantil de primer cicle 0-3 anys (curs 2019-2020)

	Alumnat	Alumnat (públic)	% Públic sobre total
P0	97	55	56,7
P1	380	198	52,1
P2	619	303	48,9
Total	1.096	556	50,7

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Taula 4. Dades d'escolarització. Educació Infantil de segon cicle 3-5 anys (curs 2019-2020)

	Alumnat	Alumnat (públic)	% Públic sobre total
P3	1.100	619	56,3
P4	1.156	675	58,4
P5	1.229	709	57,7
Total	3.485	2.003	57,5

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Taula 5. Dades d'escolarització. Educació Primària (curs 2019-2020)

	Alumnat	Alumnat (públic)	% Públic sobre total
1r	1.172	682	58,2
2n	1.346	791	58,8
3r	1.316	768	58,4
4t	1.384	826	59,7
5è	1.469	879	59,8
6è	1.497	930	62,1
Total	8.184	4.876	59,6

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Taula 6. Dades d'escolarització. Educació Secundària Obligatoria (curs 2019-2020)

	Alumnat	Alumnat (públic)	% Públic sobre total
1r	1.536	904	58,9
2n	1.552	935	60,2
3r	1.499	913	60,9
4t	1.436	860	59,9
Total	6.023	3.612	60,0

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Taula 7. Dades d'escolarització. Cicles Formatius de Grau Mitjà (curs 2019-2020)

	Alumnat	Alumnat (públic)	% Públic sobre total
Total	1.015	905	59,9

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Taula 8. Dades d'escolarització. Batxillerat (curs 2019-2020)

	Alumnat	Alumnat (públic)	% Públic sobre total
1r	989	717	72,5
2n	855	617	72,2
Total	1.844	1.334	72,3

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

D'aquests registres destaquem:

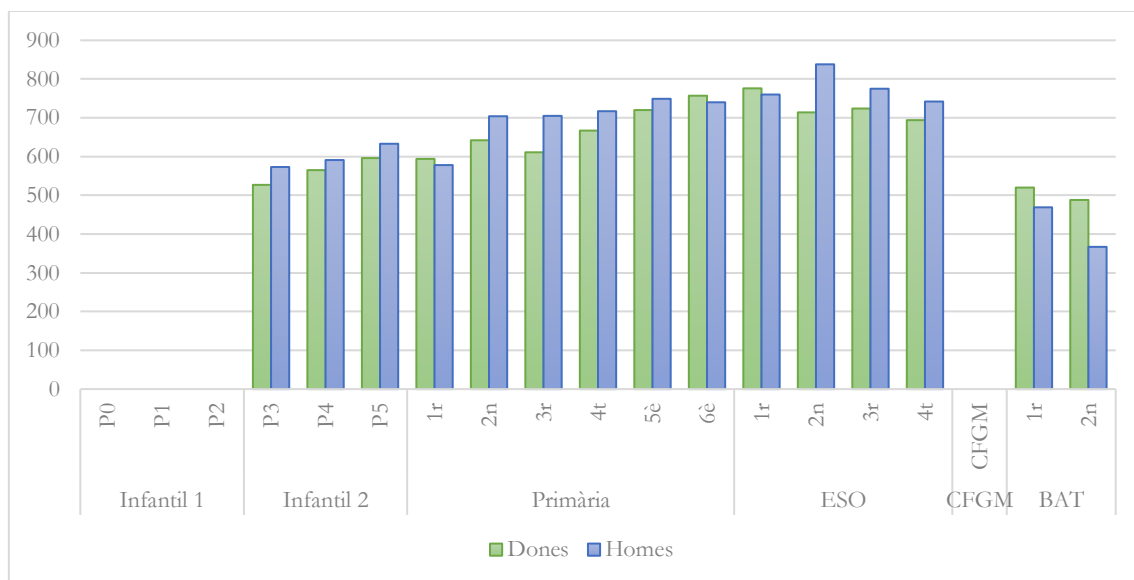
a) A l'educació infantil de primer cicle, no obligatòria, el volum d'alumnat augmenta a mesura que també augmenta l'edat dels infants: dels 97 de P0 als 619 de P2. Per tant, les famílies tendeixen a concentrar l'escolarització d'infants progressivament a P1 i P2. A més, hi ha un volum rellevant d'infants que no són escolaritzats fins a P3: el salt entre P2 i P3 és del 77,7% (481 alumnes més). Tenint en compte que l'escolarització a les edats primerenques permet als infants relacionar-se amb altres infants i adquirir certs aprenentatges (com l'idioma, en el cas de les llars on la llengua materna no és el català ni el castellà) cal aprofundir, per tant, en els elements que hi intervenen: des de l'accessibilitat a les Escoles Bressol, els costos (aquí caldrà avaluar l'impacte de la nova tarifació social engegada per al curs 2020-2021), la falta d'informació, la falta de voluntat, entre altres.

b) Aquest comportament també es reproduïx en l'educació obligatòria, si bé ara ja no es deu a les estratègies familiars de matriculació sinó a un component demogràfic: al primer nivell d'Educació Infantil de segon cicle (P3) hi ha 1.100 alumnes, mentre que a 6è d'Educació Primària n'hi ha 1.497.

c) De manera general, la presència de nois és superior a la de noies en tots els nivells educatius obligatoris. Això s'explica per la major presència de nois en aquestes franges d'edat, com s'ha comentat anteriorment. No obstant, aquesta balança s'inverteix al Batxillerat: a 1r de Batxillerat hi ha 469 nois i 520 noies, mentre que a 2n la distància encara s'eixampla més, amb 367 nois i 488 noies. Fa anys que l'allargament de la carrera educativa de les noies és un fet, i malgrat tot encara no és una eina que garanteixi una posició igualitària en el futur al mercat laboral i en la societat en el seu conjunt.

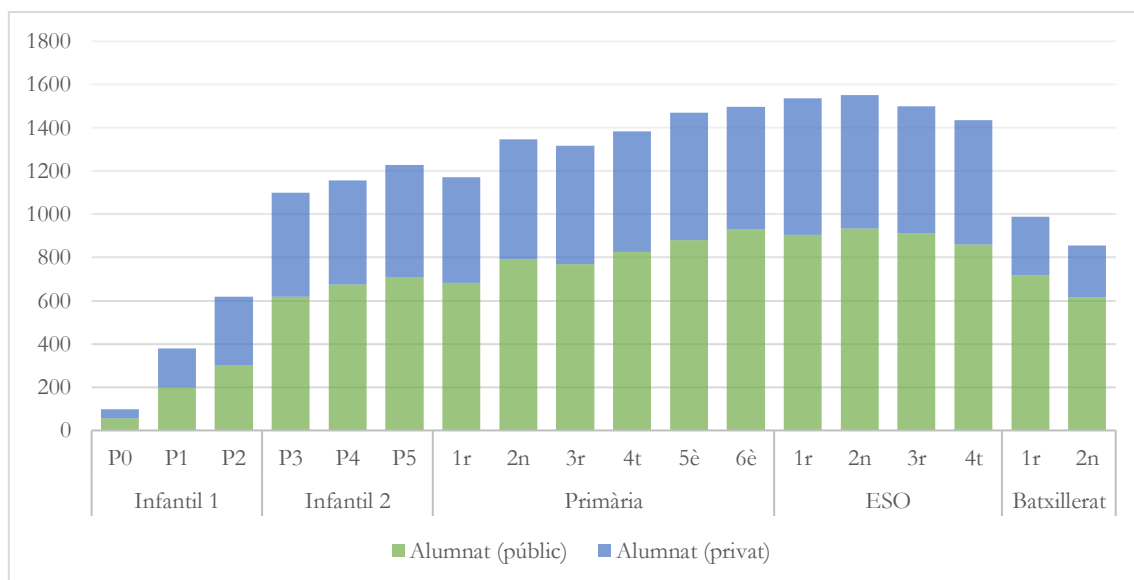
d) El pes de l'educació no pública, que supera el 40% de l'alumnat en tot el cicle d'educació infantil i educació primària a la ciutat (excepte a 6è i a Batxillerat), i que és superior a la mitjana catalana. Cal considerar l'impacte que això té en termes de segregació (s'amplia informació al capítol 2).

Gràfic 14. Alumnat matriculat en centres en centres educatius, segons sexe. Reus (curs 2019-2020)

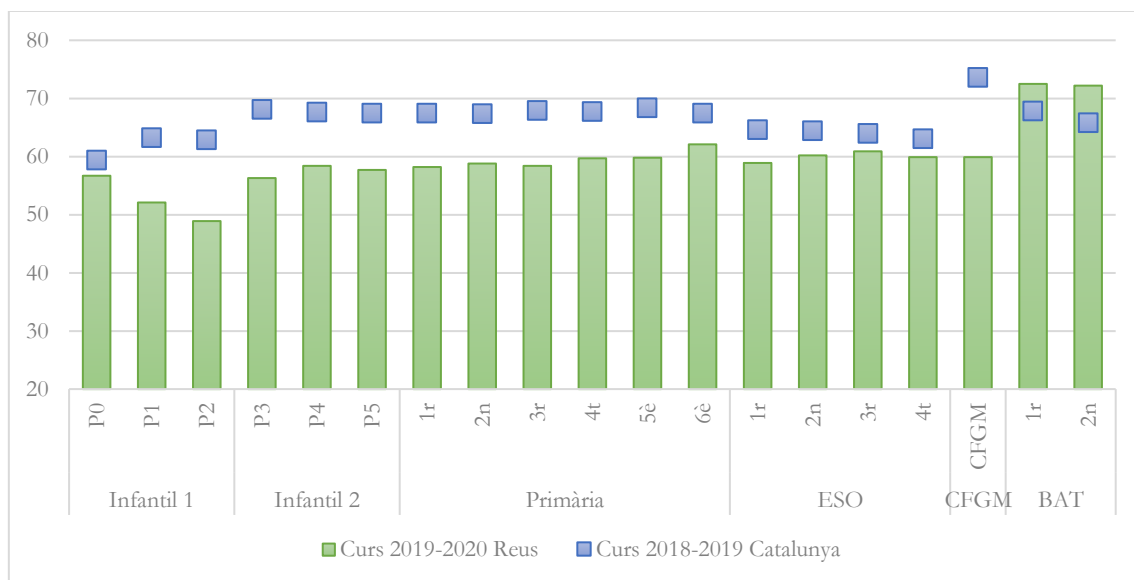
Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Gràfic 15. Alumnat matriculat en centres educatius, segons titularitat. Reus (curs 2019-2020)

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

Gràfic 16. Percentatge d'alumnat matriculat en centres públics sobre el total, per curs. Reus (curs 2019-2020) i Catalunya (curs 2018-2019)

Font: elaboració pròpia a partir dels registres del Departament d'Educació

1.8 Pobresa i nivell de renda en la població infantil i adolescent

Recentment, l'Institut Nacional d'Estadística (INE) ha incorporat als seus registres l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars. Aquesta font d'informació aporta dades sobre, entre altres, la renda mitjana a nivell municipal i inframunicipal. A més, algunes dimensions estan desagregades per edats, com la del nivell de renda de les llars.

En aquesta diagnosi incorporem aquesta informació. L'any 2017, que és el darrer amb dades disponibles, sabem que:

- La renda mitjana per persona a la ciutat va ser d'11.530 euros anuals.
- El nivell de renda global és moderat en el context català: Reus ocupa la posició 621 sobre els 909 municipis amb dades de renda mitjana per persona, on 1 equival al municipi amb un valor més elevat (Matadepera, amb 20.152 euros anuals).
- Un 9,0% de la població de Reus vivia en llars amb uns ingressos per unitat de consum inferiors a 5.000 euros anuals (com a referència, en una llar amb dues persones adultes i dos infants això signifiquen uns ingressos globals de fins a 10.500 euros anuals).
- Un 26,8% de la població vivia en llars amb uns ingressos per unitat de consum inferiors a 10.000 euros anuals (com a referència, en una llar amb dues persones adultes i dos infants això signifiquen uns ingressos globals de fins a 21.000 euros anuals).

- La desigualtat entre districtes és elevada. Per exemple, Reus ocupa la 15a posició amb major desigualtat de renda entre districtes sobre les 69 poblacions catalanes de més de 20.000 habitants o capitals de comarca. El Districte 9 (nord de la ciutat), amb 15.499 euros per persona, és el que presenta un nivell de renda més elevat, mentre que el Districte 7 (sud i est) és, amb 9.671 euros per persona, el de renda més baixa.

D'algunes d'aquestes dades en tenim informació per a la població de 0 a 17 anys. En aquesta diagnosi ens centrarem en la proporció d'infants i adolescents que viuen en llars amb menys de 5.000 euros i amb menys de 10.000 euros per unitat de consum.

Abans, però, fem un breu apunt explicatiu sobre les unitats de consum. Les unitats de consum són una unitat d'equivalència per relacionar els ingressos totals de la llar amb el número de membres i les seves edats. Per al seu càlcul s'utilitza al denominada escala OCDE modificada, que atorga els pesos següents: la primera persona adulta equival a 1 unitat de consum, la resta de membres de la llar majors de 13 anys equivalen a 0,5 unitats de consum cadascú, i les persones de menys de 14 anys equivalen a 0,3 unitats de consum cadascú. L'equivalència, en termes d'ingressos de la llar, es pot observar a la següent taula. Per exemple, viure en una llar amb ingressos inferiors a 5.000 euros per unitat de consum equival a uns ingressos totals de menys de 10.500 euros l'any per a una llar amb dues persones adultes i dos infants.

Taula 9 Equivalències entre ingressos per unitat de consum i ingressos anuals de les llars (algunes de les més habituals)

	5.000 euros per unitat de consum	10.000 euros per unitat de consum
Una persona sola	5.000	10.000
Un infant (menys de 14 anys) i una persona adulta	6.500	13.000
Un infant (menys de 14 anys) i dues persones adultes	9.000	18.000
Dos infants (menys de 14 anys) i dues persones adultes	10.500	21.000
Tres infants (menys de 14 anys) i dues persones adultes	12.000	24.000
Un infant (menys de 14 anys) i tres persones adultes	11.500	23.000

En el primer cas, un 15,5% d'infants i adolescents de la ciutat viu en llars amb ingressos inferiors als 5.000 euros per unitat de consum. Aquest percentatge s'ha reduït substancialment des del 2015, que és el primer any amb dades disponibles d'aquest Atles. La reducció de l'afectació és de 4,4 punts percentuals, el que permet quantificar l'efecte de la

millora econòmica d'aquest període. A més, aquesta reducció ha estat generalitzada per tots els districtes de la ciutat.

Taula 10 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos anuals inferiors a 5.000 euros per unitat de consum. Reus, total del municipi i per districtes. Anys 2015, 2016 i 2017

Districte	Any 2015	Any 2016	Any 2017
1	25,4	21,3	17,7
2	20,6	17,1	16,1
3	26,2	23,5	20,3
4	21,5	19,4	18,2
5	24,8	21,3	20,8
6	12,5	13,1	10,2
7	26,3	24,0	19,9
8	13,3	11,9	9,4
9	.	.	.
10	.	.	.
Total Reus	19,9	17,8	15,5

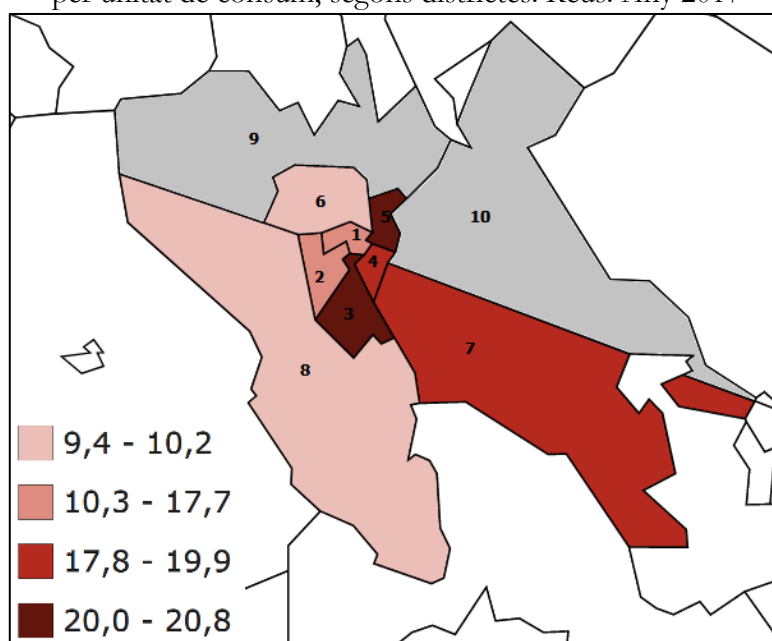
. Sense dades

Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars (INE)

Els districtes 5 (20,8% d'infants i adolescents afectats), 3 (20,3%) i 7 (19,9%) són aquells on la infància i adolescència es veu més perjudicada per les baixes rendes de les seves llars. Com hem indicat anteriorment, el districte 5 correspon a la zona est de la ciutat, el districte 3 correspon al sud de la ciutat, des del Passeig Misericòrdia, incloent el Barri Fortuny, i el districte 7 agrupa l'espai entre les carreteres de Salou i Tarragona, incloent el Barri de Sant Josep Obrer.

Al costat oposat, els districtes amb una menor afectació són el 8 (9,4%), corresponent a l'àrea de Ponent, el 6 (10,2%) a la zona nord, i el 2 (16,1%), entre l'Avinguda dels Països Catalans i els passeigs. No obstant, per falta de mostra no disposem de dades per als districtes 9 i 10, que, tenint en compte els nivells de renda, presumiblement presenten una baixa afectació en aquest indicador.

Il·lustració 2 Percentatge de població de 0 a 17 anys amb ingressos inferiors a 5.000 euros per unitat de consum, segons districtes. Reus. Any 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars (INE)

L'afectació també s'ha reduït si ampliem el llindar als 10.000 euros per unitat de consum. El 2017, el darrer any amb registres disponibles, un 38,4% dels infants de 0 a 17 anys de Reus vivia en llars amb uns ingressos inferiors a aquest llindar. Són 4,6 punts menys d'afectació que el 2015, una millora que també ha estat generalitzada en tots els districtes de la ciutat.

Taula 11 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos anuals inferiors a 10.000 euros per unitat de consum. Reus, total del municipi i per districtes. Anys 2015, 2016 i 2017

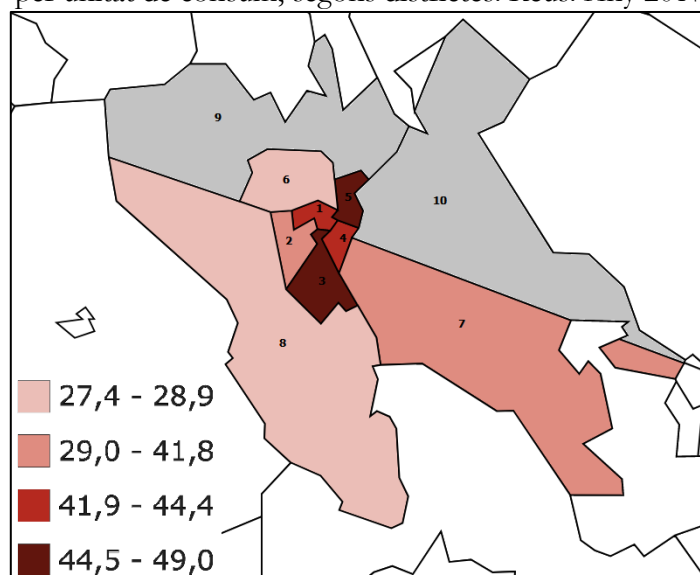
Districte	Any 2015	Any 2016	Any 2017
1	49,7	47,8	44,4
2	46,4	43,5	41,8
3	53,7	50,6	48,0
4	48,1	47,3	43,0
5	52,5	50,0	49,0
6	31,3	31,2	28,9
7	47,7	47,2	41,4
8	32,0	30,1	27,4
9	.	.	.
10	.	.	.
Total Reus	43	41,1	38,4

. Sense dades

Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars (INE)

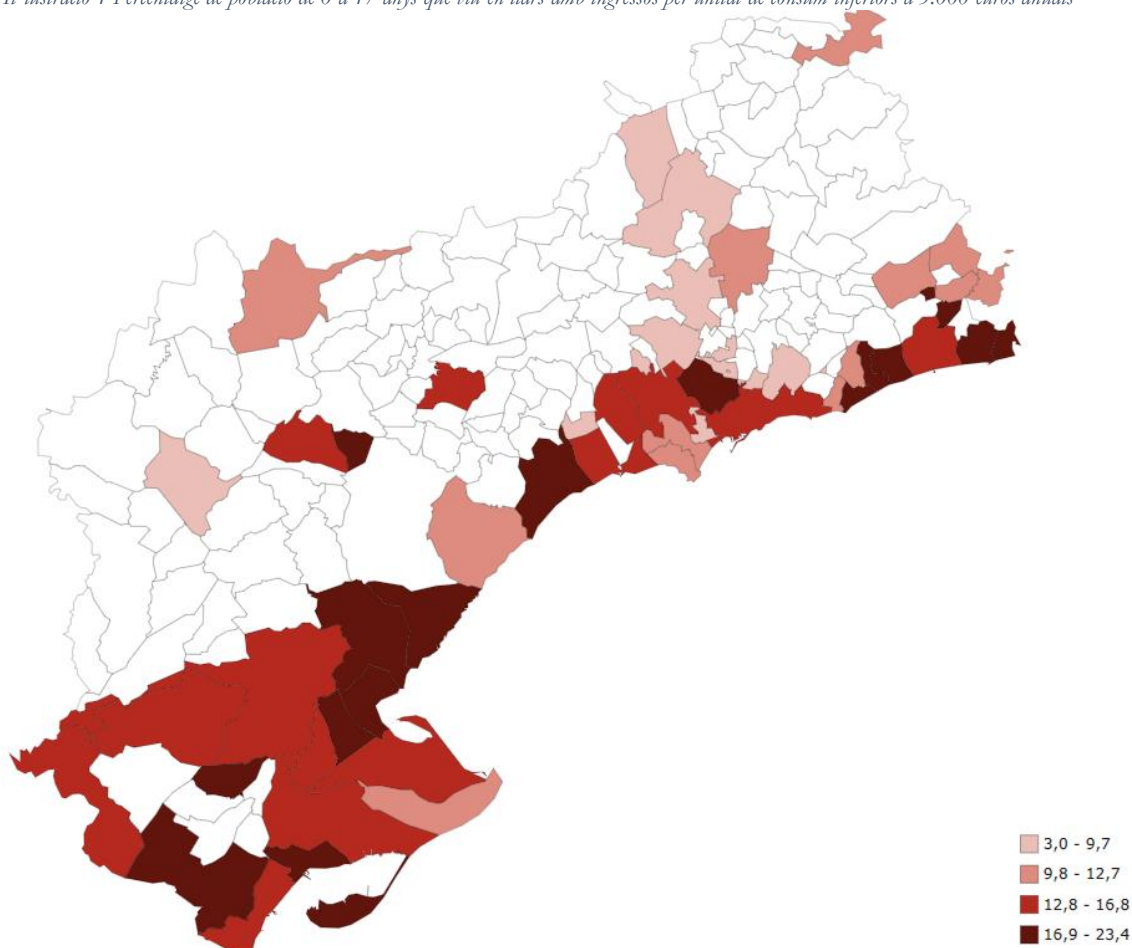
Pel que fa als districtes, la distribució de la vulnerabilitat coincideix amb l'indicador anterior. Els districtes 5, 3 i 7 són aquells on hi ha una major proporció d'infants i adolescents que viuen en llars amb baixos ingressos. En el primer cas, l'afectació cobreix gairebé la meitat d'infants i adolescents. En canvi, en els districtes 8 i 6 són els menys afectats, a falta de dades disponibles dels districtes 9 i 10.

Il·lustració 3 Percentatge de població de 0 a 17 anys amb ingressos inferiors a 5.000 euros per unitat de consum, segons districtes. Reus. Any 2017

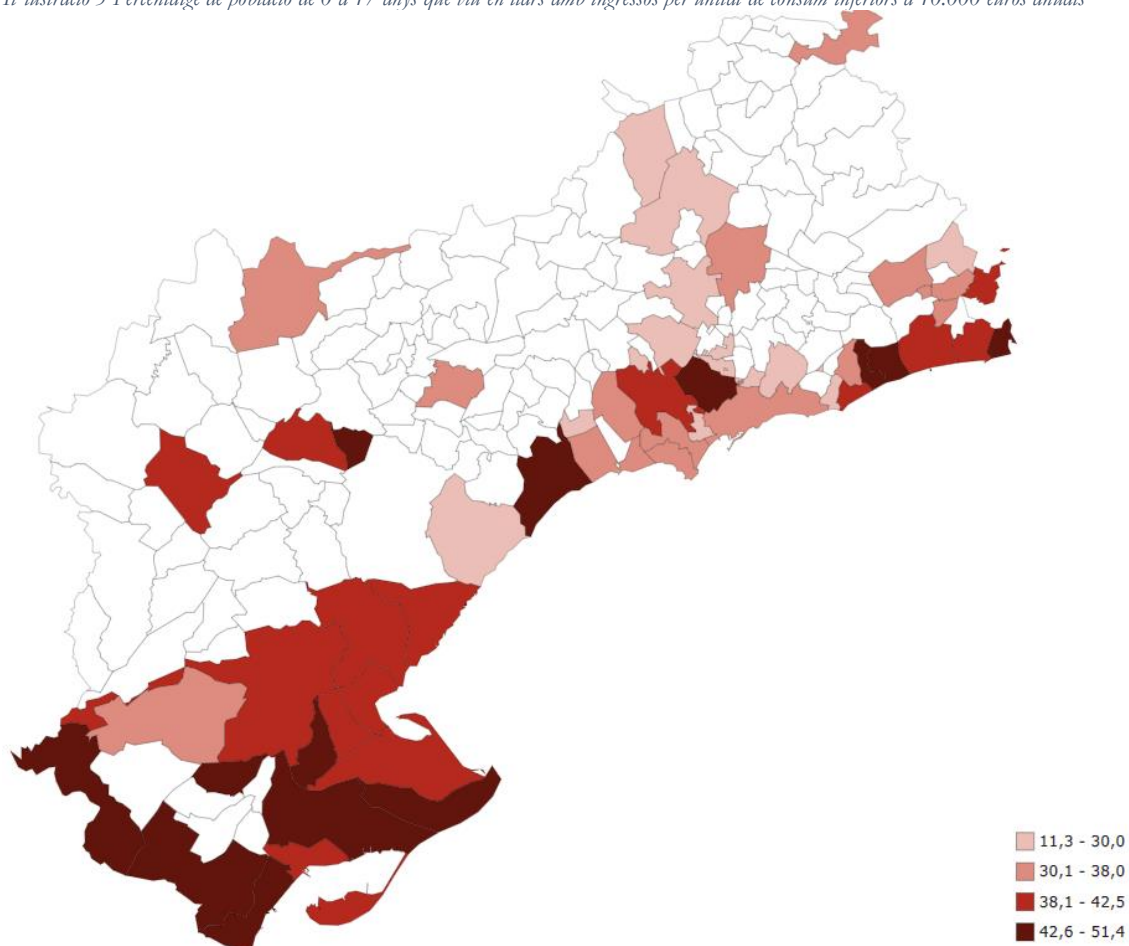
Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars (INE)

Il·lustració 4 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos per unitat de consum inferiors a 5.000 euros anuals

Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars (INE)

Il·lustració 5 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos per unitat de consum inferiors a 10.000 euros anuals

Font: elaboració pròpia a partir de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars (INE)

Taula 12 Indicadors de risc social. Reus i Catalunya. Anys 2017-2019

% de població de 0 a 17 anys de nacionalitat estrangera (2019)	18,7	13,8
Famílies monoparentals (2017)	2,6%	2,0%
Famílies amb tres fills o més (2017)	5,6%	4,3%
Expedients informatius i de risc d'infants (per 10.000 habitants) (2017)	81,2	79,1
Desigualtat de renda segons fonts tributàries	51,0	49,2
Percentatge de rendes inferiors al 60% de la mediana	35,2%	31,2%

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants i els Indicadors Territorials de Risc de Pobresa i Exclusió Social

2. Eines per a la infància i l'adolescència: recursos, serveis i documentació

El segon eix d'aquesta diagnosi està enfocat a la identificació i descripció dels principals recursos, serveis i documentació existents a la ciutat en matèria d'infància i adolescència. El primer apartat es centra en els recursos físics, és a dir, espais on infants i adolescents (i les seves famílies) poden assistir a realitzar activitats de caire divers. El segon apartat es centra en els serveis, les actuacions i intervencions orientades a aquest segment de població a la ciutat. Finalment, el tercer apartat revisa els estudis més recents generats a la ciutat en matèria d'infància i adolescència.

2.1 Els recursos físics per a infància i adolescència a Reus

Mas Pintat. Centre d'Atenció a la infància i a les Famílies

El Mas Pintat és un espai municipal de suport a les famílies. Està orientat a facilitar la interacció entre famílies en el moment de la criança, així com a acompanyar en el procés de criança i millorar la qualitat de vida dels infants. Incorpora una directora i dues educadores. Programa diverses activitats cada semestre, tant gratuïtes com amb cost associat, com els espais familiars de periodicitat setmanal (espai nadó, espai familiar matí, espai de joc i experimentació, de lleure en família, o de dones embarassades), tallers, xerrades i conferències per a famílies sobre la primera infància i l'adolescència, i un servei d'orientació i atenció a les famílies (en temes d'assessorament familiar, de nutrició, d'aspectes legals, etc.).

Il·lustració 6. Mas Pintat de Reus

En l'horari d'obertura (27 hores setmanals), encara que no hi hagi cap activitat programada, també funciona com un espai d'al·letament i de servei de préstec de contes de la Biblioteca Xavier Amorós (veure: biblioteques). A més, és seu de quatre associacions familiars: Associació Mareus (Associació de Mares pel suport a la maternitat i la criança), Associació d'Ajuda als Afectats de Cardiopaties Infantils de Catalunya (AACIC), Associació Som Prematurs i Servei de suport al dol.

Casal de Joves

El Casal de Joves és un espai per a les persones joves de la ciutat. Es tracta d'un edifici construït específicament per a aquest objectiu l'any 2010. Està situat dins l'espai conegut com La Palma (que, a més del Casal de Joves, inclou un teatre municipal a l'aire lliure i una sala polivalent, va ser construït a principis del segle XX i rehabilitat durant la dècada de 1990, i programa activitats lúdiques i concerts al llarg de l'any). El Casal de Joves també és la seu de treball de l'equip tècnic de joventut de l'Ajuntament, de la seu de l'Oficina Jove del Baix Camp (amb un punt d'informació, assessorament i serveis), un espai d'assaig per a grups musicals, així com un espai accessible per a entitats juvenils.

Il·lustració 7. Casal de Joves de Reus

La diagnosi del Pla Local de Joventut 2016-2020 indica que sis de cada deu adolescents de la ciutat no coneixien el Casal i que un 73% no hi havia anat mai, i que eren poques les persones joves que en feien un ús regular. Per tant, un dels reptes d'aquest recurs físic consisteix en aconseguir una major proximitat cap a l'adolescència. De fet, des del Departament de Joventut municipal s'ha indicat que és difícil fer arribar informació a les persones joves, ja que els canals oficials (notícies, web) són poc utilitzats per elles. Aquest decalatge entre espais, horaris i ritmes dels recursos municipals i de les persones adolescents és un repte generalitzat a la majoria de recursos destinats a aquest i a altres col·lectius específics. En tot cas, el fet de ser la seu de l'equip tècnic de joventut li dona una centralitat com a espai físic a nivell municipal i en garanteix un aprofitament diari.

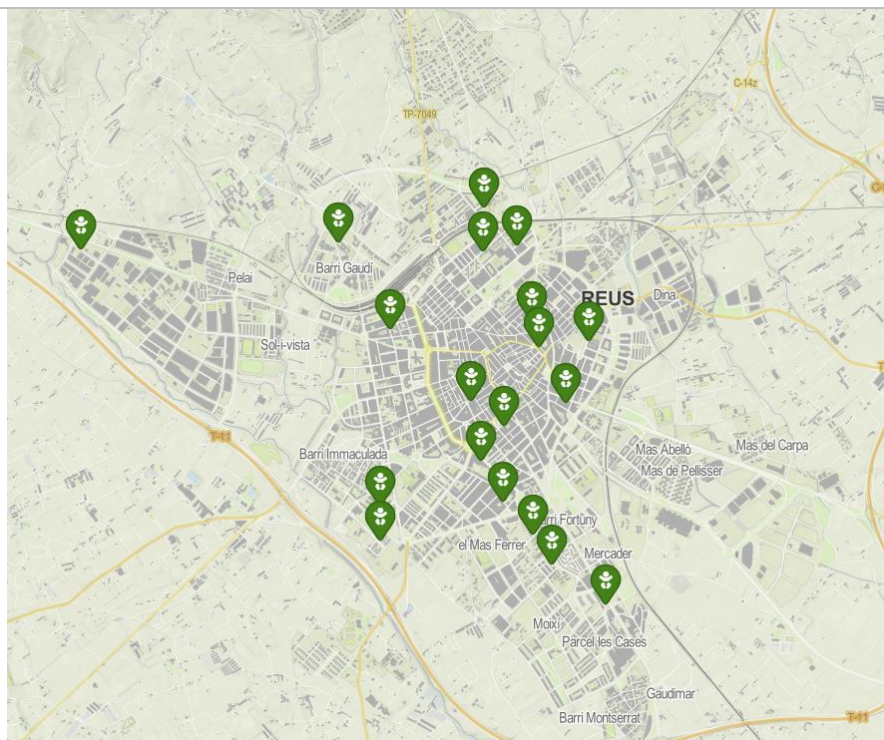
Centres escolars

Com hem vist al primer capítol, Reus disposa de més d'una seixantena de centres destinats a la formació per a persones de 0 a 17 anys: 20 escoles bressol, 30 escoles d'educació infantil i primària, 17 centres d'Educació Secundària Obligatoria, 11 de Batxillerat, 7 de Cicles Formatius de Grau Mitjà, a més d'altres espais (IMFE Mas Carandell, entre altres) (la suma total supera el centenar, degut a que diversos centres ofereixen formació en més d'un nivell).

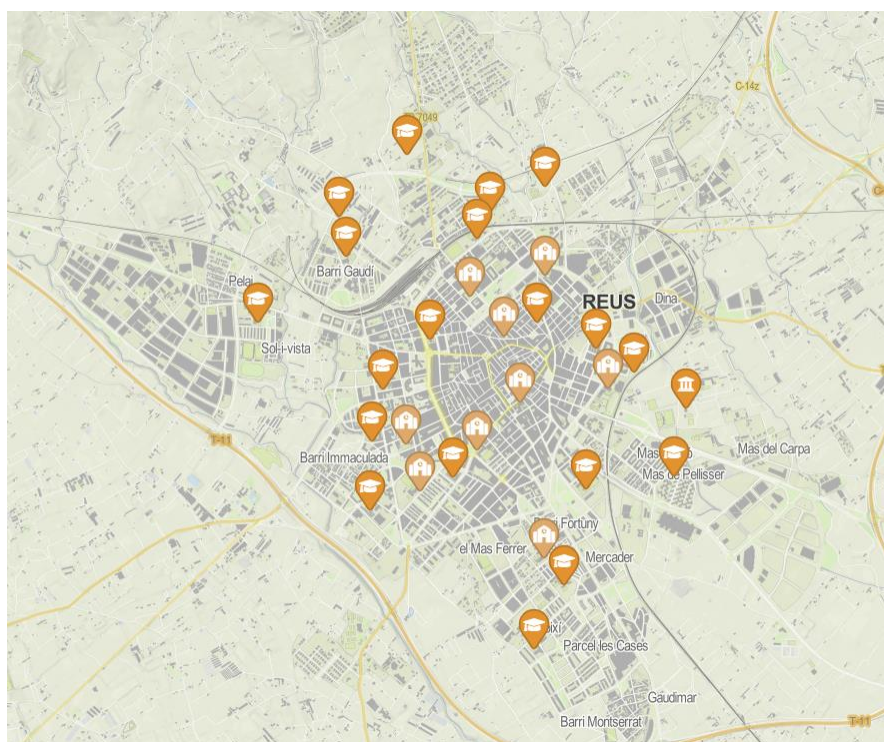
La matriculació a les Escoles Bressol és lliure si hi ha disponibilitat de places, és a dir, no hi ha una distribució territorial, com sí que passa a la formació obligatòria. En canvi, a partir de l'escolarització obligatòria cada alumne té assignat un conjunt de 5 centres disponibles per proximitat geogràfica (3 públics i 2 privats), i la possibilitat final de matriculació dependrà de les places finalment disponibles i de les puntuacions obtingudes segons criteris habituals. Recentment s'ha definit un pla pel qual el pas de l'Educació Primària a la Secundària Obligatoria sigui automàtica: cada centre de Primària tindrà un únic referent de Secundària Obligatoria. En aquesta línia, darrerament s'ha reivindicat, per part de l'AMPA de l'Escola Doctor Alberich i Casas, la necessitat d'un institut públic de secundària a la zona de Ponent de Reus, ja que el més proper està a gairebé 2 quilòmetres.

La distribució geogràfica és la següent (dades del Geoportal de Reus).

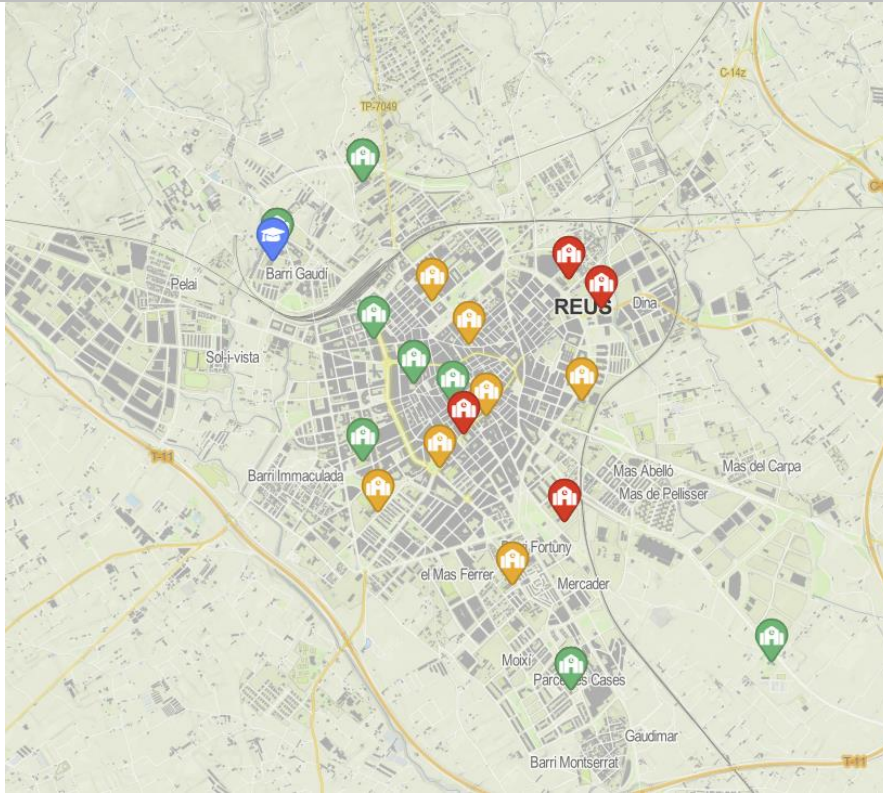
Il·lustració 8. Mapa d'Escoles Bressol (públiques, privades concertades i privades)

Il·lustració 9. Mapa de centres d'Educació Infantil i Primària (públics, privats concertats i privats)

Il·lustració 10. Mapa de centres d'Educació Secundària Obligatòria, Cicles Formatius de Grau Mitjà i Batxillerat (públics, privats concertats i privats)

Evidentment, que les desigualtats social de la ciutat tinguin una evident distribució territorial és un element rellevant en termes de segregació escolar, donat que la població vulnerable a la ciutat també presenta una concentració geogràfica en determinats districtes. D'altra banda, cal indicar que el setembre del 2019 les escoles General Prim, Montsant i Rosa Sensat han estat reconegudes com a referents en Drets d'Infància, i passen a formar part dels 10 centres amb aquesta identificació arreu de Catalunya.

En l'actual context de pandèmia, set escoles de Reus faran ús dels espais públics a l'aire lliure a prop dels centres per ampliar l'entorn escolar i, per exemple, repartir l'alumnat mantenint les separacions entre grups a l'hora del pati. Aquesta proposta s'inclou en la iniciativa Un parc, una escola, impulsada per la Xarxa d'Escoles Públiques de Reus. Més informació: <https://tarragonadigital.com/reus/parc-escola-reus-alberich-casas-pati-coronavirus>

2 Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE)

Els CRAE són centres residencials temporals que acullen menors de 18 anys, que es troben en famílies desestructurades o conflictives. A proposta de l'EAIÀ, es busca construir una dinàmica relacional propera a una família, alternativa al medi familiar deteriorat o inexistent d'on provenen.

A Reus hi ha 3 CRAE: "La Pastoreta", amb 36 places, i "Codina", amb 20 places, que pertanyen al grup Sagessa (entitat pública que gestiona serveis socials i sanitaris), i "Ball de Cavallets", amb 20 places més, gestionat per la Fundació Resilis.

de 3 a 18 anys, i "Codina" i "Cavallets", amb 20 places de 3 a 16 anys cadascun.

6 Centres cívics

Reus disposa de 6 centres cívics. A més de l'ús dels espais físics, disposen de diverses activitats orientades a la infància i l'adolescència, amb un cost associat, per exemple, de dibuix infantil (81 euros per 1:30h setmanals durant 4 mesos) i d'escacs infantil. A banda d'aquestes activitats regulades, el Centre Cívic Ponent disposa de l'Espai de Joc Obert. Es tracta d'un projecte finançat a través dels pressupostos participatius. Consisteix en un espai adequat a infants de fins a 5 anys acompanyats per una persona adulta, en el qual poden jugar, experimentar i relacionar-se. En ser un espai obert, no requereix d'inscripcions ni reserves, és gratuït i d'horari lliure dins dels marges d'obertura del centre cívic amb una capacitat màxima de 12 infants alhora.

Il·lustració 11. Espai de Joc Obert. Centre Cívic Ponent (Fotografia: Canal Reus TV)

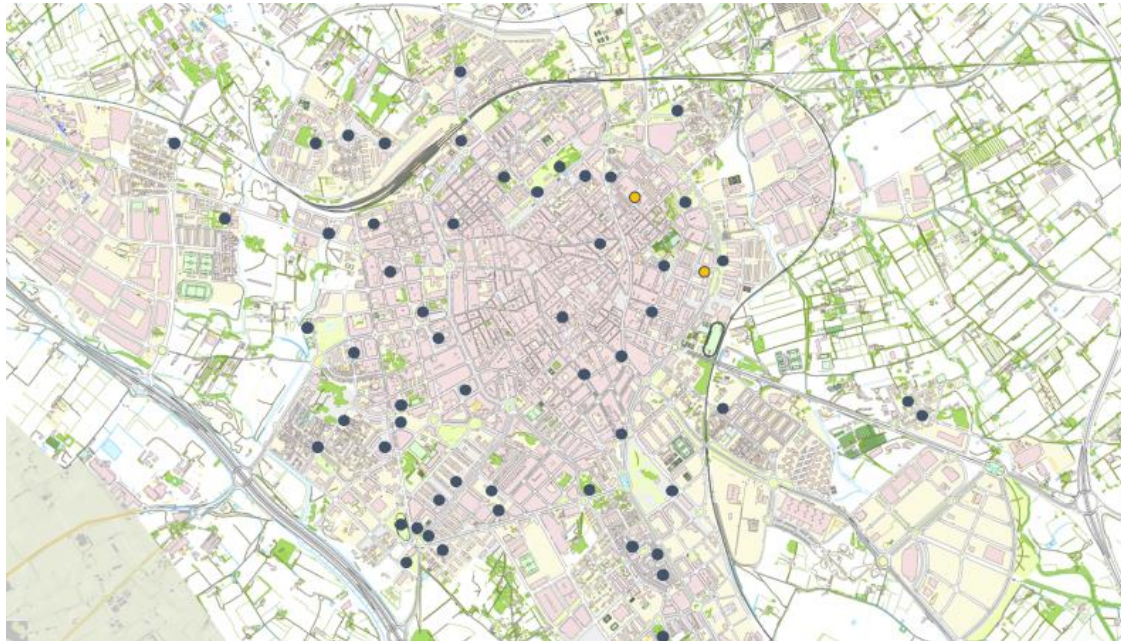
2 Biblioteques

La ciutat disposa de dues biblioteques públiques municipals (Xavier Amorós i Pere Anguera), d'accés gratuït. A més, el Servei Municipal de Biblioteques té un conveni amb la biblioteca del Centre de Lectura, una entitat històrica dedicada a la cultura, amb seu al centre de la ciutat, per facilitar l'accés a menors de 24 anys que tenen carnet de les biblioteques municipals. Les biblioteques disposen del programa denominat Biblioteca Infantil, en què es potencia la lectura en família (llibres per a pares i mares sobre maternitat, paternitat i criança, contes per a infants, revistes especialitzades per a pares, mares i mestres) i diverses activitats, com la lectura de contes en directe per a infants.

71 zones de jocs infantils

La ciutat disposa de més de setanta espais per al joc infantil, formats per elements com gronxadors, tobogans adaptats i altres elements lúdics, sovint amb terres atenuants.

Il·lustració 12. Zones de joc infantil (elaboració pròpia a partir dels registres de l'Ajuntament)

El 2018, una proposta guanyadora dels Projectes Participatius va promoure la instal·lació de jocs adaptats en dotze parcs: parc de Sant Jordi, parc del Trenet, plaça de la Cultura de la Pau, plaça de Teresa Miquel i Pàmies, plaça del Teatre, plaça d'Europa, plaça de Lluís Buñuel, plaça de Pedrol Rius, plaça de Salvador Allende, plaça del carrer Cels Gomis, parc de l'avinguda President Macià i el carreró del Gas i la plaça dels Drets Humans.

D'altra banda, a la ciutat també hi ha dos parcs infantils que funcionen com a àrees de joc integrades per a nens i nenes amb discapacitat: tenen unes dimensions que permeten l'ús a infants grans i petits acompanyats, disposen de paviment estable que fa possible l'accés amb cadira de rodes, elements que faciliten l'accessibilitat, fomenten els jocs de manipulació i de taula i comporten experiències sensorials.

Finalment, el mes d'octubre de 2020 ha començat la remodelació de quatre parcs infantils (Avinguda del Carrilet, plaça d'Antoni Correig i Massó, parc de Sant Jordi i plaça de la fumera), amb una inversió de 200.000 euros, dels quals 150.000 formen part dels Pressupostos participatius del 2019: <https://reusdigital.cat/noticies/reus/lajuntament-preveu-invertir-200000-euros-en-la-millora-i-renovacio-de-jocs-infantils>

Parc de Nadal

El Parc de Nadal està impulsat per la regidoria d'Esports de l'Ajuntament de Reus i s'ubica a l'espai de la Fira de Reus. Contempla espais de joc i d'activitats per a infants durant una desena de dies de l'època nadalenca, amb un cost associat de 3 euros (gratuït fins als 2 anys).

2.2 Serveis i programes destinats a la infància i l'adolescència

El treball en matèria d'infància i adolescència que es duu a terme a la ciutat de Reus compta amb un ampli ventall de serveis adreçats tant a infants i adolescents com a les seves famílies. Hi predominen els serveis orientats a pal·liar situacions de risc. Possiblement, el fet que l'àrea d'infància estigui vinculada a la Regidoria de Benestar Social explica aquesta focalització. Hi ha serveis que s'han anat consolidant amb el pas dels anys i altres que s'han construït recentment.

En volem destacar els següents:

El Pla d'Infància, Adolescència i Igualtat d'Oportunitats (PIAIO)

El PIAIO l'òrgan transversal que gestiona el treball de coordinació entre les diverses àrees i professionals de l'àmbit de la infància i l'adolescència a la ciutat. Té com a objectiu ajudar a consolidar la coherència en els projectes i actuacions que es duen a terme.

Treballa sobre estratègies i mesures relatives a reduir les desigualtats i la pobresa en la infància i l'adolescència, en especial, en els àmbits de la política de rendes, educativa, del lleure i de la participació. Per tant, aquest Pla està pensat per a donar resposta i aconseguir normalitzar les necessitats de la infància i l'adolescència, principalment en els casos que viuen de forma més precària, fràgil i amb possible situació de risc.

La Taula Local d'Infància

És un òrgan impulsat per la Regidoria de Benestar Social des de l'any 2016 per donar resposta al Decret 250/2013 de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància.

A més de Benestar Social, incorpora altres regidories (com la d'Educació i la de Participació i Ciutadania), el Casal de Joves, així com entitats que treballen amb infants i cossos de seguretat (Guàrdia Urbana i Mossos d'Esquadra).

L'objectiu és potenciar el treball coordinat entre els agents implicats en la infància, així com la detecció i la intervenció davant possibles situacions de risc o de desemparament.

A Reus, la Taula Local incorpora tres espais de treball específics:

- Comissió de Seguiment d'Infants en Risc.
- Comissió d'absentisme Escolar i Assetjament.
- Comissió de mutilació Genital Femenina.

Del vessant participatiu d'aquesta diagnosi es desprèn que la Taula d'Infància funciona com un òrgan de coordinació que es reuneix diverses vegades l'any, on hi participen diversos agents, tant tècnics i professionals de les diverses àrees de l'Ajuntament com agents externs.

El Consell d'Infants

El Consell d'Infants (Programa Infants Ciutadans) és un òrgan de participació, consulta i assessorament a l'Alcalde i al Govern municipal per part de la infància. Més específicament, es tracta d'un programa de participació infantil que es realitza a Reus des de l'any 1998 de la mà de la Regidoria d'Educació. Està orientat a alumnes de 5è i 6è de Primària. Consisteix en la realització de diversos tallers durant el curs als centres que s'hi inscriguin, on es treballa cada curs al voltant d'una temàtica proposada pels mateixos infants, o a instàncies del Govern municipal. Posteriorment, a través de l'elecció de representants de cada grup, es fan arribar les propostes acordades a l'Alcaldia i al Govern municipal, que al seu torn es comprometen a demanar la col·laboració del Consell en almenys dos projectes o assumptes cada any, i de dur a terme almenys una de les propostes generades.

Un cop l'any es duu a terme una Audiència Pública al Saló de Plens de l'Ajuntament, i aquest és el moment en què els infants representants del Consell expressen les propostes generades durant el curs acadèmic.

La darrera sessió d'aquesta Audiència Pública va tenir lloc el 15/12/2020, en format virtual, i representava la culminació de les tasques iniciades el desembre de l'any anterior. Aquest curs han estat 23 les escoles participants, i l'àmbit d'interès s'ha centrat en propostes per frenar el canvi climàtic.

Tots aquests elements estan definits en un reglament intern.

Els Serveis d'Intervenció Socioeducativa (SIS)

El Servei d'Intervenció Socioeducativa és un servei diürn preventiu que depèn de la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament. Dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives dels infants en situació de risc. L'atenció als usuaris es fa mitjançant el treball individualitzat, el grupal, la família, el treball en xarxa i la comunitat. En concret, hi ha 4 línies de treball:

- a) L'atenció diürna. Atén infants i adolescents entre 3 i 16 anys per derivació dels Serveis Socials Bàsics de l'Ajuntament, a través d'un pla de treball familiar i un projecte educatiu de l'infant. Està distribuïda en diversos espais municipals, majoritàriament centres cívics, que funcionen com un espai d'acollida fora de l'horari escolar i orientat a infants en risc. S'hi desenvolupen activitats d'acompanyament socioeducatiu, berenar, jocs, etc.
- b) El suport a famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc. S'orienta a pares, mares o tutors d'infants, en dos espais municipals de la ciutat. Es treballa el desenvolupament integral i el benestar dels infants.
- c) La intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc. Té per objectiu potenciar les habilitats relacionals, la conducta i hàbits de pares, mares o tutors d'infants i adolescents en situació de risc.
- d) L'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc. Té com a objectiu dotar als adolescents d'eines per tal d'assolir progressivament una gestió adient de la seva autonomia.

L'Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència en Alt Risc Social (EAIA)

És un equip de 3 psicòlegs, 2 pedagogs, 3 treballador social i 1 educador social, orientats a l'atenció d'infants i adolescents en situació d'alt risc social. A Reus hi ha l'EAIA específic de la ciutat, així com l'orientat al conjunt de la comarca del Baix Camp, així com també al Priorat i la Conca de Barberà.

S'encarrega de donar suport i assessorament a altres serveis i equipaments, a atendre casos de màxima complexitat que no poden ser atesos pels canals habituals dels Serveis Socials d'Atenció Primària. Realitza una avaluació de la situació de l'infant o adolescent i un programa d'intervenció. S'encarrega també de gestionar contextos específics, com en la recent situació de confinament, amb prop de 4.800 trucades a famílies per detectar falta de cobertura de possibles necessitats bàsiques.

Des del 2017 l'Ajuntament es fa càrrec d'aquest servei, que és competència del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya, amb l'objectiu de millorar l'atenció a infants, adolescents i famílies i evitar duplicitats.

Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil de Reus (CSMIJ)

El CSMIJ atén població infantil i juvenil de Reus i municipis de la comarca i del Priorat. Consisteix en un conjunt de serveis d'atenció ambulatoria especialitzada en atenció psiquiàtrica i salut mental per a persones menors de 18 anys que no poden ser ateses únicament des dels serveis d'Atenció Primària.

Xarxa 0-6 d'escolarització

El mes de desembre de 2020 la regidoria d'Educació de l'Ajuntament de Reus ha creat la Xarxa 0-6. El plantejament de la Xarxa 0-6 parteix de la necessitat d'unificar la visió de l'infant i el treball que es fa a les escoles dins l'etapa d'infantil. Inclou la participació de mestres, educadores, coordinadores, caps d'estudi i direccions dels centres educatius compromesos en aquesta franja d'edat, des de les Escoles Bressol fins a 2n cicle d'Educació Infantil. Malgrat aquesta divisió en cicles, es considera que l'infant és un de sol i s'aposta per mantenir una línia pedagògica comuna i coordinada.

Els objectius generals de la xarxa són:

- Oferir espais de contacte i treball entre els professionals dels nivells educatius implicats, unificant conceptes.
- Establir les bases per a una continuïtat en la línia pedagògica entre el cicle 0-3 i el cicle 3-6.
- Esdevenir un espai de formació i reflexió compartida per als professionals de l'educació d'aquests cicles.

En la fase inicial en són membres més d'una trentena d'escoles (12 Escoles Bressol i 22 de Segon Cicle d'Infantil i Primària). Al desembre de 2020 es va constituir la xarxa fent una primera reunió plenària amb tots els membres (<https://tuit.cat/xOwnv>), i posteriorment s'han organitzat dos grups de treball (un orientat a “Infant i escola” i el segon orientat a “Joc i materials”) que faran 3 trobades de treball sobre aquests àmbits pedagògics i educatius i un recull de conclusions, que seran presentades a una sessió plenària amb tots els membres de nou a final de curs.

Pressupostos participatius

Es tracta d'una iniciativa sorgida en els darrers anys, en què s'obre a la ciutadania la possibilitat de proposar polítiques i accions i de seleccionar de manera oberta les més ben valorades. Entre els nou projectes seleccionats dins la categoria de “petits projectes” a la darrera edició dels pressupostos participatius de l'Ajuntament de Reus (2019), a través de la Regidoria de Participació, Ciutadania i Transparència, dos estan específicament orientats a la infància, amb una dotació global de 80.000 euros sobre el total de 750.000 euros disponibles.

Són:

- L'adaptació de les escoles bressol amb elements per a infants amb capacitats diferents (367 vots rebuts). Pressupost: 50.000 euros.
- L'ampliació del parc infantil del Parc de Sant Jordi (191 vots rebuts). Pressupost: 30.000 euros.

A aquests projectes se n'hi pot afegir un tercer amb 25.000 euros:

- Millores al parc del Trenet (177 vots rebuts). Pressupost: 25.000 euros. El parc del Trenet és un parc obert orientat a la infància i les famílies, amb diversos elements de diversió - gronxadors, tobogans, tirolina, estructures de joc- i un trenet per a infants que realitza el recorregut al llarg del parc.

Altres edicions del programa de pressupostos participatius també han comptat amb projectes guanyadors pensats per a la infància, com la creació d'un parc infantil al barri Monestirs i al barri Montserrat o la incorporació d'elements adaptats per nens i nenes amb mobilitat reduïda a diferents places i parcs de la ciutat, entre altres.

A més de contemplar la infància i l'adolescència com a col·lectius receptors de propostes guanyadores, cal remarcar que tant el dret a vot com el dret de proposar actuacions s'estableix en els 14 anys, el que per tant incorpora el col·lectiu en totes les fases dels pressupostos participatius.

Pla d'Acció Municipal Reus 2019-2023

El PAM és una eina per definir els objectius de la política municipal durant el quadrienni 2019-2023. Dins l'eix de Cicle de Vida del PAM 2019-2023 apareixen diversos objectius orientats a la infància i l'adolescència:

- Impulsar el Xec Bebè.
- Ampliar el model Mas Pintat.
- Protegir la infància i l'adolescència en risc.
- Mantenir els serveis d'atenció socioeducativa.
- Mantenir la Taula d'Infància.
- Desenvolupar el PIAIO.
- Afavorir l'apoderament de les persones joves en l'àmbit de l'oci i lleure saludables (habilitar un alberg juvenil, donar suport a activitats i entitats juvenils, entre altres).
- Fomentar el projecte de Patis Oberts a les Escoles, i els Jardins Educatius a les Escoles Bressol Municipals.
- Desenvolupar més eines de participació infantil.
- Assegurar la mirada de gènere solidària i sostenible en totes les accions educatives.
- Vetllar pel compliment de l'aplicació del pacte contra la segregació escolar acordat per la Generalitat, el Síndic de Greuges i la comunitat educativa.
- Promoure una oferta d'activitats en temps no lectiu, inclusiva i de cohesió.
- Aconseguir el reconeixement de Ciutat Amiga de la Infància per part d'UNICEF.

Teixit associatiu i entitats

Reus és una ciutat amb un ric teixit associatiu i això es tradueix també en les entitats que treballen en l'àmbit de la infància i l'adolescència. Algunes de les que es dediquen específicament al col·lectiu són:

- Diverses entitats d'atenció a infants i adolescents en risc (Fundació Mossèn Bara, Fundació Pont i Gol, Fundació Margarita Bocio). Per exemple, la Fundació Mossèn Bara (<https://www.fundaciobara.org/transparencia>), ubicada físicament al centre de la ciutat, incorpora diversos programes per a la infància i adolescència, de 4 a 16 anys (Centre Obert, Casal d'Estiu i Esplai), així com programes per a famílies i per a la distribució d'aliments, entre altres.

- Diverses associacions en àmbits específics (Associació Mareus - Associació de Mares pel suport a la maternitat i a la criança; Associació d'Ajuda als Afectats de Cardiopaties Infantils de Catalunya – AACIC; Servei de suport al dol; Associació de Familiars i Amics de Nens Oncològics de Catalunya - AFANOC).

- 18 AMPA de primària.

- 9 AMPA de secundària.

- 1 AMPA d'educació especial.

- 6 agrupaments i espais escoltes.

A més, moltes altres entitats esportives, culturals i d'oci treballen de manera quotidiana amb infants i adolescents.

Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP)

El Servei d'Atenció Precoç és un servei públic integrat en el Sistema Català de Serveis Socials de la Generalitat de Catalunya. És un servei especialitzat que es presta a través d'una xarxa sectorial de Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP). L'objectiu és detectar i atendre, el més aviat possible, els infants que presenten problemes o trastorns en el desenvolupament, i prevenir-les. Gestiona, en la modalitat de concert de serveis públics amb la Direcció General de Protecció Social del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, de la Generalitat de Catalunya, el Servei Social d'Atenció Precoç a l'àmbit territorial de les comarques del Baix Camp, excepte Cambrils, Mont-roig, Vandellós i l'Hospitalet de l'Infant, i del Priorat. L'Atenció Precoç és un conjunt d'actuacions adreçades a la població infantil de 0 a 6 anys, a la família i a l'entorn, que tenen com a objectiu donar resposta, el més aviat possible, a les necessitats, transitòries o permanents, que presenten els infants amb trastorn en el desenvolupament, sigui d'origen ambiental, biològic, mental i/o psicològic o bé, que es trobin en risc de patir-ne. Es prioritza l'atenció 0 a 3 anys i la no duplictat assistencial.

Bus a peu

La ciutat de Reus va ser pionera a Catalunya i a l'Estat en la posada en marxa d'aquest projecte, des del curs 2006-2007. És un projecte que vol fomentar els desplaçaments a peu cap als centres escolars, en col·laboració amb les AMPA i amb els centres interessats, amb l'objectiu de posar en marxa itineraris segurs cap als centres escolars. La regidoria d'Educació i Formació facilita la contractació dels acompanyants dels grups, moment a partir del qual l'AMPA passa a gestionar el projecte (a través de pares/mares voluntaris i/o d'alumnes més grans) i validant que l'itinerari és segur i que els infants poden anar caminant pel seu compte al centre. No obstant, darrerament aquest projecte ha tingut una caiguda en la participació.

Programa Fem coral

És un programa municipal que fomenta l'aprenentatge de la música i el cant coral entre l'alumnat de primària, entenent-la com un element integrador. En la darrera edició (2019) hi ha pres part 1.135 infants de 24 escoles tant de Reus com de municipis propers. El programa clou cada any amb un concert conjunt, a final de curs.

Il·lustració 13. Programa Fem Coral (Ajuntament de Reus)

Programa T'ajudem a créixer

És un programa de subvencions perquè les famílies en situació de vulnerabilitat puguin assistir a una escola bressol, després d'una valoració tècnica de Serveis Socials. Aprofundint en aquesta línia, el curs 2020-2021 s'implanta un nou sistema de tarifació social a les Escoles Bressol Municipals.

Targeta Jove

És un carnet gratuït per a infants, adolescents i joves de 12 a 30 anys. Ofereix avantatges i descomptes en activitats culturals i en establiments comercials, així com per al transport públic de la ciutat, a càrrec de Joventut. El Pla Local de Joventut vigent apunta a unes 2.200 expedicions (de fet, s'indica que l'obtenció de la Targeta Jove és un dels principals motius de desplaçament al Casal de Joves), si bé es desconeixen molts dels avantatges que ofereix.

Ajuts per a l'assistència al menjador escolar

Són [subvencions per a l'assistència als menjadors](#) de l'alumnat d'ensenyament obligatori i de segon cicle d'educació infantil dels centres públics i concertats. Tenen una dotació pressupostària d'1,5 milions d'euros.

Per al curs 2020-2021 ha augmentat la quantia destinada a aquest ajut, ja que la Generalitat augmenta la partida corresponent (d'un 50% a un 70% del cost) i l'Ajuntament manté el complement a aquest ajut. Per tant, les famílies tindran subvencionada una major part del cost del menjador que el curs anterior (arribant al cost sencer en alguns casos). A data 17 de setembre de 2020, 2.531 alumnes es beneficiaran d'ajuts al menjador, i hi ha 720 sol·licituds més pendents de resolució definitiva. Tenint en compte que vull de cada deu es resolen favorablement, previsiblement es superaran les 2.656 concessions atorgades el curs 2019-2020.

Durant el confinament, aquests ajuts es van trametre en forma de targetes moneder per a les famílies: 1.772 habilitades pel Departament d'Educació i pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya. A més, cal sumar-hi 53 targetes més habilitades per la Regidoria de Benestar Social als alumnes que havien demanat l'ajut de menjador per causes sobrevingudes.

Activitats d'estiu

L'oferta d'activitats és diversa i està orientada tant a infants com adolescents. Per exemple, sota el programa "Planet Reus" es plantegen activitats per a adolescents i joves. Per a l'estiu del 2020 la majoria (50 activitats) estan destinades a població de menys de 18 anys, des de cursos de formació a xerrades, tallers, activitats esportives, entre altres. També hi ha el programa "Emociona't amb l'estiu educatiu i de lleure", que consisteix en casals de lleure organitzats per les AMPES i entitats de lleure i que tenen lloc en quatre centres escolars, durant els matins del mes de juliol de 2020, cadascun vinculat a un aspecte diferent: Festa Major, circ, dansa, robòtica, tecnologia, i els Objectius de Desenvolupament Sostenible. El 2020 s'ha dut a terme el Casal Estiu enriquit, amb l'objectiu és mitigar els efectes de la pandèmia COVID-19 i afavorir tant l'aprenentatge com la interrelació entre infants de 6 a 14 anys.

2.3 Documentació generada a la ciutat sobre infància i adolescència: Pla Local de Joventut 2016-2020 i informe “L’educació a Reus”

Aquest darrer apartat del capítol està pensat per sintetitzar la documentació elaborada en matèria d’infància i joventut a la ciutat de Reus en els darrers anys. Concretament, hi resumim dues diagnosi recents: la corresponent al Pla Local de Joventut 2016-2020, que és el vigent en el moment de presentar aquesta candidatura, i l’informe L’educació a Reus: avaluació de la política educativa municipal per a l’equitat, presentat l’any 2019.

Pla Local de Joventut 2016-2020

Regidoria de Participació, Ciutadania i Transparència

Autoria: Jaume Bages. Planificació estratègica i desenvolupament local. Equip tècnic del Departament de Joventut de Reus

Any 2016

Metodologia: 6 grups de debat i treball amb participació de 57 persones joves i 1 grup de treball amb representants de Grups Municipals. Enquesta a joves de 2n d’ESO (n=775), majoritàriament de 13 anys. Enquesta per al Pla Local de Joventut (n=168), d’individus de 16 a 34 anys.

El Pla Local de Joventut 2016-2020 representa la planificació de les actuacions municipals en matèria de joventut durant aquest període. Està enfocat principalment a les persones de 15 a 29 anys, si bé el dia a dia porta a ampliar aquesta franja tant per sota (salut, educació) com per dalt (treball, habitatge). El Pla inclou una diagnosi de la realitat juvenil a la ciutat, que sintetitzem tot seguit en relació als àmbits que involucren especialment la població infantil i adolescent (fins els 18 anys).

A nivell poblacional, es destaca un lleuger repunt de la població de 0 a 14 anys, que remarca la necessitat de contemplar aquest col·lectiu de menys edat en les polítiques de joventut. A més, també s’apunta a la major presència de població estrangera entre els 0 i els 4 anys.

Pel que fa a l’educació, es detecta un menor nivell formatiu respecte a la mitjana de Catalunya. S’exposa que les persones joves de la ciutat tenen dificultats per saber el contingut i sortides professionals dels CFGM i CFGS. També s’apunten altres dificultats quotidianes: costos elevats de l’estudi, itineraris rígids, dificultat d’accés a ajudes públiques i de compatibilitzar estudis i treball. Altres factors de perill són problemes de caire familiar, d’arrel social, desorientació i poques perspectives laborals, així com les dificultats d’aprenentatge,

especialment quan generen absentisme i abandonament escolar. S'apunta a la necessitat d'un seguiment individualitzat de l'alumnat i de millora dels serveis d'orientació. També s'alerta de la manca d'espais per a l'estudi i de treball en grup a la ciutat, així com la necessitat de treballar les competències transversals i l'educació emocional.

Pel que fa a la inserció laboral, a més de plantejar les dificultats inherents al context actual (experiència, accés a llocs de treball submergit, inestabilitat i precarietat) s'alerta de la manca de coordinació entre els serveis d'assessorament (IMFE Mas Carandell, Redessa, SOC, etc.) i de la necessitat de potenciar el programa de Garantia Juvenil.

En termes de mobilitat, es destaca el baix ús del transport públic i de la bicicleta, per la qual cosa la major part dels desplaçaments es fan a peu o en vehicle privat.

D'altra banda, es reconeix la tasca en prevenció en sexualitat i consums i altres problemàtiques de salut (alimentació, trastorns, assetjament, seguretat a internet), sobretot dels programes que es fan a 1r d'ESO amb la presència d'infermeres i personal tècnic d'inclusió social.

S'apunta que hi ha un desconeixement generalitzat de serveis com la Tarda Jove (informació i orientació sobre salut sexual i reproductiva), el Consell Municipal de Joventut, de les activitats del Casal de Joves. En aquesta línia, el Pla remarca la dificultat de les administracions per arribar a tots els col·lectius, i la dificultats per integrar menors de 16 anys a les entitats i a la vida associativa de la ciutat.

Finalment, també s'apunten certes mancances del Pla anterior: la necessitat d'establir millores sistèmiques en l'avaluació de les actuacions i la necessitat de millorar la coordinació entre els equips tècnics que intervenen en l'àmbit de la joventut.

L'escolaritat a Reus: avaluació de la política educativa municipal per a l'equitat

Serveis d'Educació de l'Ajuntament de Reus

Autoria: Enric Saurí Saula, Sheila González Motos

Any: 2018 (presentació: 2019)

Metodologia: ús de dades secundàries i enquesta a famílies d'alumnes escolaritzats a 2n i 6è de primària, i a famílies que han fet la preinscripció a P3 (370 enquestes a 29 centres, 35,2% sobre l'univers d'estudi, màxim 93,2% i mínim 38,8%). Grups de discussió, entrevistes en profunditat i semiestructurades

Es tracta d'un informe que avalua les dinàmiques de segregació escolar a Reus. Per entendre aquestes dinàmiques, s'hi apunten factors com el model de zonificació escolar, la segregació

territorial a la ciutat, l'augment de la disponibilitat de places a causa de la baixada de la natalitat i l'existència de centres amb poc atractiu per a les famílies.

Tant les famílies com la comunitat educativa de Reus detecten una desigualtat que pivota al voltant de la composició social dels centres i de l'entorn on s'ubiquen. A banda, altres aspectes que ajuden els centres a potenciar una imatge social positiva són la dinamització de l'escola a través de l'AMPA, la vinculació amb el veïnat, l'existència de bones instal·lacions, l'oferta d'activitats extraescolars i que els projectes de centre resultin atractius.

Es constata que els diferents intents de zonificació escolar dels darrers anys han generat uns resultats similars, sense aconseguir millores substantives a l'hora de reduir la desigualtat entre centres: la ubicació de les escoles i la segregació residencial s'apunten com el principal motiu. El model actual es basa en les Àrees Escolars de Proximitat: cada alumne rep la màxima puntuació de proximitat en 3 escoles públiques i 2 concertades. Això ha permès ampliar la capacitat de decisió de les famílies (augmentada, a més, per la disponibilitat de places en la majoria de centres a causa de la baixada de la natalitat), però no ha permès assolir una major heterogeneïtat dins dels centres.

En els casos en què es dona, la transferència social entre centres apareix per una doble via:

a) Alguns centres que tradicionalment han tingut menys presència d'alumnat de perfil vulnerable estan començant a captar alumnat d'aquest perfil, a causa de l'evolució a la baixa de la natalitat, que fa que l'oferta passi a ser superior a la demanda i sigui coberta per aquests nous perfils que viuen en zones properes.

b) En altres casos, escoles ubicades al centre urbà que tenien una percepció social negativa estan millorant la seva valoració, per la interacció entre un canvi en el projecte educatiu (que en un determinat moment comença a captar famílies de classe mitjana de l'entorn més proper, les quals de manera organitzada o informal es posen d'acord per potenciar la seva presència i deixar de marxar cap a escoles més allunyades) i el dinamisme que aquestes hi aporten, el que permet retroalimentar el procés.

Tant en un cas com en l'altre, és habitual que hi hagi un canvi de perfil de l'alumnat entre els cursos superiors (perfil antic) i inferiors (perfil nou).

Les escoles de perfil socioeconòmic baix són les menys atractives per a la població. Quan a aquest perfil d'alumnat vulnerable s'hi suma un entorn amb els mateixos condicionants la situació es converteix en estructural, independentment dels projectes educatius que es puguin posar en marxa. Aquest és un dels principals factors de mobilitat cap a l'exterior per part de famílies que viuen prop d'aquests centres però no volen portar-hi els fills i filles i no veuen

possibilitats de posar en marxa estratègies com les citades anteriorment, que únicament són viables en entorns més mixtos.

L'estudi conclou que el model de distribució ha afavorit que les famílies vagin allà on volen anar. De fet, l'actual sobreoferta de places afavoreix que gairebé tothom pugui triar l'escola que desitja, fet que, vinculat a unes lògiques de tria altament correlacionades amb la posició social familiar (capitals econòmic, cultural, social, relacional) i el lloc de residència, pot desembocar en un increment de la segregació escolar, amb independència del model de zonificació que es proposi des de l'Ajuntament. Finalment, es fan diverses propostes en aquest àmbit:

- a) Reduir l'efecte de la ubicació dels centres educatius i de la segregació residencial sobre l'equitat escolar, mitjançant polítiques per facilitar la mobilitat de famílies menys afavorides (beques transport-menjador), una assignació equilibrada en l'adscripció entre centres escolars i els instituts i un pla de dinamització dels barris més vulnerables.
- b) Combatre la desigualtat i la competència entre centres, reforçant la cohesió de la xarxa educativa pública (projectes conjunts, portes obertes compartides, activitats extraescolars i activitats curriculars), difusió dels projectes de centres poc demandats, reforç de les AMPA de les escoles més desfavorides, intervencions en el camp del lleure educatiu, inversió diferencial entre les escoles en funció de la concentració de necessitats educatives i un pla de beques per a la participació en activitats extraescolars amb cost associat.
- c) Reduir la fragilitat del sistema davant la davallada demogràfica, reduint les ràtios a les escoles amb risc d'estigmatització i evitant l'ampliació en les altres.
- d) Compensar les desigualtats socioeducatives, potenciant la xarxa d'AMPA, establint un servei de suport social als centres, ajudes econòmiques, fomentant l'accessibilitat a activitats de lleure i impulsant el Pla Educatiu d'Entorn.
- e) Incrementar la col·laboració entre els agents educatius, a través de canals com la comunicació entre comunitat educativa i amb l'administració local.
- f) Corregir les disfuncionalitats en la distribució d'alumnat amb NEE (amb criteris més amplis que els actuals i amb major estabilitat temporal) i la matrícula viva.

3. Valoració: la veu d'infants, adolescents, famílies i agents socials

La tercera i última part d'aquesta diagnosi ha tingut un vessant participatiu. Concretament, s'han traçat dues línies d'actuació paral·leles:

- En primer lloc, una anàlisi DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats) enfocada al personal tècnic de l'Ajuntament de Reus que està involucrat en les polítiques d'infància.
- En segon lloc, un conjunt de tallers participatius oberts tant a personal tècnic com a agents socials, infants i adolescents i les famílies.

A continuació exposem els resultats obtinguts mitjançant aquestes dues estratègies.

3.1 Identificació de les prioritats d'actuació i de les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats (DAFO)

Fitxa tècnica de l'anàlisi DAFO

Format: electrònic, per plataforma i en document de text

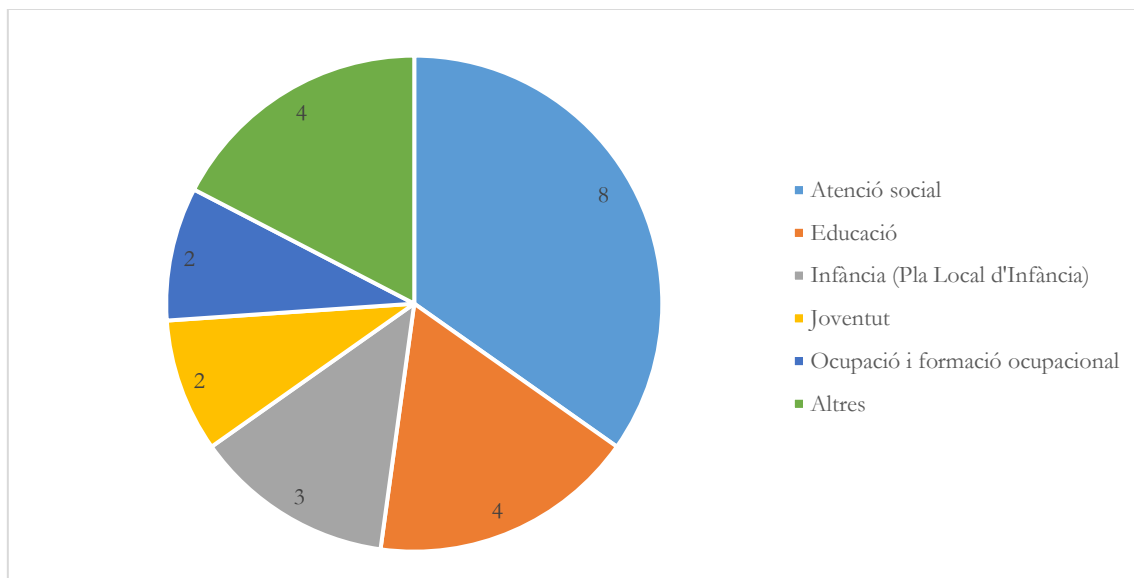
Període d'obertura: 03/04/2020 a 22/04/2020

Blocs (4): a) Àmbit de treball; b) Prioritats d'actuació en infància; c) DAFO, i d) valoracions (acord/desacord)

Participants: 21

La major part de participants en aquesta fase de la diagnosi provenen de l'àrea d'atenció social de l'Ajuntament de Reus (n=8), a la qual està vinculada l'àrea d'infància, identificada aquí a banda (n=3). Els àmbits d'educació, joventut, ocupació i formació ocupacional, i altres (àrees de població, salut, esports, així com una representant de famílies, tot i que era una anàlisi focalitzada al personal tècnic) completen el perfil de persones participants en aquesta dinàmica.

Gràfic 17. Vinculació de les persones participants a la dinàmica DAFO. Reus. Any 2020

Font: registres de la dinàmica DAFO

El primer aspecte treballat a la dinàmica DAFO consisteix en la identificació de les principals prioritats en matèria d'infància a la ciutat. Es tracta d'una pregunta tancada, amb resposta múltiple (fins a 5 prioritats). Quatre de les opcions han estat identificades per almenys una de cada dues persones participants. Són l'absentisme i el fracàs escolar (n=16, 76,2% de les respostes), la igualtat d'oportunitats (n=14, 66,7%), la salut, les addiccions i les capacitats diferents (n=12, 57,1%) i la violència i maltractament (n=11, 52,4%).

Taula 13. Prioritats identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus

Prioritat	Total de respostes	Percentatge de vegades que s'ha considerat una prioritat
Absentisme, fracàs escolar	16	76,2
Igualtat d'oportunitats	14	66,7
Salut, addiccions i capacitats diferents	12	57,1
Violència i maltractament	11	52,4
Alimentació i hàbits saludables	8	38,1
Equipaments per a infants i adolescents	6	28,6
Pobresa infantil	6	28,6
Ús de tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)	6	28,6
Accés al mercat laboral	5	23,8
Assetjament escolar	4	19,0
Civisme	4	19,0
Participació	3	14,3
Recursos i instal·lacions esportives	3	14,3

Segregació escolar	3	14,3
Llengua	2	9,5
Recursos culturals	2	9,5
Migracions	1	4,8
Seguretat	1	4,8
Urbanisme i parcs infantils	1	4,8
Altres: Lluita contra el sedentarisme i l'obesitat	1	4,8
Associacionisme	0	0
Mobilitat	0	0

Font: registres de la dinàmica DAFO

El següent àmbit de l'anàlisi DAFO consisteix, precisament, en identificar les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats de la ciutat de Reus en matèria d'infància. A continuació sintetitzem les respostes obtingudes, a les quals només s'han corregit aspectes lingüístics i s'ha remarcat en negreta el que considerem com a aspecte més rellevant de cada idea. Cada apartat incorpora primer una síntesi dels tres principals ítems, i després una taula amb el conjunt de reflexions fetes per les persones participants en aquesta pregunta, que era de tipus obert.

Debilitats

1. Un primer conjunt de debilitats s'ha focalitzat en els aspectes organitzatius dins de l'Ajuntament. S'indica que aquests desajustos dificulten l'aplicació de polítiques orientades a la infància i a l'adolescència i el treball coordinat entre els i les agents implicats. S'identifiquen dificultats derivades de l'absència d'una àrea específica d'infància i adolescència, un enfocament adultocèntric de la política municipal, la segmentació de la intervenció en infància i adolescència entre les diverses regidories, les dificultats de coordinació entre el personal tècnic, la manca de transversalitat, de lideratge a l'hora d'implantar les polítiques i la dispersió de les accions que es duen a terme. En aquest mateix àmbit, però més enllà de la coordinació, també podem identificar altres elements: manca de formació en els àmbits relacionats amb la infància, protocols de derivació poc àgils, burocràcia o la manca de diagnòstic sobre aquests col·lectius.
2. Un segon conjunt de debilitats s'ha centrat en les qüestions relacionades amb l'escolarització, remarcant la rellevància que el fracàs escolar, la segregació i l'absentisme tenen per a la infància i l'adolescència. De fet, aquest àmbit s'ha considerat com a prioritari en l'apartat anterior. S'apunta, en aquest mateix sentit, a la rellevància del suport educatiu-social per als infants i adolescents, especialment en casos de vulnerabilitat.

3. Un tercer conjunt de debilitats fa referència a les relacions socials entre infants i entre persones adolescents, incloent elements com les barreres a la multiculturalitat, la rellevància de la salut mental i la dificultat en aquest àmbit que suposen els estigmes.

Taula 14. Debilitats identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus

Manca de motivació i cansament, rutina diària. Regidors de diferents partits polítics.
Segregació entre els infants del municipi.
Programes només centrats en la intervenció en problemàtiques observades i establertes i no en la prevenció primària.
Centres educatius i recursos socioeducatius segregats.
Manca de recursos.
No hi ha cap departament, àrea que es dediqui a l'atenció de la infància i la que es dedica a l'adolescència és un departament al que no se li dedica el pes dins l'organigrama ni el pressupost que li correspon.
No hi ha polítiques universals d'infància, només hi ha polítiques per a infants en risc.
A nivell municipal l'enfocament de les polítiques és adultocèntric, en cap moment es tenen en compte l'opinió d'infants i joves.
Manca de professionals d'Educació Social a escoles i centres de secundària
Manca un Pla Local de Ciutat que sigui referent per totes les parts que participen en la infància.
El treball que es realitza en el sector de la infància ha d'estar executat pels tècnics i supervisat pels polítics, no al revés.
Insuficient suport educatiu-social a través de projectes compartits entre els diferents àmbits, ensenyament, socials i altres entitats, que aportin millores concretes per als infants, joves pel seu procés d'escolarització amb èxit, en etapes de l'ensenyament obligatori. En especial èmfasi en l'educació secundària. Sobretot per a aquells/es alumnes que presenten situacions de vulnerabilitat, per motius de manca de recursos econòmics, de suport familiar i temes de diversitat cultural. És greu encara "el fracàs escolar" per exemple en col·lectius del poble gitano.
Falta avançar per la cohesió social, calen més iniciatives de multiculturalitat.
Poca oferta cultural per al jovent i la que hi ha, normalment no s'adapta als seus interessos.
Pocs recursos en temes de salut mental infantil i juvenil, fet que l'atenció que requereixen sigui molt espaiada en el temps. Els recursos que hi ha no estan ben coordinats, costa molt accedir-hi i hi ha un tema burocràtic que dificulta la seva agilitat.

Manca de projectes respecte a l'absentisme infantil (sic), en edats sobretot de 12 a 16 anys.
Hi ha un nivell d'absentisme força elevat en un nivell determinat de població que no està podent ser solucionat mitjançant el sistema actual tot i que no engloba a la totalitat de la població escolar.
Visió segmentada per regidories de la infància i l'adolescència. Poca consciència comuna. Manca de difusió de les accions que es duen a terme. Els processos participatius, actuals, dels infants i adolescents, no garanteixen la presa de decisions sobre els interessos del col·lectiu en el dia a dia de la ciutat.
- Manca de formació i professionalitat en els àmbits relacionats amb la infància - Estigmes arrelats en la societat (p.ex. immigrant encara que l'infant sigui fill de 3a generació a Espanya...).
Canvis constants de referents.
Manquen serveis i recursos per atendre les dificultats psicològiques a la ciutat en la franja dels 12 als 16 anys. No hi ha una voluntat clara per a coordinar el treball amb absentisme que es fa a la ciutat per millorar resultats i fomentar un bon acolliment als centres educatius. Manca d'informació i voluntat de protegir als infants en risc des de els diferents serveis on se'ls atén.
Escassa coordinació entre regidories, serveis i entitats de la ciutat. Dispersió de les accions i activitats que es duen a terme. Resposta no adequada a les necessitats reals i actuals dels infants i joves per manca d'anàlisi i diagnosi i de polítiques que l'acompanyin. Estabilitat i continuïtat laboral dels professionals del sector.
Manca de sistema de beques Ajuts famílies vulnerables
Manca de programes d'integració social i comunitària d'infants, adolescents i joves d'origen estranger. Manca de transversalitat en els programes per a la Infància.
Millorar les instal·lacions d'opcions formatives amb més demanda per part dels joves i que tenen més sortida laboral. Millorar la infraestructura TIC. Sales d'informàtica amb ordinadors que funcionin correctament i més quantitat. Protocols de derivació de casos més àgils.
Falta de coordinació amb tots els agents implicats.

Gestió oferta de les AMIPES mal orientada.
No existeix un lideratge clar en àmbit d'infància. Cada regidoria es marca els seus objectius.

Font: registres de la dinàmica DAFO

Amenaces

1. Són nombroses les persones participants que han apuntat a les desigualtats socials com una de les principals amenaces per a la infància i l'adolescència. Aquestes desigualtats impedeixen una participació d'infants i adolescents en la vida social de la ciutat. Aquest vessant inclusiu és, per tant, un aspecte a tenir en ment a l'hora de planificar les polítiques municipals.
2. També es remarquen també els perills derivats dels usos de noves tecnologies, tant pel que fa a les barreres d'accés (que fomenten una reproducció de les desigualtats socials, quelcom que s'ha aguditzat en situació de pandèmia) com pel mateix ús d'aquest tipus d'eines per part de la infància i l'adolescència: a més d'eixamplar les oportunitats també s'eixamplen els riscos (per manca de control i supervisió del seu ús, per les problemàtiques que generen les conductes d'odi a les xarxes, etc.).
3. Finalment, una tercera amenaça apunta al fet que el dinamisme del canvi social obliga a una readaptació constant de la intervenció pública per evitar la invisibilitat de la infància i l'adolescència. Més concretament, l'amenaça consisteix en què ambdues dimensions (intervenció municipal – realitat dinàmica i canviant de la infància i l'adolescència) avancin a ritmes diferents.

Taula 15. Amenaces identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus

Altres entitats locals, comarcals i autonòmiques treballant el mateix tema. Manca de treball i lideratge en comú.
Divisió de classes entre els infants.
Societat canviant enfocada cap a les noves tecnologies en contínua millora fa que la bretxa entre les classes socials sigui cada cop més gran. Discordança entre els valors socialment/econòmicament considerats importants i d'èxit social i els valors cívics de respecte i solidaritat.
Segregació.
El món digital no és accessible per igual a tots els infants i adolescents. Hi ha moltes desigualtats en aquest tema. Tothom té mòbil a les seves llars però no tots els infants i adolescents tenen un wifi potent, ordinador i un acompanyament al món digital.

L'educació i l'aprenentatge només es contempla com el que s'aprèn dins les escoles i no es dona importància a la comunitat i als altres espais de lleure com a espais educatius i això dificulta que molts infants i joves gaudeixin d'aquests espais de qualitat fora de l'escola.
Treball de carrer que no es realitza i no es detecta realment els perills.
L'administració i els serveis cada cop actuen amb menys visió transversal. La distribució econòmica pressupostària pot ser retallada un cop més en temàtiques sobre la infància.
La dificultat per establir un treball transversal entre els àmbits, educatius, socials i altres agents, observant-se una manca o insuficients de recursos organitzatius, funcionals i materials per la seva implementació. Poca visualització i dificultat en general per a compartir els valors positius de les diferents cultures, tant en accions més concretes com en la informació dels mitjans de comunicació, que moltes vegades destaquen o es centren en els aspectes més negatius.
La situació de constants canvis socials i tecnològics. La dificultat en estar al dia de les TIC, limitar l'ús en infants i el control en els adolescents. Tampoc no hi ha un accés universal, per això tampoc no tothom hi té accés.
Adolescents en situacions de risc.
Segueixen havent-hi grups desfavorits social i culturalment en els que es trameten generacionalment certes dificultats.
Situació actual de molta inestabilitat socioeconòmica. Manca de consciència col·lectiva. Individualisme.
Nois/noies amb actituds delictives i feblesa del sistema. Absentisme/fracàs escolar
A través de les TIC es pot obtenir molta informació que després xoca amb la realitat.
Situacions de pobresa que fan que les famílies no prioritzin les necessitats dels infants i adolescents. Dificultats per que les polítiques per adolescents i joves de la ciutat arribin a tothom.
Crisi econòmica profunda que deixarà la pandèmia per Covid-19. Adultcentrisme i manca de sensibilitat per treballar en temes d'infància i joventut. Retallades pressupostàries a l'administració pública. Dificultats per connectar i engrescar la gent jove des de l'administració pública. Poca flexibilitat i agilitat en l'adequació, la gestió i implementació de programes públics a la demanda real dels municipis.
Els infants i adolescents són invisibles.

Al tenir molt de temps per endavant no es potencien les accions més immediates.
La diversitat cultural mal entesa. Les noves tecnologies que no estan a l'abast de tothom.
Fàcil accés a drogues. Invisibilitat de molt nens/es o nois/ies que son víctimes o que pateixen però no es detecten. Opcional: Augment de les conductes d'odi a les xarxes, mitjans de comunicació. Manca de cultura de la pau en la societat.
Desequilibri territorial. Manca de control i eines supervisió dels espais virtuals.
Opinions molt variades fruit del punt de vista individual segons el sector del que provingui.

Font: registres de la dinàmica DAFO

Fortaleses

1. En les fortaleses es fa, de manera generalitzada, un reconeixement a la tasca dels equips professionals i del personal tècnic implicat en les intervencions en infants i adolescents. A més de l'àmbit tècnic i formatiu del personal, es remarca el bagatge i experiència acumulats en la matèria entre aquest personal.
2. També es generalitza la identificació d'un ric i extens teixit associatiu i cultural en matèria d'infància i adolescència, que a més està plenament arrelat a la ciutat.
3. Finalment, es destaca la disponibilitat d'una àmplia xarxa de recursos disponibles en matèria d'infància i adolescència. Això inclou els dos elements citats anteriorment (equips professionals i teixit associatiu) i també altres elements: xarxes de suport, recursos gratuïts, iniciatives relacionals, xarxa esportiva.

Taula 16. Fortaleses identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus

Fa temps que es treballa el tema de la infància. S'ha començat a treballar en forma combinada en la Àmbit de Serveis a les Persones.
Estructura física del municipi.
Llarga trajectòria i experiència de programes i projectes en intervenció socioeducativa i comunitària centrats en la Infància i la Família. Un bon mapa de recursos municipals gratuïts.
Suport institucional.

Existència de grans professionals que creuen en el treball amb infants i adolescents. Existència d'una xarxa comunitària d'entitats i associacions que treballen amb infants i adolescents al municipi.
Millora de la coordinació dels departaments municipals i centres escolars per trobar solucions i aportar recursos.
-Hi ha un gran potencial de recursos que treballa per la infància. -Hi ha un gran potencial de tècnics que treballa per la infància.
Que es detecten que diferents centres educatius tenen interès per poder desenvolupar accions o iniciatives per a potenciar la millora educativa i adaptativa dels alumnes amb certa vulnerabilitat social, implicant referents familiars i del col·lectiu. Que ja es donen iniciatives relacionals, comunitàries i compartides on es relacionen diferents tipologies d'infants i joves respectuoses en les seves cultures.
Existència de diferents xarxes i recursos. La disponibilitat municipal per millorar i reforçar els recursos per infants i joves.
Existeixen una xarxa i professionals que poden adaptar i crear nous projectes.
En els darrers anys hi ha una millor coordinació entre els equips especialitzats d'infància i els serveis bàsics.
Ciutat amb molta xarxa d'entitats i associacions. Equipaments de proximitat.
Existència d'una xarxa esportiva, encara que poc assequible econòmicament ,si no és la proposada per serveis socials. Víncles entre els infants adolescents, que es creen al marge del sistema i que fan interpretar les relacions entre ells com a entre iguals.
Xarxes de suport, com el CO o la xarxa d'esports.
Hi ha una voluntat de treballar coordinadament des de diferents serveis que intervenen amb la infància i l'adolescència. Circuits de traspàs d'informació i referents clars que faciliten treballar per un mateix objectiu.
Professionals altament qualificats, implicats i amb idees. Històric d'experiències d'èxit al llarg dels anys amb infants i joves.
Teixit associatiu i cultural molt potent. Entitats privades que ofereixen serveis i activitats per a infants/joves. Voluntat municipal de poder incorporar tots els recursos socials per potenciar la infància i l'adolescència.

La feina de la comunitat educativa.
La dedicació i disposició dels tècnics dels diferents àmbits que tenen a veure amb la Infància que treballen a la ciutat.
Transversalitat de tots els serveis d'atenció a la ciutadania de tots els col·lectius.
Oferta formativa i recursos.
Opcional: El municipi dona resposta a la pròpia ciutat però també als pobles del voltant. L'esperit emprenedor, la indústria tecnològica, l'I+D, la cultura i l'activitat agroalimentària, el valors del comerç, l'hoteleria i el turisme són grans fortaleces si a tot això se li suma la sensibilitat vers l'altre el marc és molt positiu per millorar la qualitat de vida dels ciutadans.
Teixit associatiu.
Capacitat tècnica dels agents públics i alguns privats.
Bona disposició dels professionals tant dels serveis públics com organitzacions i entitats per a treballar coordinadament.

Font: registres de la dinàmica DAFO

Oportunitats

1. A nivell d'oportunitats, s'ha destacat que hi ha una conscienciació i sensibilitat social cada vegada més estesa sobre la necessitat de tenir cura de la infància i, en conseqüència, de la rellevància de les polítiques d'atenció a la infància i l'adolescència.
2. En segon lloc, si el dinamisme social era vist com una potencial amenaça, també es reconeix a la vegada com una oportunitat. Es contempla com un factor de canvi i dinamisme, tant per les característiques del col·lectiu de 0 a 17 anys com als contextos de crisi que s'estan vivint en els darrers anys i que obren una finestra a trencar inèrcies i replantejar i repensar el futur de les actuacions sobre aquest col·lectiu.
3. Finalment, s'apunta a la potència transformadora del col·lectiu i a la predisposició que mostren els infants en col·laborar i participar en iniciatives que els són d'interès.

Taula 17. Oportunitats identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus

És un tema que preocupa a la societat.
Existència de professionals de diferents formacions interessats en el tema.
Reestructurar els recursos.
Consciència social creixent de la necessitat del foment dels valors ètics universals.
Creació d'observatoris com aquest que repensen la situació de la infància i obren noves possibilitats de intervenció i millora de la seva atenció.

Solidaritat.
Existència de projectes, programes i enfocaments que reclamen donar més veu a infants i adolescents.
La crisi actual del COVID 19 ha fet sorgir molts clams per a conscienciar de la necessitat de pensar en els infants i adolescents i això representa una oportunitat.
La gran potència transformadora dels joves quan s'impliquen i participen
Treballar per la infància ja no és una idea, cada cop hi ha més consciència. La situació actual es presta a fer canvis significatius.
El fet que cada vegada es prima més la comunicació i la necessitat de treballar en xarxa en les diferents situacions de manera organitzada, global i atenta a la diversitat. Cada vegada és veu més habitual la relació intercultural de manera quotidiana entre els infants i joves, es veu una millor acceptació de la diferència, sobretot en la infància i quan en donen situacions de interrelació com en les escoles...
La predisposició dels joves a col·laborar quan una proposta és del seu interès. Les infinites alternatives que ofereix l'ús de les TIC si es saben aprofitar.
Treball en xarxa.
En el moment actual, una part de la societat comença a ser conscient que alguns/es dels/les nostres infants no gaudeixen de les mateixes oportunitats.
De la mateixa manera que la situació socioeconòmica actual esdevé una amenaça, també esdevé una oportunitat.
Existència de moviments actualment molt actius en defensa de igualtats i drets amb capacitat d'activar als joves.
Recursos creats per a que els infants puguin manifestar-se.
Accés als serveis públics.
La consciència de la protecció de la infància cada vegada la té més part de la població.
Professionals amb gran coneixement de la realitat dels infants i adolescents de la ciutat des de diferents sectors.
Evidència de la necessitat d'implementar les noves tecnologies en més nivells de la societat no només com a mitjà d'entreteniment, sinó com a eina de desenvolupament, cooperació i també com un camp professional amb moltes oportunitats. Conscienciació social de la importància del suport al jove en temes de presa de decisions i emancipació.
Sensibilitat social pel que respecta a infància en situació de vulnerabilitat.

Som una ciutat mitjana, la qual cosa ens facilita la possibilitat d'organitzar-nos i donar respostes.

Tenim recursos suficients per atendre a la Infància de la nostra ciutat. Cal gestionar-los millor i de forma més transversal.

Per primera vegada la societat s'està replantejant si la manera en la que vivint ha de ser així ho l'hem de canviar. Aquest reflexió podria ajudar a ser més curosos amb les coses importants i protegir a les persones per sobre de l'economia.

La inversió econòmica en temes socials.

Capacitat d'aprenentatge i coneixement de dades.

Situació d'estabilització de la demografia i d'arribada de nous nadius.

Consens per l'aprovació d'un pla local d'infància i adolescència que hauria de distribuir responsabilitats per àmbits i treballar coordinadament per la consecució dels objectius.

Font: registres de la dinàmica DAFO

3.2 Estratègies de supervivència, defensives, ofensives i de reorientació

Aquests resultats obtinguts es poden extrapolar en un conjunt d'estratègies, que aquí hem classificat en quatre direccions: de supervivència, defensives, ofensives i de reorientació.

Taula 18. Estratègies de supervivència

Les estratègies de supervivència sorgeixen per donar resposta a les amenaces i a les debilitats, els dos punts negatius de les anàlisis DAFO. L'objectiu d'aquestes estratègies és evitar un empitjorament d'aquests condicionants identificats.

- El dinamisme de la societat i la permanència i aparició de velles i noves desigualtats obliga les administracions públiques a adaptar-se constantment per mantenir la capacitat de detectar nous riscos i necessitats de la població. Una primera estratègia de supervivència a nivell municipal ha de consistir en corregir una de les principals debilitats detectades, la referent a la coordinació interna i a la capacitat d'adaptació a les necessitats de la infància i l'adolescència, per fer front a un context de canvi constant com l'actual.
- b) Els elements vinculats a l'escolarització s'han apuntat com una de les debilitats a corregir de manera prioritària, alertant de la rellevància que el fracàs escolar, la segregació i l'absentisme tenen per a la infància i l'adolescència. En aquest procés cal mantenir l'alerta sobre algunes de les amenaces que s'han identificat i que tenen

un especial vincle amb el món educatiu: des de les desigualtats socials entre infants a aspectes com la gestió dels riscos generats per les noves tecnologies.

Taula 19. Estratègies defensives

Les estratègies defensives intenten contrarestar les amenaces a partir de les fortaleeses identificades. Hi ha diversos elements que serveixen com a murs de contenció davant de les amenaces identificades

- D'una banda, s'ha d'aprofitar el bagatge i l'experiència acumulats pels equips tècnics professionals per limitar i reconduir els possibles efectes dels canvis socials del futur.
- De l'altra, la riquesa del teixit associatiu i de les entitats que treballen amb infants i adolescents de la ciutat és una altra via de treball nuclear en la lluita contra les desigualtats i altres vulnerabilitats que afecten aquest col·lectiu.

Taula 20. Estratègies ofensives

Les estratègies ofensives aprofiten les fortaleeses i les vinculen a les noves oportunitats i, per tant, tenen un marcat caràcter innovador.

- Aspectes com la major conscienciació social sobre els drets de la infància i l'adolescència, així com el bagatge i l'experiència que s'acumula en el treball amb aquest col·lectiu han d'afavorir la posada en marxa d'experiències ofensives que acostin l'administració (i tots els recursos que es generen a la ciutat, que s'han considerat com una fortalesa) a la població infantil i adolescent i les seves famílies. Això ha de potenciar un major dinamisme en les relacions administració-infància, una major participació en les preses de decisions i en la vida social a la ciutat i un major coneixement i aprofitament dels recursos disponibles.
- Una altra estratègia ofensiva passa per aprofitar el dinamisme associat al col·lectiu menor de 18 anys i la predisposició a formar part d'activitats i actuacions que els afecten per obrir els recursos disponibles i acostar-los a un model de gestió participativa on infants i adolescents (i les seves famílies) no en siguin només usuaris i usuàries sinó agents actius.

Taula 21. Estratègies de reorientació

Les estratègies de reorientació pretenen convertir les debilitats detectades en oportunitats.

- Cada vegada està més estesa la conscienciació social sobre els drets de la infància i l'adolescència i el rol actiu que tenen en la nostra societat. Cal aprofitar aquest

context favorable per trencar possibles inèrcies i reorientar línies de treball. Per exemple, s'han identificat dues debilitats sobre les quals es pot incidir amb noves formulacions: la que afecta a les polítiques d'escolarització i de lluita contra el fracàs escolar, i la que afecta a les relacions socials entre infants i entre persones adolescents, incloent elements com la multiculturalitat, la rellevància de la salut mental i la dificultat en aquest àmbit que suposen els estigmes.

- Entre les oportunitats, s'ha apuntat a la potència transformadora del col·lectiu i a la predisposició que mostra en col·laborar i participar en iniciatives que els són d'interès. Cal aprofitar-la per corregir una de les debilitats identificades: les dificultats per coordinar el treball transversal que es fa amb infants i adolescents i per donar un rol més actiu i participatiu a aquest col·lectiu a l'hora de definir les polítiques municipals.

3.3 Valoració sobre el treball efectuat en matèria d'infància i adolescència

Finalment, un darrer apartat d'aquesta anàlisi DAFO consisteix en mesurar el grau d'acord o de desacord que les persones participants tenen al voltant de 25 breus afirmacions relacionades amb el treball que s'efectua sobre la infància i l'adolescència. Per a cada ítem, el valor 0 equival a Gens d'acord i el valor 10 equival a Completament d'acord. La puntuació mitjana resultant, a partir de tots els ítems sense ponderació, ha estat de 5,37, el que demostra que el personal tècnic percep l'existència un marge de millora que cal omplir.

14 dels 25 ítems estan per sobre d'aquesta mitjana. En destaquen els cinc primers:

- Sobre la disponibilitat d'espais amb programació específica (6,1).
- Sobre la comunicació Ajuntament/centres educatius (6,0).
- Sobre els criteris i protocols d'identificació de risc social (6,0).
- Sobre la valoració general de les polítiques d'infància i adolescència (5,90).
- Sobre la valoració general en matèria d'atenció i benestar social (5,86).

No obstant, la puntuació mitjana més elevada és de 6,1 i la mediana de 7, el que mostra la necessitat de millora en el conjunt d'indicadors (inclosos els més ben valorats) en els propers anys.

D'altra banda, 11 dels 25 indicadors han tingut una puntuació inferior. Els quatre darrers presenten una puntuació mitjana inferior a 5. Segons l'opinió del personal tècnic sembla prioritari, per tant, intervenir específicament en aquests àmbits:

- En l'avaluació sistemàtica de les intervencions que es fan en matèria d'infància i adolescència (5,0).
- En el suport a alumnes amb necessitats educatives específiques (5,0).
- En el foment de la participació infantil i adolescent (4,81).
- En la zonificació i segregació escolar (4,80).
- En els recursos materials i humans destinats a la cohesió d'infants i adolescents (4,43).
- En atorgar un rol més actiu a la infància i l'adolescència en el disseny de les polítiques públiques que els incumbeixen (4,40).

La següent taula incorpora els resultats de tots els indicadors.

Taula 22. Puntuacions mitjana i mediana d'acord amb diversos ítems sobre la situació de la infància i l'adolescència a la ciutat de Reus

Ítem	Mitjana	Mediana
El municipi disposa de suficients espais de trobada i activitats (centres cívics, biblioteques, museus, etc.) amb programació específica orientada a infants i adolescents	6,10	7
Els canals de comunicació entre l'Ajuntament i els centres educatius són satisfactoris	6,00	6
L'Ajuntament disposa de criteris i protocols ben definits per a la valoració de la situació de risc dels infants i adolescents	6,00	6
Considero que les polítiques en matèria d'infància i adolescència a Reus són satisfactòries	5,90	6
Considero que la tasca de l'Ajuntament en matèria d'atenció i benestar social de la infància i adolescència és globalment satisfactòria	5,86	6
Es realitzen programes de prevenció i sensibilització per a la infància i l'adolescència (en àmbits com la salut, el consum de drogues, la sexualitat, l'assetjament, la violència, l'abús sexual, les addiccions, etc.)	5,76	6
Considero que la programació cultural i d'oci destinada a la infància i l'adolescència és globalment satisfactòria	5,71	6
Les regidories del municipi tenen en compte els temes que afecten infants i adolescents a l'hora de planificar les polítiques públiques	5,62	6
Globalment, faig una valoració satisfactòria de la tasca de l'Ajuntament en matèria d'infància i adolescència	5,62	6
Al municipi es contemplen mesures adequades de suport a l'educació d'infants i adolescents	5,60	6
Considero que la tasca de l'Ajuntament en matèria d'educació de 0 a 17 anys és globalment satisfactòria	5,52	6
El municipi fomenta de manera adequada els programes comunitaris d'intervenció i de suport a les famílies	5,45	6
Els canals de comunicació entre l'Ajuntament, infants i adolescents i les famílies són satisfactoris	5,40	5,5
Des de les regidories implicades es fomenta la coresponsabilitat de les famílies en el procés d'aprenentatge	5,38	6

Les instal·lacions urbanes orientades a la infància (parcs infantils i altres espais d'ús públic) disposen de bons equipaments, dignes i segurs i cobreixen la demanda existent a la ciutat	5,29	6
Crec que entre les àrees vinculades a la infància i l'adolescència s'està aplicant la metodologia de treball en xarxa de manera satisfactòria	5,24	6
Els professionals implicats reben programes de formació adequats per a l'actualització dels continguts en relació a la intervenció amb infants i adolescents	5,19	5
Els equips tècnics disposen de diagnòstics acurats i actualitzats sobre la situació d'infants i adolescents a Reus	5,14	5
Considero que a Reus els infants i adolescents troben cobertes de manera satisfactòria les seves necessitats i demandes	5,10	5
Les intervencions municipals en l'àmbit de la infància i l'adolescència s'avaluen periòdicament i de manera sistemàtica	5,00	5
Es proporciona suport adequat per a l'atenció d'alumnes amb necessitats educatives específiques	5,00	6
Considero que la tasca de l'Ajuntament en matèria de foment de la participació infantil i adolescent és globalment satisfactòria	4,81	5
La zonificació escolar garanteix la distribució equitativa de l'alumnat entre els centres educatius de la ciutat	4,80	5
Els recursos materials i humans que el municipi destina a la intervenció són suficients per garantir la cohesió i inclusió d'infants i adolescents	4,43	5
Els infants i adolescents del municipi tenen un paper actiu en el disseny de les polítiques públiques per a la infància i l'adolescència	4,40	4

Font: registres de la dinàmica DAFO

3.4 Reflexions generades durant els tallers participatius

La darrera fase de l'eix participatiu de la diagnosi s'ha estructurat en diversos tallers participatius. L'objectiu ha estat complementar la informació generada a les fases anteriors (anàlisi sociodemogràfica i identificació de recursos), així com l'obtinguda en l'anàlisi DAFO. A partir les reflexions actives de 27 persones distribuïdes en 5 grups (més les aportacions específiques, per escrit, d'altres persones que no han pogut participar virtualment als grups), s'han recollit opinions subjectives i valoracions grupals entorn de la situació de la infància i l'adolescència a la ciutat. Tots els tallers han estat enregistrats, garantint-se l'anonimat de les persones participants.

Aquesta fase participativa s'ha donat en paral·lel de diverses reunions de seguiment de l'estat de la diagnosi, tant amb els equips tècnics que formaran el recentment creat grup promotor de les polítiques d'infància (22 de juliol de 2020, 8 participants) com amb els i les regidors encarregats de les àrees d'infància i adolescència (27 de juliol, 4 regidors/es del Govern municipal).

Taller 1. Personal tècnic de l'Ajuntament

Dinamitzadores: Imma Rosell i Sònia Fernández, tècniques de la Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili.

Participants: Personal tècnic de l'Ajuntament de Reus (4) i sergent de la Guardia Urbana (1) que realitzen intervenció directa i/o col·laboren en projectes municipals relacionats amb la infància i l'adolescència.

Data: 18 de juny de 2020.

Format: Virtual, a través de la plataforma Microsoft Teams, a causa de la pandèmia.

Els programes i projectes dirigits a la població infantil i adolescent en els quals treballen les persones tècniques participants engloben diverses temàtiques: salut (per exemple, higiene bucodental i nutrició) i salut mental (tallers de gestió emocional), oci i lleure (projecte comunitari de la xarxa d'esports-educativa i altres activitats culturals en coordinació amb entitats del municipi), sexualitat, drogodependència (tallers i el projecte Planet Youth² per un oci educatiu alternatiu i saludable), atenció a infants en situació de vulnerabilitat, gènere, projectes intergeneracionals, entre altres. La majoria d'aquests projectes es treballen amb les diferents regidories implicades. Així mateix, recentment s'ha impulsat un projecte conjunt entre serveis socials i el departament d'educació que modifica les tarifes de les escoles bressols per incrementar el grau d'accessibilitat.

Pel que fa als organismes participatius per l'abordatge de la situació d'infants i adolescents han manifestat que són: la Taula Local d'Infància, la Comissió Social d'Infància en Risc (aborda casos d'alta complexitat on es requereix de la intervenció dels Centres de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ), dels Equips d'Atenció Psicopedagògica (EAP) i dels Centres de Atenció Primària (CAP)). Tanmateix, s'han iniciat grups de treball interdisciplinaris per abordar problemàtiques concretes com, per exemple, la prevenció de l'assetjament, mutilació genital femenina etc. Alguns dels serveis que han mencionat per a la infància i l'adolescència són el Servei d'Intervenció Socioeducativa (SIS), el Servei de Salut Emocional situat al Casal Jove, els Centres Oberts, entre d'altres.

Una de les qüestions plantejades durant la dinàmica és la identificació de les principals limitacions tant a nivell dels serveis com de la pràctica professional. En primer lloc, s'observa

² Planet Youth és un projecte preventiu que pretén aprofitar el temps d'oci dels joves des d'una vessant educativa, pel desenvolupament del projecte s'ha estructurat una xarxa amb entitats del territori que ofereixen oportunitats d'oci alternatiu.

un consens en els participants en què la manca de recursos i el temps disponible per l'abordatge dels casos no sempre és suficient i, a més, suposa un obstacle per al treball transversal (en què cada àrea disposa d'un pressupost ajustat per intentar implantar els projectes propis). Així mateix, la demanda de recursos i serveis sempre és superior al que el temps i els recursos permeten, provocant limitacions les intervencions i actuacions professionals. Malgrat els obstacles que es troben en la seva praxis professional, reivindiquen que tracten d'oferir en la mesura del possible una atenció de qualitat.

Una altra qüestió plantejada és quina és la participació d'infants i joves als serveis, programes i actuacions així com si consideraven que la difusió què se'n feia era adient.

En relació a la difusió, són conscients que la manca de recursos humans no els permet arribar a tothom, destacant per exemple que no totes les escoles accedeixen a la realització de tallers o xerrades formatives (les privades i concertades semblen més reticents). És cert que es fa difusió per les xarxes socials, però també es fa visible que existeix una bretxa digital en les famílies més vulnerables la qual els limita l'accés a la informació. En resum, s'observa que els programes que gaudeixen una major participació són els que es desenvolupen en els centres educatius, gràcies a la facilitat d'accés a l'alumnat, mentre que aquells programes addicionals que es realitzen fora de les escoles la participació és més baixa degut a que la informació no sempre arriba a tothom que hi podria estar interessat.

Totes aquestes limitacions generen un estat de malestar i frustració entre el personal tècnic, degut a que limiten i dificulten una bona praxis professional. Per gestionar aquest malestar, en alguns casos l'ajuntament proporciona un espai de supervisió un cop al mes, valorat positivament però també escàs i, a més, consideren que aquest recurs s'hauria d'expandir.

Una altra de les qüestions claus ha estat la importància d'una bona coordinació, el treball en xarxa i la transdisciplinarietat de programes i accions. Manifesten que a nivell d'Ajuntament i polític hi ha certa voluntat de treballar de manera transversal, però a la pràctica els resultats són poc efectius: sovint aquesta intenció es tradueix en compartir informació entre departaments i no en un establiment d'objectius comuns acompanyat d'un pressupost que permeti dur a terme les actuacions (un Pla de Ciutat). Tanmateix, es comenta que encara es manté una estructura massa jerarquizada que limita el desenvolupament d'accions coordinades. En aquest sentit, reconeixen que el fet de que hi hagi la diversitat de partits polítics i regidories intervenint en tantes àrees d'infància i adolescència crea complexitat a l'hora d'establir acords en el desenvolupament i implementació d'actuacions.

Sorgeix diverses vegades la demanda d'un lideratge en la coordinació de les intervencions en infància i adolescència i en la generació de directrius, així com la implicació d'altres àmbits

de l'Ajuntament que sovint queden més allunyats de les polítiques en infància (territori, economia) i altres nivells de l'administració (gerència). En aquest sentit, es remarca la predisposició del personal tècnic a l'hora de voler treballar transversalment.

Un dels programes per a infants i adolescents que ha fomentat el treball en xarxa i la transdisciplinarietat és el Pla d'Infància i Adolescència per la Igualtat d'Oportunitats (PIAIO). Gràcies a aquest pla es va crear una taula d'atenció a la infància i adolescència que és un ens de trobada i connexió entre serveis i professionals que treballen amb el col·lectiu. Aproximadament un cop al mes es realitzen reunions amb tècnics de diferents departaments i es posen en comú tots els punts convenients. És el programa més punter del municipi en temes de coordinació en infància i adolescència. Es remarca que l'espai ja s'ha creat, i que ara cal potenciar el mètode i la pràctica de funcionament.

En relació a les polítiques dirigides als infants i adolescents, destaquen que encara avui són adultocèntriques, el que no és una característica específica de l'Ajuntament de Reus sinó de la societat en general. Cal potenciar els mecanismes de participació i tenir més en compte l'opinió d'infants i adolescents. A més, les polítiques dirigides a infants i adolescents sovint no són universals sinó que les activitats s'orienten a infants en situació de vulnerabilitat (polítiques selectives), no obstant, estan d'acord que la tendència ha de ser la universalització de les accions: tothom hauria de poder accedir als recursos i serveis encara que no es trobin en una situació socioeconòmica complexa.

Finalment, es va aprofitar per reivindicar la necessitat d'establir un pla que doni continuïtat i estabilitat a les accions dirigides a infants i adolescents malgrat es produeixin canvis polítics.

Taller 2. Infants i adolescents

Dinamitzadores: Imma Rosell i Sònia Fernández, tècniques de la Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili.

Participants: Un total de 7 adolescents d'entre 15 i 17 anys que resideixen a Reus i estan vinculats a centres educatius públics, a serveis municipals i extraescolars d'àmbit privat.

Data: 9 i 15 de setembre de 2020.

Format: Virtual, a través de la plataforma Microsoft Teams, a causa de la pandèmia.

Una de les qüestions plantejades inicialment és la identificació de les principals problemàtiques/necessitats que detecten els i les joves en els diferents àmbits d'actuació (educació, salut, oci i lleure, benestar social) del municipi. En primer lloc, s'observa un consens en relació a l'àmbit educatiu i d'oci i lleure, consideren que aquests són els principals àmbits on els adolescents poden presentar més problemes i necessitats. És una valoració esperada, en tant que determinen aspectes com les seves perspectives de vida cap al futur, la construcció de la seva identitat amb el grup d'iguals i, també, són dos elements que ocupen bona part de l'activitat quotidiana fora de la llar d'aquest col·lectiu.

Pel que fa al sistema educatiu, manifesten que observen personal docent poc format en noves tecnologies sobretot durant el període de suspensió de les classes presencials durant la Covid-19. En aquest sentit alguns dels participants al·leguen no haver tingut notícies del professorat, ni classes virtuals d'algunes assignatures en concret. Tot i que no es pot generalitzar sobre la situació a Reus a partir d'aquestes percepcions concretes, aquest ha estat un aspecte que també s'ha remarcat a nivell social durant els darrers mesos del curs 2019-2020. En general, coincideixen en que la manca de directrius i de coordinació entre el professorat ha portat a una situació poc controlada on cada professor ha fet el que ha pogut o volgut.

Una altra de les qüestions plantejades feia referència als recursos disponibles del centre educatiu per satisfer les necessitats educatives durant la pandèmia, de manera que consideren que els centres educatius no han ofert dispositius informàtics a aquells alumnes que no han pogut seguir les classes virtuals. Tanmateix, en relació a la socialització, consideren que el fet de no assistir a classes de manera presencial provoca una disminució en termes de relacions socials entre els companys i les companyes, fet que pot arribar a provocar una reducció de confiança i afinitat entre iguals, o d'aïllament social en els casos més greus. A més, consideren que les classes virtuals, per qui comença l'ESO, pot ser molt pitjor perquè dificulta encara més la socialització.

Quant se'ls va preguntar sobre com valoren l'esforç que realitza el centre educatiu on estudien per proporcionar reforç escolar o suport als alumnes amb necessitats educatives especials, els participants van exposar que en general no s'ofereixen aquest tipus de serveis i quan s'ofereixen tenen un cost, així mateix, pocs d'ells han tingut companys amb necessitats especials a l'aula i els que n'han tingut comenten que els separen bastant de la classe ordinària. En relació al grau d'integració de l'alumnat amb NEE consideren que no és dolenta, però sí que es té la percepció que els mestres d'alguna manera posen en evidència que aquests estudiants són de segona. Un dels participants va fer èmfasi en que els alumnes d'origen estranger no se'ls integra bé, tot i que en els últims anys està observant que la situació està millorant.

Un aspecte rellevant a tenir en compte en els centres educatius són els programes que l'ajuntament ofereix per fomentar els hàbits de conducta, evitar consums, violència de gènere, etc. En general els participants van manifestar que de tant en tant els imparteixen tallers diversos malgrat que són molt generalistes i sovint poc adaptats als seus interessos. En aquest sentit consideren que s'hauria d'aprofundir més en temes de consums de risc. La majoria manifesten que tenen companys que consumeixen en aquestes edats, i que la sensibilització o formació no està tenint èxit pràctic en aquests casos. Una de les necessitats que detecten és el fet de fomentar una educació més centrada en temes socials i emocionals a través de tallers i continguts que ajudessin a una major comprensió de sí mateixos/es. Consideren que alguns companys i companyes tenen problemes que relacionen amb l'etapa de l'adolescència i no se'ls ajuda en la seva comprensió, pel moment són els pares els que desenvolupen aquest paper (tot i que alerten del perill quan la relació amb els pares i mares no és suficientment bona, en termes de confiança, el que fa que el seu sentiment d'incomprensió sigui encara més accentuat, derivant en altres problemàtiques). Un dels participants va afegir que aquesta formació en temes socioemocionals l'ha rebuda a l'esplai i considera que és molt important pels adolescents però que des del centre educatiu on estudia els continguts en l'àmbit son massa superficials.

Alguns participants van afegir que en el seu centre escolar es disposa de servei d'infermeria on una infermera ofereix suport i orientació, tot i que en general no coneixen a ningú que l'utilitzi malgrat si que reconeixen que els hi fan difusió a principi de curs, unes de les causes que s'apunten podria ser la por a la pèrdua de la confidencialitat o el desconeixement de les tasques concretes del/la professional. També van afegir que en alguns centres escolars disposen de la figura TIS i aquesta intervé sobretot, en temes de resolució de conflictes, els

entrevistats que disposaven del servei se sentien satisfets i a més a més, en alguns centres escolars es treballaven temes de mediació.

En relació amb els espais d'oci i lleure al municipi orientats als adolescents aquests manifesten que no són suficients així mateix, en cas de voler realitzar activitats extraescolars relacionades amb l'esport, l'educació, l'oci saben que s'han de pagar. Algun dels participants manifesta no realitzar activitats escolars esportives i/o educatives per manca de recursos econòmics. Una de les activitats que troben més injusta que sigui de pagament (perquè a més és força car) són els gimnasos. Així mateix, cap d'ells realitzava cap extraescolar d'anglès perquè no ho consideraven suficientment important. També van afegir que espais com l'*skatepark* només n'hi ha un al municipi i si viuen molt lluny ja no hi poden anar.

Una altra qüestió que sorgeix del grup focal és el grau d'implicació de les famílies en l'educació dels joves adolescents. La majoria comparteix que els tutors tenen més contacte amb pares de fills que tenen un baix rendiment acadèmic mitjançant correus, via telefònica i/o aplicació mòbil. No obstant, conclouen que no hi ha massa contacte entre pares i escola, només en moments puntuals vinculats a temes de rendiment acadèmic o quan succeeix algun incident greu.

Pel que fa als serveis i recursos que hi ha al municipi; extraescolars, programes, institucions on poder acudir en cas de patir o tenir dubte sobre consum de substàncies o sexualitat, etc., no són coneixedors de cap servei de suport en l'àmbit de les addicions, només un participant sabia algun recurs (en concret el servei d'orientació professional) gràcies al centre "La Palma" a on hi va acudir després que un company de classe li ho comentés. En aquesta mateixa línia, una altra qüestió plantejada és quina és la participació d'infants i joves als serveis, programes i actuacions així com si consideraven que la difusió què se'n feia era adient. En general el mitjà de difusió del casal de joves de la Palma és el boca orella, també van comentar que a vegades l'alumnat de quart d'ESO participava en els consells escolars on els donaven tríptics informatius sobre tallers i activitats que després transferien a la resta de l'alumnat a l'hora d'esbarjo. Un altre participant va comentar que no es fa massa difusió i que el mitjà on es cerca més la informació és a les xarxes socials. En general estan contents amb el servei, els hi agraden algunes de les activitats que s'ofereixen les quals són gratuïtes, així mateix, manifesten que han aconseguit incrementar les seves interaccions socials al Casal Jove de la Palma.

Pel que fa en la participació d'infants i adolescents en l'elaboració d'activitats i presa de decisions que els puguin afectar, algun dels participants va manifestar que alguna vegada ha participat en reunions del consell escolar però que mai s'atenen les demandes que fan o que

les duen a terme molt tard en el temps. En general manifesten sentir-se frustrats però convençuts de la necessitat de fer escoltar les seves veus. Per tant, es conclou que quasi no es té en compte l'opinió dels joves en l'elaboració de recursos i serveis dirigits cap a ells, directament no se'ls hi pregunta o si se'ls pregunta no s'atenen les seves demandes. Resulta necessària una major implicació per part de tots els actors implicats per incrementar el nivell de participació de infants i adolescents en les decisions que els afecten.

Podem concloure que els adolescents han identificat una sèrie de problemàtiques que podríem resumir de la següent manera:

- Dificultat dels centres educatius per donar una resposta educativa adequada i fomentada en la igualtat d'oportunitats educativa en períodes de crisi sanitària.
- Manteniment d'una bretxa digital entre els joves.
- Segregació escolar d'alumnes d'origen estranger o amb NEE.
- Manca de programes (xarrades, tallers) orientats a les seves necessitats, major demanda l'àmbit dels consums i gestió social i emocional.
- Dificultat d'accés a activitats extraescolars d'oci i lleure sense cost.
- Hi ha serveis disponibles interessants al centre encara que poc coneguts i utilitzats (es valora positivament la figura TIS i la mediació).
- La corresponsabilitat de les famílies i els centres educatius en l'educació dels adolescents no és suficient i es limita exclusivament a les qualificacions i als conflictes.
- Els joves demanen més accessibilitat als espais d'oci saludable (esport) i més varietat de tallers al casal.
- En general els joves que coneixen el casal de la Palma el valoren positivament i en fan difusió mitjançant boca orella a d'altres companys.
- El mitjà de més utilitzat pels joves per informar-se sobre els tallers, xarrades i altres activitats que es realitzen al municipi són les xarxes socials.
- En quant a la presa de decisions dels joves, consideren que en ocasions se'ls fa participar però que és molt difícil veure materialitzades les seves demandes.
- En general demanen que se'ls escolti més.

Taller 3. Representants d'organismes i entitats de serveis a la infància i l'adolescència

Dinamitzadores: Imma Rosell, Sònia Fernández i Francesc Valls, tècniques de la Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili.

Participants: 5 professionals i personal tècnic de diverses entitats i serveis del municipi de Reus per a la infància i l'adolescència. Són els següents: Mas Pintat, Espai de suport a les famílies; Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP); Pla comunitari de Serveis Socials de l'Ajuntament de Reus; Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE); Biblioteques Públiques Municipals. Tots els serveis que participen al taller són públics i donen cobertura al municipi de Reus.

Data: 8 de setembre de 2020.

Format: Virtual, a través de la plataforma Microsoft Teams, a causa de la pandèmia.

La major part de les tècniques que participen al taller treballen de manera directa amb infants, adolescents i famílies. Les seves funcions principals es centren en: la direcció, la planificació, l'execució i l'avaluació de programes, projectes i activitats adreçades a infants, adolescents i famílies. Així mateix, duen a terme el seguiment i l'acompanyament dels casos específics, ofereixen informació, assessorament i orientació en relació a les necessitats i problemàtiques que presenta cada infant, adolescent i nucli familiar.

Els serveis que s'inclouen en el diagnòstic participatiu són:

- Mas Pintat: espai d'oci dirigit a famílies amb infants d'entre 0 i 6 anys que depèn de la regidoria de salut.
- Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE) dirigits a infants i adolescents tutelats per l'administració. Ofereixen una tasca assistencial i educativa residencial amb l'objectiu de garantir el desenvolupament integral d'infants i joves.
- Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP) servei orientat a infants de 0 a 6 anys orientat a la valoració i seguiment de infants que experimenten problemes vinculats al seu desenvolupament.
- Pla Comunitari de Serveis Socials: espai de treball i intervenció de l'Ajuntament de Reus en matèria d'inclusió social, en diversos àmbits específics.
- Biblioteques Públiques Municipals: a més del servei generalista de consulta i préstec, ofereixen activitats variades a infants i joves de foment de la lectura.

Una de les qüestions plantejades d'entrada és la identificació de necessitats i problemàtiques per part de les professionals. S'observa un consens en les participants en relació a que la

manca de recursos sempre ha estat una problemàtica latent alhora de dur a terme determinades accions. Més enllà de la manca de recursos s'identifiquen noves problemàtiques que afecten el col·lectiu i que requeriran d'intervenció: com l'augment de les addiccions a les noves tecnologies, manca d'habilitats socials i relacions socials.

Pel que fa a l'accessibilitat de les famílies als serveis les professionals manifesten que hi ha dificultats en que determinats perfils arribin a serveis, amb la constatació que finalment són utilitzats per famílies d'un perfil socioeconòmic similar i no-vulnerable, i amb una alta motivació, implicació i adherència a aquests serveis. En el cas de les famílies d'origen migrant s'hi afegeix una possible barrera idiomàtica important que crea una barrera entre professionals i persones usuàries. Una de les prioritats estructurals segueix sent, per tant, aquesta preocupació pel diferent ús que es fa dels serveis, i la necessitat de fer arribar la informació i aconseguir que altres perfils de persones usuàries coneguin i participin d'aquestes activitats. En tot cas, també s'esmenta que l'acollida a aquests perfils més vulnerables sempre ha estat satisfactòria, tant des de les mateixes entitats com de les altres famílies que ja en són usuàries: és a dir, no es produeix un efecte paret.

Així mateix, altres barreres d'accés al servei poden estar originades per la localització, mentre que cost de les activitats s'intenta reduir fins que, en alguns casos, esdevé simbòlic o gratuït. Aquest darrer és el cas de la biblioteca, que entre els serveis participants és més accessible i aquell on els perfils de persones que hi assisteixen són més variats, incloent també alguns perfils vulnerables. De fet, s'apunta precisament s'apunta que les biblioteques no identifiquen problemes d'accessibilitat, i que fins i tot poden ser un espai per al treball conjunt amb infants i adolescents que requereixen suport social, de manera que podria ser interessant establir coordinacions entre l'espai biblioteca i els serveis socials. És una reflexió que ja apareixia al primer grup de personal tècnic en referència a la idoneïtat de treballar amb els centres educatius, per la facilitat d'accedir a tot tipus de perfils d'infants i adolescents, així com a les famílies. Pel que fa a altres serveis com el CRAE o el CDIAP, les persones usuàries generalment no hi arriben per voluntat pròpia sinó per una derivació de serveis socials i de salut. Fins i tot s'apunta que en el cas del CDIAP les persones usuàries no sabien que podien accedir-hi de manera directa, sense la necessitat d'una derivació intermèdia, una percepció que està estesa de manera incorrecta.

En relació a la difusió que realitzen de programes i serveis, es fa un ús majoritària de vies digitals com el correu (canals de difusió de l'ajuntament), mentre que les professionals són conscients que la manca de recursos humans no els permet arribar a tothom amb altres mitjans, destacant que es podria millorar aquesta difusió que en ocasions pot tenir un impacte

en l'accessibilitat i en el tipus de famílies que els hi arriben al centre, institució i/o servei, com s'ha pogut observar anteriorment. Així mateix, caldria contemplar altres vies de difusió degut a que hi ha famílies que encara experimenten bretxa digital. Així mateix, les professionals s'adrecen a altres serveis, centres educatius, centres de salut amb l'objectiu de donar a conèixer el què fan, encara hi ha confusió sobre quina és la funció de determinats serveis i el desconeixement pot provocar que en alguns casos els professionals no realitzin les derivacions correctament o no derivin perquè no coneixen que existeix un determinat servei. En aquest sentit, un mapa de recursos del municipi fàcilment accessible per a la ciutadania podria ajudar a conèixer de quina xarxa disposa el municipi.

Una altra qüestió plantejada és la integració d'infants i adolescents a les escoles: observen que hi ha una manca de formació/suport en relació a la gestió emocional, detecten moltes necessitats de caire emocional entre joves i adolescents, una manca de recursos en quant a la integració d'infants amb necessitats educatives especials, amb dificultats idiomàtiques, etc. Manifesten que les escoles ordinàries no disposen de suficient personal especialitzat per donar suport a infants i adolescents amb dificultats d'aprenentatge, ni per a aquells que es troben en centres com el CRAE o que viuen en un nucli familiar en situacions vulnerables com en casos de violència de gènere, dificultats socioeconòmiques, consums dintre del nucli familiar, entre d'altres. En aquest sentit es demanen de més professionals especialitzats/des que puguin realitzar les adaptacions educatives necessàries i que vetllin pel procés d'integració de tot tipus d'alumnat en els centres educatius. Les professionals manifesten les carències de plantejar un model educatiu inclusiu si no pot anar acompanyat de recursos que garanteixin la igualtat d'oportunitats educativa.

En relació a les limitacions que es troben en la seva praxis professional, coincideixen en que és important establir una major coordinació i transversalitat en els programes, projectes i accions, consideren d'important rellevància la realització de taules participatives on poder dur a terme trobades entre professionals de diversos àmbits i entitats amb la finalitat de compartir els serveis i funcions que duen a terme cadascú entorn a joves i famílies, amb la finalitat de que hi hagi una coordinació entre tots i ser coneixedors sobre quins serveis realitza cadascú així com, treballar conjuntament. Es manifesta que sovint moltes propostes es queden sobre la taula per una manca de finançament que les acompanyi, en general la voluntat professional hi és però el dia a dia impedeix en moltes ocasions que els professionals abandonin tasques que ja es consideren d'urgència per fer altres tasques. A més, coincideixen en que és necessari apostar per un model més sostenible a llarg termini, és a dir, s'ha d'apostar per les famílies i infants, i remarquen que l'aposta política és essencial per tal que es pugui fer

front a totes les iniciatives amb un enfocament transversal. No obstant, aspectes com els citats prèviament i altres identificats al final del taller, com el canvi constant de professionals, genera problemes per a la continuïtat d'objectius i serveis, considerant també l'impacte que aquest canvi de referents té a les persones a les que atenen. Malgrat els obstacles que es troben, es defensa que sempre intenten proporcionar una atenció de qualitat. Per últim, es considera necessari potenciar molt més el treball en xarxa entre tots els espais de treball, així com intentar incrementar el grau de participació d'infants i adolescents en la planificació de serveis, recursos, projectes, etc.

En resum les professionals de diversos serveis orientats a la infància, adolescència i famílies manifesten que:

- Cal millorar l'accessibilitat dels serveis a través de la seva difusió a grups que no hi solen accedir.
- Es detecten noves necessitats que caldrà abordar com problemes socioemocionals i problemes de relació derivats del mal ús de les noves tecnologies.
- Segregació escolar d'alumnes amb NEE i d'origen estranger.
- Manca de recursos, sobretot humans cosa que impedeix impulsar iniciatives de millora que sorgeixen al servei.
- Manca de temps i recursos per dur a terme coordinacions i treball en xarxa .
- Manca de coneixement sobre la transversalitat, és una idea que és queda en el paper i que no es desenvolupa en la pràctica i la intervenció, pels motius exposats durant la sessió.
- Necessitat de promoure una major participació d'infants, famílies i adolescents en la planificació de programes, serveis i activitats que els afecten.

Taller 4. Mares, pares i famílies

Dinamitzadores: Imma Rosell, Sònia Fernández i Francesc Valls, tècniques de la Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili.

Participants: Un total de 5 famílies amb infants i adolescents que resideixen a Reus³.

Data: 16 de setembre de 2020.

Format: Virtual, a través de la plataforma Microsoft Teams, a causa de la pandèmia.

S'inicia el grup amb la proposta d'identificació de les principals problemàtiques/necessitats a nivell municipal en relació a infants i joves.

En primer lloc, una de les problemàtiques que es detecten és en relació als drets lligats a l'empadronament, que afecten diversos àmbits de la vida d'infants i adolescents que no estan donats d'alta al padró (es posa l'exemple de no poder matricular infants a les llars d'infants si no s'està al padró en la fase de preinscripció, i l'alternativa consisteix en la matrícula viva, que depèn del número de places que quedin lliures en el període ordinari).

En segon lloc, al taller s'ha destacat la diversitat cultural com un element positiu i històric a la ciutat. Reus és un municipi ric en diversitat cultural, malgrat això, els participants consideren que es reproduceix una segregació escolar cap a aquelles famílies novvingudes que tenen poc poder adquisitiu. Durant el grup es remarca que aquesta diversitat no és vista com un problema quan les famílies tenen un alt poder adquisitiu (es posa l'exemple d'una escola privada), mentre que es valora negativament quan les famílies que acudeixen al centre escolar són d'origen estranger i de baix poder adquisitiu, com passa a determinades escoles públiques: algunes escoles del municipi estan deixant de ser freqüentades per determinats perfils de famílies encara que hi visquin a prop.

En tercer lloc, es destaca que Reus és una ciutat comercial. Sobre el comerç pivota part de l'economia del municipi, però en canvi aquesta focalització no afavoreix la disponibilitat d'espais d'oci en família més enllà de l'àmbit del consum (així, es contraposa la disponibilitat d'espais públics per a comerços, terrasses i centres comercials amb la percepció d'escassetat de zones verdes i parcs infantils). Aquesta tendència del municipi a focalitzar-se al comerç impedeix en bona part enfocar i destinar nous i més espais del municipi a la infància i a l'adolescència, que s'agreuja per la prohibició expressa de jugar en determinades places.

Una altra de les qüestions que sorgeixen durant el grup focal és el grau d'implicació de les famílies en l'educació dels fills i filles. Apareixen experiències oposades: des de dificultats per

³ La participació es va ampliar a famílies que finalment no van poder-se connectar virtualment a la sessió, a través d'un breu qüestionari de preguntes obertes per poder-se expressar millor i amb paraules pròpies.

poder participar en el dia a dia del centre educatiu a opinions que gràcies a disposar d'una AMPA dinàmica s'han pogut participar en temes escolars. Durant el grup focal es reivindica que per part de l'Ajuntament es podria potenciar la comunicació en l'àmbit educatiu i afavorir la implicació i contacte en l'àmbit de l'educació i famílies, ja que actualment, després de valorar-ho conjuntament, només es recorda rebre informació en període de matriculació i quan els fills i filles passen de primària a secundària.

Aquesta proposta s'amplia més enllà de l'àmbit educatiu: consideren que l'Ajuntament hauria de tenir més presència a nivell de difusió d'informació cap a les famílies, sobretot, en relació a promocionar determinats actes, tallers i formacions dirigides als joves en els centres educatius.

Posteriorment es va fer força èmfasi en el tema de l'espai urbà i la mobilitat. Es manifesta el descontentament i preocupació entorn a aquesta temàtica. Per exemple, es considera que la bicicleta/patí no és un mitjà amb el qual els infants puguin circular amb seguretat actualment per la ciutat (ja sigui amb la bicicleta/patí pròpia o en una cadireta en una bicicleta de persona adulta), ja que en molts espais els carrils bici conviuen amb els vehicles motoritzats. A més, consideren que les campanyes per fomentar l'ús de les bicicletes i disminuir la mobilitat amb el cotxe no han obtingut bons resultats, pel que es demana complementar la consciència individual amb un major esforç institucional per aconseguir aquesta vinculació entre projecte/programa i societat. En aquests casos, la utilització del cotxe segueix sent ara per ara la via més segura per moure's per la ciutat amb infants. Això es constata en la concentració de vehicles a les zones escolars a les hores d'entrada i sortida. En aquest sentit, es mostra preocupació pel fet que els infants acabin normalitzant que la manera natural d'anar a l'escola (i de moure's per la ciutat) és el cotxe privat, o que l'espai públic està pensat per facilitar el consum comercial.

En relació al temps d'oci i lleure, manifesten que s'hauria de dinamitzar i millorar aquest àmbit, consideren que la canalla necessita temps per gaudir jugant en família, més enllà de la dedicació a les activitats extraescolars, i que hi ha espais a la ciutat desaprofitats, com per exemple la plaça de la llibertat i la zona del parc de patinatge (*skatepark*, popularment). En aquest context, es mostra incomprensió per la prohibició de jugar a pilota en determinades places i parcs on no hi circulen vehicles, ni on jugar pugui suposar un risc per a terceres persones. En aquesta línia, un altre espai infrautilitzat són els patis de les escoles, en general consideren que estan desaprofitats fora de l'horari escolar i que podrien ser espais útils per tal que joves amb problemàtiques no estiguin pel carrer i rebin acompanyament per part d'educadors/es social. Així mateix, les famílies també consideren fonamental aconseguir que

infants i adolescents accedeixin amb naturalitat i freqüència a les ludoteques i biblioteques, a espais d'estudi, etc.

També es remarquen aspectes positius: un aspecte que les famílies han valorat positivament és que l'ajuntament promociona que els nens i nenes de primària aprenguin a nadar de manera gratuïta. També es valora positivament que un cop a l'any s'informi als joves sobre el significat de les senyals de transit i com es circula en bicicleta (Parc de Trànsit). Són activitats d'èxit caracteritzades per un llarg bagatge a la ciutat, amb una àmplia participació i sense una barrera econòmica d'accés.

D'altra banda, les famílies també van fer èmfasi en el seu descontentament pel que fa a les opcions d'oci esportiu per infants i adolescents, reivindicant que les alternatives de les que disposa el municipi són poques i de pagament com el Reus Deportiu o el Reus Ploms. Així mateix, són opcions econòmicament poc assumibles que generen exclusió social entre infants i adolescents que pertanyen a famílies més vulnerables. Igualment, també mantenen una opinió similar en relació a les activitats extraescolars degut a que no han tingut informació suficient per determinar si s'ofereix ajuda econòmica, ni activitats gratuïtes pels infants i adolescents que venen de famílies amb menor capacitat econòmica (s'apunta a l'existència d'una breu reducció simbòlica per a famílies monoparentals en determinades activitats).

Una altra de les qüestions plantejades durant la dinàmica és saber què pensen de les activitats que hi ha al municipi per a infants i adolescents. S'observa consens: les activitats per a infants i adolescents estan planificades per un estàndard de família en situació socioeconòmica de classe mitjana, molt involucrada en el municipi i consumidora en abundància de tot tipus d'activitats culturals i d'oci, arribant en alguns casos a acaparar l'oferta disponible quan aquesta és limitada. S'està d'acord que s'han de buscar activitats dirigides a tota la infància i l'adolescència, que siguin inclusives, que apostin per la diversitat i on la qüestió econòmica no suposi un mecanisme d'exclusió. Es proposa poder disposar d'un registre de les diferents tipologies de famílies que hi ha al municipi, només ho registren quan s'inscriuen els fills i filles al col·legi, però consideren que és important que l'ajuntament segueixi un registre rigorós per veure quines tipologies de famílies abunden més en el municipi i, a partir d'aquí, elaborar plans d'actuació, programes, ajudes, activitats, etc.

En aquesta mateixa línia, en relació a les activitats de la Festa Major, es creu que cada any hi assisteixen un perfil similar de famílies, que no s'incentiven altres perfils de població infantil i adolescent a participar d'un acte cultural municipal que hauria de ser compartit per tots i totes.

Pel que fa als serveis i recursos que hi ha al municipi es lamenta que determinades activitats interessants han desaparegut (es parla del programa Bus a Peu, veure Eix B d'aquesta diagnosi) i s'anima a tenir un major seguiment i esforç per donar-hi continuïtat.

Per tant, tots els àmbits que tenen implicació en la infància han de tenir un nexa, han de fomentar el treball transversal entre regidories i fomentar la participació d'infants i adolescents. S'apunta, en definitiva, que la infància és un col·lectiu que necessita cura i que la ciutat ha de poder i saber cuidar la seva infància.

Com hem indicat, a banda d'aquest taller s'ofereix una alternativa per a famílies participants que finalment no han pogut prendre part de la sessió. Per estructurar les reflexions, es proposa un guió de 3 preguntes obertes sense limitació d'espai i amb diversos dies per preparar les respostes.

- Pregunta 1. Sobre els serveis que hi ha a la ciutat (parcs infantils, centres cívics, xerrades, cursos, etc.). En coneixeu? Els utilitzeu? Com vau saber que hi eren (per altres famílies, per internet, per difusió de l'Ajuntament, etc.)? En trobeu a faltar?
- Pregunta 2. Quins àmbits relacionats amb la infància a la ciutat valoreu positivament i quins caldria potenciar? (per exemple: escoles i educació, seguretat, mobilitat dins de la ciutat, espais públics, parcs infantils, instal·lacions, entitats, biblioteques, esports, suport a les famílies, inclusió social, etc.). A. Aspectes positius. B. Aspectes a potenciar.
- Pregunta 3. Per acabar, podeu fer una darrera valoració general. Considereu que l'atenció que rep la infància i adolescència a la ciutat és satisfactòria?

Sintetitzem aquí algunes de les reflexions generades mitjançant aquesta via:

Sobre l'ús de serveis i de l'espai públic:

“Parcs infantils n'hi ha molts però en general petits, els coneixem de vista, no els utilitzem encara perquè la nostra filla té 9 mesos, però tenim intenció d'usar-los”.

“Nosaltres en particular vivim més a les afores i ens sorprèn que no n'hi hagi cap tenint tanta disponibilitat d'espai i sent tantes famílies, sobretot perquè hi ha oferta per a adolescents i joves però res per infants. Sempre ens hem de desplaçar bastant per gaudir-ne”.

“Trobem a faltar més llocs d'esbarjo per infants i les seves famílies, on es mantingui la neteja i es facin revisions periòdiques de l'estat de les instal·lacions, sovint gent incívica trenca els gronxadors i passen mesos fins que no es canvien o s'arreglen”.

Sobre l'accés a la informació:

“Centres cívics els coneixem per familiars, els hem usat nosaltres abans de tenir fills, no sabíem que feien coses per nens (tampoc ho hem buscat). Coneixem les xerrades mensuals del Mas Pintat, gràcies a l'escola bressol on portem la filla, no els hem utilitzat encara”.

“Conec pocs serveis i recursos. O bé perquè hi ha poca oferta o perquè no m'arriba la publicitat al respecte”.

“També fèiem servir l'espai per nadons i infants del centre cívic Ponent abans de la pandèmia. El vam conèixer a través d'una altra mare que ja en feia ús. Pel que fa a xerrades, hem assistit, també abans de la pandèmia, a algunes del Mas Pintat. En aquest cas també vam rebre la informació a través d'altres famílies”.

Sobre aspectes positius:

“Escoles bressol amb pla docent únic molt bo. El centre de la ciutat (dins de Raval) és de molt bona mobilitat amb el cotxet. Biblioteques amb zona de nens molt bona”.

“En general s'han anat incrementant en nombre de parcs infantils utilitzant àrees petites entre edificis de veïns, la biblioteca Xavier Amorós fa molt bona tasca amb la lectura de contes i altres activitats, al casc antic s'està reduint el trànsit per deixar més espai al vianant, per tant més seguretat per anar caminant amb els més petits”.

“Escoles i educació, entitats, biblioteques”.

“Respecte a infantil està ben coberta per les escoles bressol”.

Sobre aspectes a millorar:

“Mobilitat fora del centre és complicada, moltes voreres massa estretes. Preferiríem que el sistema de puntuació de les escoles no perjudiqués per distància, podria ajudar a més diversitat a les escoles. Hi ha estudis que demostren que cursos individuals de com fer docència als pares (a casa seva) millora la qualitat de l'educació i redueix costos en judicis”.

“Seguretat, carrils bici, zones verdes, oferta d'instal·lacions esportives per tota la família”.

“Pel que fa a les escoles, segueix havent-hi molta segregació escolar, suposem que degut al criteri del padró, on hi ha barris més vulnerables que altres. S'hauria d'intentar trencar amb aquesta dinàmica. Hem d'aprendre a conviure tots junts i a més és positiu per a tothom de viure, créixer i aprendre sigui quina sigui la teva procedència: les escoles han d'estar equilibrades per no ser vistes com a ‘guetos’ o com a ‘elitistes’”.

“Considero que la ciutat no està adaptada amb suficients espais i serveis per nens i adolescents. Falten zones verdes i una major oferta d'activitats culturals i esportives accessibles i econòmiques”.

“S'han de pensar els espais pels infants també amb cabuda per a la seva família, espais que puguin ser compartits, espais verds o llocs on puguin tornar a jugar a pilota amb els pares o amics, o tenir sorrals o recorreguts per pujar i baixar i córrer, als petits els agrada poder compartir l'activitat que fan amb els pares, observar l'adult fora de casa, i sovint els parcs infantils estan pensats per una estona d'esbarjo de l'infant sense incloure el joc amb l'adult que l'acompanya, que acaba sent el ‘vigilant’ de l'infant i prou”.

Podem concloure que les famílies han identificat una sèrie de problemàtiques:

- Manca d'espais d'oci i lleure per als infants i famílies, i proposa per a la inclusió activa dels adults en el joc infantil (i no com a simples vigilants).
- Falta d'alternatives en activitats extraescolar gratuïtes i d'activitats a fer fora de l'horari escolar i que no formin part de les activitats extraescolars habituals (idiomes, esports, etc.).
- Escàs accés a la difusió de l'Ajuntament pel que fa a serveis, activitats i programes que duen a terme per a infants i adolescents del municipi. La informació es vehicula sobretot a través de canals informals, cosa que no garanteix una distribució generalitzada ni equitativa.
- La planificació dels espais públics està allunyada de les necessitats d'infants i adolescents, amb un actual predomini del comerç i del transport privat.
- Cal que infants i adolescents sentin que formen part de la vida a la ciutat, que se'ls escolti i que es duguin a terme les demandes que realitzen.
- S'identifica una manca de serveis per facilitar la integració de famílies reusenques més vulnerables, en diversos àmbits: educatiu, cultural, participatiu, etc.
- Es reitera la percepció que existeix una marcada segregació escolar i social.
- Es reivindica un major treball transversal entre regidories que treballen en les àrees d'infància i adolescència, i tenint sempre present la participació dels col·lectius en qüestió.

Taller 5. Món educatiu

Dinamitzadors/es: Angel Belzunegui, director de la Càtedra d'Inclusió Social, Francesc Valls, Sònia Fernández i Imma Rosell, tècniques de suport a la recerca de la Càtedra d'Inclusió Social de la Universitat Rovira i Virgili.

Participants: 7 representants del món educatiu: 6 com a membres d'equips directius d'Escoles Bressol, Centres d'Educació Infantil i Primària, Centre d'Educació Especial i Instituts de Secundària, a més de la responsable tècnica de l'Àrea d'Educació a la ciutat.

Data: 25 de gener de 2021.

Format: Virtual, a través de la plataforma Microsoft Teams, a causa de la pandèmia.

Aquest ha estat un taller que hem hagut d'ajornar tres vegades per respectar diversos pics de feina que ha tingut el món educatiu: el tancament de l'extraordinari curs 2019-2020 (juny de 2020), l'inici del nou curs amb les noves mesures de seguretat als centres (setembre de 2020) i l'augment de casos per Covid-19 durant l'entrada del mes de novembre. Finalment, s'ha pogut acordar una data durant el mes de gener de 2021 en la qual diversos representants de centres educatius (entre els quals diversos centres de la ciutat reconeguts per UNICEF) han tingut disponibilitat.

Precisament, les referències a la gestió de la pandèmia han estat constants durant la sessió.

En primer lloc, hi ha consens entre les participants: consideren que el confinament ha trasbalsat tota la comunitat educativa (alumnes, famílies i professorat) provocant un distanciament i dificultant la comunicació entre el centre educatiu i les famílies, trencant la cohesió social que tenien establerta i posant les famílies cada vegada en situacions de major incertesa sense saber com gestionar certes situacions. Per exemple, una de les limitacions que s'expressa és la dificultat d'oferir informació a les famílies (en termes de matriculació, d'accés a ajudes, etc.), que presencialment eren més fàcils de gestionar per part dels centres. Aquesta corresponsabilitat en l'educació sí que ha pogut mantenir-se en a nivell d'Escoles Bressol de 0 a 3, on els i les docents tenen un contacte diari amb algun familiar de l'infant ja que aquests entren fins a les aules en els moments d'entrada i de sortida. En aquest sentit, el fet que les escoles no puguin comunicar-se de manera presencial i, per tant, més fluïda amb les famílies fa que la informació sigui més opaca, que el flux d'informació a vegades no arribi a les famílies o als i les docents i que, en definitiva, sovint l'alumnat acabi assumint responsabilitats que no li correspondria. Per exemple, documentació i informació diversa que abans es gestionava de manera presencial amb les famílies, ara s'ha de fer a través de l'alumnat. En segon lloc, aquesta situació es veu encara més agreujada quan les famílies presenten barreres

idiomàtiques: en el context pre-pandèmia hi contactaven de manera presencial i podien fer ús d'un traductor si era necessari (una docent a més afegeix que fins i tot en algunes ocasions han hagut de fer servir el Google Translator per poder-s'hi entendre) però que ara tot això ja no ho poden fer al no poder rebre a les famílies al centre educatiu. En aquest sentit, les docents detecten que existeix un perill real de desconexió real entre el món educatiu i les famílies, per això es fa extremadament necessari destinar més esforços i recursos en serveis de mediació per contactar amb aquelles famílies que presenten més problemàtiques i es troben en situació de vulnerabilitat, les quals consideren que necessiten molt més acompanyament professional que el que tenen ara mateix.

Un altre aspecte rellevant que ha aparegut durant el taller, i en aquest mateix context, són els joves amb necessitats educatives especials. Les docents afirmen que és el grup que s'ha vist més perjudicat degut a que necessiten una atenció més especialitzada, no només a un nivell pedagògic, sinó també requereixen d'assistència fisioterapeuta i d'altres professionals, que amb el context de pandèmia s'han vist reduïts. Aquesta manca d'atenció individualitzada a les necessitats de l'infant amb diversitat entre professional i l'alumnat amb NEE provoca un endarreriment en la garantia del compliment de drets i en la igualtat d'oportunitats d'aquest col·lectiu. Els infants amb NEE són els que també s'han vist més afectats per la bretxa digital degut a que disposar d'un aparell no sempre va associat a saber utilitzar-lo, així mateix, en determinades ocasions les famílies també presenten limitacions per manejar-se en aquest àmbit i donar suport al infant/adolescent amb diversitat.

Una altra de les qüestions plantejades durant la dinàmica és l'augment de segregació i abandonament prematur escolar, que ha estat un dels àmbits identificats prèviament com a rellevants tant a la fase d'anàlisi DAFO com al taller amb famílies. Precisament, una de les participants manifesta que la major part de l'alumnat de la seva escola és d'ètnia gitana i, que si abans de la crisi ja presentaven alts índex d'absentisme escolar, ara amb la COVID-19 s'ha accentuat una desvinculació d'aquest alumnat i les seves famílies amb l'educació, i que les xifres d'absentisme han incrementat considerablement. La mestra manifesta que hi ha alumnes que no han vist en tot el curs escolar i, que això, serà un problema per aquells joves que han de fer la transferència de l'educació primària cap a l'ESO sense disposar dels coneixements mínims per fer un correcte seguiment del curs.

Quan se'ls va preguntar sobre els recursos en relació a la bretxa digital, en general coincideixen en que hi ha un important gruix de famílies que no disposen de mitjans tecnològics i de connectivitat perquè els infants i adolescents puguin seguir la docència de manera virtual. Si que és cert que les famílies amb escassos recursos que han rebut *wifi*, *tablets*,

portàtils, etc., però consideren que haurien d'haver mirat les veritables necessitats de cada alumne, ja que són els propis centres els que han hagut d'ensenyar tant als alumnes com als pares i mares el funcionament de cada recurs.

A nivell de continguts, els centres educatius es consideren preparats per treballar amb llibres digitals i amb els mitjans informàtics necessaris, i que s'ha fet un esforç important en aquest sentit, però a la pràctica s'han adonat que hi ha alumnes amb moltes limitacions i que no aconsegueixen fer un seguiment fluït de les classes.

Una altra qüestió a la qual s'ha donat importància és *la matrícula viva* de la qual disposen totes les escoles. Consideren que la planificació d'aquestes hauria d'estar feta d'una altra manera, s'haurien d'ampliar les ràtios per així poder incloure més alumnes a les aules i que no hi hagués una sobrecàrrega d'aquestes amb l'arribada de nou alumnat durant el curs, cosa que dificulta la qualitat de la docència (sobretot en aquells casos en què la matrícula viva està acompanyada de dificultats com la barrera idiomàtica). A més, que entrin i surtin alumnes de l'escola crea desnivells en l'aprenentatge, els quals a vegades acaben sent repetitius per alguns alumnes i dificulta la cohesió del grup.

Pel que fa als serveis i recursos, s'ha de tenir en consideració que no tots els nens/es que van a les escoles formen part d'aquell barri en concret, sinó que poden anar d'altres zones de Reus, els quals necessitarien del servei menjador per la dificultat de tornar a casa a l'hora de dinar. Aquest tema, beques menjador, junt amb altres que requereixen d'una prèvia inscripció via online, en moltes ocasions els hi resulta molt complex a les famílies, per tant, moltes vegades són les escoles les que han de fer la gestió de la preinscripció per ajudar a les famílies que no disposen de recursos econòmics per evitar que es produeixi l'absentisme escolar. És un aspecte social que sovint gestionen directament les escoles, encara que hi hagi l'àrea de serveis socials. En aquest sentit les docents manifesten que tot i que fan les gestions amb tota la bona voluntat del món per ajudar a les famílies en situació de precarietat, reconeixen que és una tasca afegida que surt de les seves competències com a docents.

En relació als canals de coordinació amb l'ajuntament i els centres educatius, les docents indiquen que les reunions que duen a terme entre escola/institut i l'Ajuntament de Reus tenen encara un caràcter puntual i, quan es reuneixen, sovint s'han acumulat un volum de temes i propostes que no facilita que es puguin abordar durant el temps de trobada. Consideren que l'administració en general va molt lenta i això es nota en àmbits com la infància/adolescència i l'educació, que s'haurien de potenciar canals d'acció- reacció ràpids per afrontar les problemàtiques plantejades, les quals en el context en el què ens trobem són de màxima prioritat. En aquest sentit, s'apunta que algunes iniciatives informals (com grups

de Whatsapp entre escoles) estan funcionant de manera satisfactòria. A més, consideren que és molt complicat que hi hagi una bona coordinació, perquè diferents assumptes s'han de coordinar des de diversos departaments tant a nivell intern de l'Ajuntament com en altres nivells de l'administració. També troben a faltar més proximitat i informació per part del Departament d'Educació.

En relació al salt de primària i secundària algunes escoles com l'Escola General Prim realitza seminaris compartits amb l'Institut Baix Camp (que és el centre vinculat, per proximitat geogràfica).

Abans d'acabar es destaca la importància de potenciar el vincle entre l'escola bressol i l'educació infantil. Per això aquest mateix curs s'està creant una Xarxa i grup de treball entre infants de 0 a 6 anys (veure Capítol 2).

En conclusió, les representants del món educatiu destaquen la insatisfacció generalitzada dels centres educatius al voltant de la gestió de la pandèmia i la sobrecàrrega de feina que se'ls gira arran del context actual, amb deficiències a nivell de recursos, suport, assessorament i informació disponibles. No hi ha dubte que s'ha produït un distanciament entre els canals de comunicació escola-família, cosa que té un impacte directe en l'evolució socioeducativa de l'infant i que caldrà resoldre de manera imminent per evitar que això suposi un risc de cara al futur per a determinats perfils d'infants i adolescents. Hi ha escoles que degut a la problemàtica socials dels infants/adolescents que tenen reivindiquen la necessitat d'un/a professional de l'àmbit social que s'ocupi de fer seguiment als infants (suport més enllà de l'àmbit pedagògic, incloent informació i acompanyament a les famílies). De la mateixa manera, es reivindica una major intervenció per reduir la bretxa digital sobretot en aquells alumnes que tenen problemàtica social afegida o presenten necessitats educatives especials. Sense dubte, cal fomentar les intervencions coordinades entre les administracions i diversos sistemes (educatiu, serveis socials, salut). Per últim, es defensa que cal reivindicar la necessitat d'emprendre accions que atenguin i millorin les necessitats i dificultats exposades durant el taller: l'educació és un dret fonamental de la infància i l'adolescència que cal garantir, i diversos obstacles ho han estat dificultant durant els darrers mesos.

En síntesi, els temes sobre els quals les persones representants del món educatiu han focalitzat l'atenció han estat:

- Identificació de les limitacions derivades de la pandèmia, que ha tingut implicacions tant a dins de l'aula com també en tasques extra-docents a les quals els centres educatius també donen cobertura.

- S'alerta del perill de desconexió de determinats perfils d'alumnat a causa de les incidències del darrer any. Cal consolidar el vincle entre món educatiu i famílies per evitar que aquest risc s'arrossegui en el futur.
- S'apunta que la coordinació és un element clau per millorar l'activitat com a docents. S'estan generant diverses estratègies informals de coordinació amb una valoració positiva.
- Aquesta coordinació també és útil entre cicles diferents que comporten un canvi de centre per a l'alumnat (per exemple, en la transició 0-3 a 0-6 anys, amb una Xarxa 0-6 de creació recent, i en el pas de primària a secundària).
- Es reitera la preocupació per aspectes com la segregació i l'absentisme, així com per les dificultats que han tingut els centres durant la pandèmia per oferir atenció a l'alumnat i a les famílies.
- Es remarca la importància que l'escola té com a garantia dels drets de la infància i l'adolescència.

Conclusions: una prioritització dels àmbits d'actuació

Aquest informe de diagnosi i els documents que acompanyen la presentació de la candidatura de Reus per al reconeixement com a Ciutat Amiga de la Infància demostren, d'entrada, el compromís que l'Ajuntament adquireix cap a aquesta població. La diagnosi ha servit per identificar alguns àmbits de treball sobre els quals és necessari incidir de manera prioritària en els propers anys. Majoritàriament són elements estructurals (és a dir, compartits amb el conjunt de ciutats i municipis del país) mentre que en altres casos apareixen determinades particularitats de la ciutat.

De la informació obtinguda en l'anàlisi sociodemogràfica, en la identificació dels recursos per a infància i adolescència, en l'anàlisi DAFO i en els tallers participatius se'n poden destriar les següents 7 prioritats d'actuació en matèria d'infància i adolescència a la ciutat.

1. Promoure la participació d'infants, adolescents i famílies en la presa de decisions a la ciutat

Una de les demandes que s'ha identificat en el vessant participatiu d'aquesta diagnosi ha estat la d'acostar la ciutat a la infància i l'adolescència. A l'anàlisi DAFO s'ha explicat que el dinamisme de les societats exigeix que les administracions locals sàpiguin adaptar-se constantment a realitats canviants. Això adquireix encara més rellevància quan parlem de la població de 0 a 17 anys i, per tant, suposa un repte organitzatiu: adaptar-se als ritmes i horaris de la infància i l'adolescència, al llenguatge, a les necessitats, etc.

Hi ha elements per encarar aquest repte amb optimisme. En destaquem dos. En primer lloc, que la societat està cada vegada més conscienciada sobre la rellevància de tenir cura especial de la infància, i això és una oportunitat per instaurar aquesta col·laboració entre administració i ciutadania. En segon lloc, la predisposició i el bagatge del personal tècnic. S'ha identificat que el treball amb infants i adolescents és efectiu quan es duu a terme en els espais d'assistència obligatòria, com els centres escolars (i que pot ser-ho en altres espais utilitzats habitualment, com les biblioteques), però que hi ha barreres fora d'aquests. Per tant, **s'han d'explorar mecanismes nous i innovadors per fer fluir la informació de manera bidireccional entre Ajuntament, infants, adolescents i famílies.**

Hi ha possibilitats tecnològiques que faciliten aquesta tasca (per exemple, a través d'una aplicació mòbil i de seguir utilitzant les xarxes socials), com també hi són els continguts: l'ampli volum d'accions sobre infància que es genera a la ciutat, i d'informacions d'interès per a les famílies. Per exemple, la geolocalització dels dispositius mòbils permetria trobar serveis per a infants i adolescents propers (Casal Jove, zones de joc, centres cívics, serveis

específics), la disponibilitat d'una agenda permetria millorar la difusió dels actes (contacontes, xerrades sobre infància, al·letament, paternitat, maternitat, adolescència, salut mental, etc.), i es podria difondre la informació de manera fluïda: calendaris de matriculació, informació sobre l'accés a beques, activitats culturals, festivals, etc.

Aquesta estratègia lliga amb la idea d'universalitzar l'accés a la informació i de facilitar la participació d'aquest col·lectiu. A més, per evitar la bretxa digital que afecta les famílies més vulnerables, s'hauria de completar amb un catàleg disponible en centres cívics, escoles, serveis socials, entre altres.

Aquests canals han de ser bidireccionals: a més de servir per difondre informació de l'administració cap a la ciutadania també han de facilitar la participació de la població de 0 a 17 anys en l'elaboració de les polítiques municipals.

Això significa consolidar els òrgans existents, com la Taula d'Infància, el Consell d'Infants i el Consell de Joventut, o potenciar-ne nous, ja siguin formals o informals. De fet, la participació de la infància en la vida comunitària de la ciutat és una prioritat recolzada per UNICEF, que adquireix encara major rellevància després dels episodis de limitació de la mobilitat i de confinament com els que hem viscut aquest 2020.

A més, entenem que la idea de participació va més enllà de la relació directa amb l'Ajuntament, i ha de fer referència a facilitar més i millors espais de trobada i relació per a infants i adolescents, a disposar d'uns entorns segurs i a oferir activitats definides específicament per i per a aquests col·lectius.

En aquesta línia participativa, el teixit d'entitats i associacions de la ciutat i la possibilitat de presentar projectes i de votar en els pressupostos participatius de la ciutat, amb l'edat mínima establerta als 14 anys, en són dos models positius.

2. Coordinar l'actuació de les àrees i agents de l'àmbit de la infància i l'adolescència

Dins l'organigrama de l'Ajuntament, l'àmbit específic d'actuació en infància i adolescència ha estat vinculat a la Regidoria de Benestar Social. L'àrea de joventut (que intervé en població a partir dels 12 anys), en canvi, ha anat canviant de regidoria i actualment depèn de la de Participació, Ciutadania i Transparència. A més, com és lògic, altres regidories tenen un enfocament orientat a la infància i l'adolescència (Educació) o hi treballen de manera habitual (Salut). Per tant, aquesta fragmentació genera algunes particularitats, que hem identificat en aquesta diagnosi:

a) Tenint en compte que diverses intervencions comparteixen un mateix públic (pel que fa a la franja d'edats, ja que no hi ha un llindar nítid que en separi, per exemple, les

polítiques d'infància de les de joventut), el tipus d'intervenció que es fa, l'enfocament i el lideratge estan associats habitualment a quina sigui la regidoria impulsora de cada acció.

b) En absència d'una regidoria específica, o d'una delimitació clara dels col·lectius, la intervenció en matèria d'infància i adolescència requereix, per tant, d'una capacitat de coordinació entre l'equip tècnic de l'Ajuntament, que s'ha anat traduint en diversos espais de treball compartit al llarg dels anys, no sempre efectius segons la informació obtinguda en aquesta diagnosi. A això cal afegir-hi que, a més, una part substancial de les intervencions en infància i adolescència estan executades per altres regidories, el que accentua el risc de fragmentació d'aquesta línia de treball i d'aparició de tensions o ineficàcies entre els equips de treball.

Per això, una bona organització i coordinació internes sembla clau a l'hora de planificar, executar i avaluar les polítiques d'infància i adolescència a la ciutat.

S'han d'establir mecanismes de coordinació efectius, incloent el nivell pressupostari, per assolir una cooperació real entre les diverses àrees i personal tècnic que treballen en matèria d'infància i adolescència a la ciutat.

Iniciatives que s'han generat recentment (per exemple, en l'àmbit de l'educació) amb aquest propòsit han estat valorades positivament i poden ser un exemple a seguir.

Tot això ha de permetre també la inclusió d'altres àrees sovint allunyades del camp de la infància i l'adolescència (urbanisme o economia, per citar-ne algunes de les que s'han comentat durant els tallers participatius) i també d'altres nivells de l'administració (gerència).

3. Establir una dinàmica de treball i avaluació basada en els indicadors

El treball transversal té beneficis evidents a l'hora d'intervenir en un col·lectiu tan divers i que contempla tants àmbits com la infància i l'adolescència, però també certs riscos, com les dificultats en el seguiment de les actuacions.

Un dels mecanismes que permet avaluar l'impacte d'allò que s'està fent consisteix en consolidar una dinàmica de treball basada en la generació d'indicadors quantitatius i qualitatius. Aquesta dinàmica ha de permetre millorar les diagnosi i la presa de decisions, així com els dissenys i les execucions de polítiques destinades a aquests col·lectius.

Per tant, la línia estratègica que definim es basa en:

a) Fer una revisió dels registres d'informació de què disposa l'Ajuntament actualment.

- b) Promoure la desagregació dels registres susceptibles de ser tractats específicament en l'àmbit de la infància i l'adolescència.
- c) Incorporar nova informació. El conjunt d'indicadors proposats per UNICEF, basat en la Convenció per als Drets de la Infància, pot agafar-se com una primera referència, així com també la identificació de determinats perfils familiars, com s'ha indicat en els tallers participatius..
- d) Això ha de facilitar la posada en marxa de manera sistemàtica de diagnòstics que serveixin de base de treball per als programes de l'Ajuntament, com el PIAIO o la Taula d'Infància.
- e) Finalment, també ha de permetre incorporar de manera més efectiva les avaluacions sobre tot allò que es fa a nivell municipal en matèria d'infància i adolescència, promovent el seguiment de les accions, la seva potenciació, la reorientació i, si cal, el replantejament.

4. Totes les eines necessàries per lluitar contra la pobresa infantil i les desigualtats

La lluita contra la pobresa infantil ha de ser una prioritat en qualsevol municipi. La rellevància del fenomen queda palesa no només en el dia a dia de la ciutat sinó que també ha estat un tema prioritari identificat en l'anàlisi DAFO i en els tallers participatius: diferents aspectes vinculats a la vulnerabilitat i a les desigualtats han estat remarcats de manera constant com a aspectes prioritaris. Segons les dades disponibles més recents, a Catalunya un 28,6% de la població de 0 a 17 anys es troba en risc de pobresa, el que la situa com el grup d'edat amb una major afectació. **A Reus, aquest percentatge equival a 6.081 infants en situació de pobresa. No obstant, hi ha diversos indicadors que ens fan pensar que la xifra real és més elevada: hi ha més presència de població de nacionalitat estrangera, de llars monoparentals i de famílies nombroses, i un major volum d'expedients informatius i de risc d'infants, que són aspectes associats a una major vulnerabilitat. De fet, sabem que el 15,5% dels infants de 0 a 17 anys de la ciutat viuen en llars amb menys de 5.000 euros per unitat de consum, i que el 38,4% ho fa en llars amb menys de 10.000 euros per unitat de consum.**

Quines mesures s'han d'aplicar per reduir els nivells de pobresa infantil? Malauradament, aquest és un fenomen estructural que difícilment es pot erradicar amb polítiques municipals: hi intervindrien aspectes com el sosteniment de la renda en llars amb infants a través de les prestacions socials, el manteniment dels nivells d'activitat laboral de les dones durant la fase reproductiva, la millora dels indicadors laborals, entre altres. A nivell municipal sí que hi ha marge per pal·liar els efectes de la pobresa infantil, en àmbits com la segregació escolar, el treball per fer front als trastorns de salut mental, les tarifacions

socials en l'ús de serveis municipals, l'ús de les TIC, la identificació del risc pels canals d'atenció social primària, entre altres. Per tant, tot i que tenen un marcat caràcter transversal, es tracta d'un tipus d'intervencions vinculades a l'àmbit de Serveis Socials, amb l'avantatge que és una regidoria que a Reus ja inclou una part substancial de la feina que es fa en infants i adolescents.

5. Reivindicar la importància de l'educació i intervenir contra el fracàs escolar, absentisme i segregació

Els agents que han participat a l'anàlisi DAFO han identificat l'escolarització i la lluita contra el fracàs escolar com la principal prioritat en matèria d'infància i adolescència a la ciutat, i als tallers participatius s'ha mostrat preocupació pels nivells de segregació escolar. Són elements que reproduïxen la pobresa i les desigualtats entre generacions i que limiten les oportunitats de futur per als infants i adolescents afectats, de manera més intensa en el context social actual.

L'educació és un dels drets clau per a la infància i l'adolescència, i el bagatge acumulat en aquest àmbit d'intervenció per agents socials i pel personal tècnic, així com el treball que s'efectua des de les entitats d'educació en el lleure i d'acció socioeducativa, són fortaleces que la ciutat ha d'aprofitar en matèria educativa. En aquest procés cal mantenir l'alerta sobre algunes de les amenaces que s'han identificat i que tenen un especial vincle amb el món educatiu: des de les desigualtats socials entre infants a aspectes com la gestió dels riscos generats per les noves tecnologies, passant per la salut i el benestar emocional i per l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

Aconseguir frenar aquests obstacles i assolir una plena valoració de la institució educativa i una inclusió efectiva d'infants, adolescents i les seves famílies a l'entorn educatiu s'han de consolidar com a estratègies transversals de la ciutat.

6. Planificar un urbanisme, mobilitat i ús de l'espai públic amb perspectiva d'infància

Cada vegada es pren més consciència que la planificació urbanística i l'ús de l'espai públic tenen un marcat impacte social. Durant els grups participatius s'ha alertat de les dificultats que es troba de manera quotidiana un infant quan es mou per la ciutat o quan vol fer ús de l'espai públic. S'han mostrat opinions coincidents: com a la majoria de ciutats actuals, la distribució dels espais disponibles té en el dinamisme de l'activitat econòmica una de les prioritats. Això fa que una part substancial de la superfície urbana estigui reservada a la

mobilitat en vehicle privat, i que l'aprofitament dels espais es vinculi a l'activitat comercial. Es tem, per exemple, que en la fase de la socialització primària lligada a la infància es normalitzin coses com desplaçar-se a l'escola en cotxe, que els infants i les famílies assumeixin que no és prudent circular amb bicicleta o patinet per la ciutat, o que no és segur anar sol/a pel carrer fins certes edats.

En una línia similar, s'ha alertat de les dificultats que la infància té avui en dia per apropiarse de l'espai públic. En els tallers s'ha defensat que els espais disponibles (per exemple, parc infantils i parcs públics) són utilitzats freqüentment i satisfactoria, i per tant és una línia d'actuació a contemplar en els propers anys. Tenint en compte que els centres educatius són una referència territorial per als infants, això passa per facilitar una xarxa de mobilitat sostenible d'accés als centres educatius, a l'establiment de parcs i zones de joc a l'entorn d'aquests centres, entre altres.

Un urbanisme pensat per a la infància ha d'incloure una densa xarxa de parcs i de zones de joc infantils, ha de promoure que els infants puguin circular amb seguretat amb bicicletes/patinets per la ciutat, ha d'aconseguir controlar les velocitats dels vehicles motoritzats per reduir les situacions de risc, i ha de disposar d'uns nivells de seguretat que permetin als infants i adolescents moure's de manera autònoma per la ciutat, fer-se-la seva i tenir confiança en la comunitat.

7. Promoure el benestar subjectiu en la infància i l'adolescència i afrontar els trastorns de salut mental

Diversos registres coincideixen a alertar de l'augment dels problemes de salut mental entre la població infantil i adolescent a Catalunya, amb una tendència a l'alça dels episodis d'angoixa, de depressió i d'addiccions, entre altres. A Reus, el personal tècnic també remarca aquest risc, mentre que **UNICEF defineix aquest àmbit com a urgent i ineludible en el context social actual**. Aquesta línia estratègica inclou diverses àrees, si bé ha de ser liderada des de les de Serveis Socials i Salut. Entre les recomanacions que fa UNICEF, adaptades a la realitat local que hem identificat en aquesta diagnosi, caldria contemplar accions com les següents:

- a) Intervenir sobre els factors de risc (ús de les TIC, problemàtiques familiars, vulnerabilitat social, assetjament, addiccions, etc.) i en els problemes associats als trastorns de salut mental en la infància i adolescència.
- b) Promoure l'especialització i formació en infància dels i les professionals de les xarxes de salut mental i de suport psicosocial.

c) Garantir la coordinació dels agents que intervenen en l'àmbit de la salut mental, reforçar el paper de la atenció primària (metges/ses de família, pediatres i psicòlegs clínics o sanitaris) i dels centres comunitaris en la prevenció, detecció, diagnòstic i tractament dels problemes de salut mental i benestar psicològic. Això implica des dels centres existents a Reus identificats al capítol 2 d'aquesta diagnosi, les àrees de Salut Pública, Joventut, Educació, el PIAIO, i l'atenció primària.

Limitacions

Entenem que aquesta diagnosi s'ha de convertir en una més de les eines de què es nodreix el conjunt d'equips que treballen en matèria d'infància i adolescència a nivell municipal.

Volíem acabar aquesta diagnosi amb un exercici d'honestedat i recollir les principals limitacions que hem identificat i el context que les ha originat. Aquesta diagnosi s'inicia formalment el 10 de març de 2020, després que el 21 de febrer de 2020 el Ple de l'Ajuntament de Reus aprovés la participació a la convocatòria. Com hem apuntat en el treball, la situació de pandèmia que ha acompanyat el procés d'elaboració d'aquesta diagnosi des del seu inici ha dificultat la generació dels grups focals tal com estaven planificats inicialment. Finalment, s'han convocat a través de plataformes virtuals per evitar riscos de salut a les persones participants. Això ha obligat a replantejar les dinàmiques grupals que teníem plantejades i ha comportat altres obstacles, com aquests: a) no hem pogut evitar la bretxa digital (persones sense accés a plataformes en línia, o poc avesades al seu ús, no han tingut les mateixes possibilitats de ser seleccionades); b) hem hagut de limitar la capacitat màxima de cada grup, (els tallers presencials estaven pensats per a 12-15 participants cadascun, amb dinàmiques de subgrups) per poder-los dinamitzar de manera eficaç; c) per tant, s'establí un límit de 5-6 participants per a cada grup virtual, amb la qual cosa el volum final de persones participants ha estat menor que l'objectiu definit inicialment i, a més, qualsevol baixa de darrera hora afectava de manera sensible la composició del grup; d) hem hagut de limitar l'expansió horària prevista per a cada grup a una hora de durada (tot i que sovint s'han allargat), mentre que en una sessió presencial contemplàvem poder disposar de més temps, i e) hem comprovat una davallada de la participació efectiva tot i la confirmació prèvia (que imputem al format virtual, que pot ser vist com a menys comprometedor que l'assistència presencial).

Aquests aspectes han afavorit l'aparició de la que, al nostre entendre, és la principal limitació de la diagnosi: voldríem que el nombre de persones participants a la segona part de la tercera fase de la diagnosi (la corresponent als grups focals) hagués estat superior. En aquest sentit, volem fer diversos apunts.

En primer lloc, això no representa un obstacle per a l'obtenció d'informació. Paral·lelament a aquesta diagnosi vinculada a la convocatòria d'UNICEF, a nivell municipal s'han posat en marxa altres diagnosis que també contemplen la infància. Per exemple, dins el Pla Local de Joventut 2020-2024, el darrer trimestre de de 2020 s'ha iniciat una fase d'entrevistes i grups de discussió amb participants a partir de 12 anys.

En segon lloc, tenint en compte aquest context de múltiples diagnosis, vam voler evitar la sensació de persecució als diversos agents, a persones adolescents i a famílies ja que entenem

que la seva implicació ha d'anar més enllà d'aquest procés i que calia teixir aliances i sinergies i no cremar totes les naus o generar un rebuig en aquesta fase inicial d'un camí que serà de llarg recorregut.

D'altra banda, vam plantejar-nos la possibilitat de modificar l'enfocament metodològic recomanat per UNICEF, substituint els grups focals per, per exemple, una enquesta. Posar en marxa una enquesta virtual assegurava arribar més fàcilment a més població i augmentar automàticament el registre de participants, però aquesta opció es va desestimar per dos motius: a) en primer lloc, per un motiu de contingut: preferíem arribar a menys població però poder captar millor les percepcions subjectives per a aquesta diagnosi, un aspecte que l'enquesta no permet captar amb la mateixa riquesa, i b) en segon lloc, per un aspecte pragmàtic. Si des del principi del procés haguéssim tingut com a referència temporal el mes de febrer de 2021 (el termini que ha estat el real finalment), possiblement hauríem optat per aquest canvi. No obstant, els terminis provisionals amb els quals s'ha mogut aquesta diagnosi sempre han estat més acotats: en primer lloc la referència va ser el juny de 2020 (primera entrega prevista per UNICEF), després el setembre de 2020 (entrega prèvia interna a l'Ajuntament de Reus per poder traçar les principals línies d'actuació del Pla d'Infància i engegar el Grup Motor de l'Àrea d'Infància de l'Ajuntament), després el desembre de 2020 (segona entrega prevista per UNICEF), el gener de 2021 (tercera entrega prevista) i finalment el febrer de 2021 (termini definitiu). Per tant, els marges reals de referència amb els quals ens hem mogut no han estat mai superiors als 3 mesos, un temps que consideràvem arriscat per planificar una enquesta amb el rigor que creïem necessari: per exemple, per identificar escales adients en matèries vinculades a la infància (satisfacció vital, salut mental, entre altres), per obtenir una mostra suficient, per garantir que la responien les persones adequades (caldrà haver planificat un control, per exemple dins dels centres escolars i instituts) i per a l'anàlisi dels resultats. Per això, vam optar per no esgotar aquesta possibilitat metodològica en un context poc favorable i, en canvi, plantejar-la com una eina que segueix vigent per al futur immediat.

Això vol dir que la fase participativa i de captació d'informació no s'ha d'acabar amb aquesta diagnosi. Com hem identificat, un dels eixos d'actuació fonamentals de treball per als propers anys ha de ser la promoció de la participació infantil en la presa de decisions. Per tant, la capacitat d'escoltar aquests agents, famílies, infants i adolescents ha de ser una dinàmica de treball en el futur.

Índex de gràfics, taules i il·lustracions

Gràfics

Gràfic 1. Número d'habitants. Reus. Anys 1998 a 2019	12
Gràfic 2. Creixement demogràfic interanual. Reus. Anys 1998 a 2019	13
Gràfic 3. Població segons lloc de naixement. Reus. Anys 2000 a 2019.....	14
Gràfic 4. Percentatge de població segons grans grups d'edat. Reus. Any 2019.....	14
Gràfic 5. Població de 0 a 17 anys. Reus. Anys 2000 a 2019	16
Gràfic 6. Població de 0 a 17 anys segons edat, any a any. Reus. Any 2019	17
Gràfic 7. Edat mitjana de la població de 0 a 17 anys. Reus. Anys 2010 a 2019	17
Gràfic 8. Població de 0 a 17 anys amb nacionalitat estrangera. Reus. Anys 2000 a 2019	18
Gràfic 9. Percentatge de població de 0 a 17 anys segons nacionalitat. Reus. Anys 2000 a 2019	19
Gràfic 10. Població de 0 a 17 anys amb nacionalitat estrangera, segons continent d'origen. Reus. Any 2019.....	19
Gràfic 11. Població de 0 a 17 anys, per districtes. Reus. Any 2019.....	22
Gràfic 12. Percentatge de població de 0 a 17 anys sobre el total del districte. Reus. Any 2019	22
Gràfic 13. Piràmide de població. Reus. Any 2019.....	23
Gràfic 14. Alumnat matriculat en centres educatius, segons sexe. Reus (curs 2019-2020).....	28
Gràfic 15. Alumnat matriculat en centres educatius, segons titularitat. Reus (curs 2019-2020)	28
Gràfic 16. Percentatge d'alumnat matriculat en centres públics sobre el total, per curs. Reus (curs 2019-2020) i Catalunya (curs 2018-2019).....	29
Gràfic 17. Vinculació de les persones participants a la dinàmica DAFO. Reus. Any 2020 .	61

Taules

Taula 1. Nivells de renda de la població, segons districtes. Reus. Any 2017.....	20
Taula 2. Indicadors sociodemogràfics. Reus i Catalunya. Anys 2017, 2018 o 2019 (segons disponibilitat)	24
Taula 3. Dades d'escolarització. Educació Infantil de primer cicle 0-3 anys (curs 2019-2020)	25

Taula 4. Dades d'escolarització. Educació Infantil de segon cicle 3-5 anys (curs 2019-2020)	25
Taula 5. Dades d'escolarització. Educació Primària (curs 2019-2020)	26
Taula 6. Dades d'escolarització. Educació Secundària Obligatòria (curs 2019-2020)	26
Taula 7. Dades d'escolarització. Cicles Formatius de Grau Mitjà (curs 2019-2020)	26
Taula 8. Dades d'escolarització. Batxillerat (curs 2019-2020)	26
Taula 9 Equivalències entre ingressos per unitat de consum i ingressos anuals de les llars (algunes de les més habituals)	30
Taula 10 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos anuals inferiors a 5.000 euros per unitat de consum. Reus, total del municipi i per districtes. Anys 2015, 2016 i 2017	31
Taula 11 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos anuals inferiors a 10.000 euros per unitat de consum. Reus, total del municipi i per districtes. Anys 2015, 2016 i 2017	32
Taula 12 Indicadors de risc social. Reus i Catalunya. Anys 2017-2019	34
Taula 13. Prioritats identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus	61
Taula 14. Debilitats identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus	63
Taula 15. Amenaces identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus	65
Taula 16. Fortaleses identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus	67
Taula 17. Oportunitats identificades en matèria d'infància i adolescència a la ciutat de Reus	69
Taula 18. Estratègies de supervivència	71
Taula 19. Estratègies defensives	72
Taula 20. Estratègies ofensives	72
Taula 21. Estratègies de reorientació	72
Taula 22. Puntuacions mitjana i mediana d'acord amb diversos ítems sobre la situació de la infància i l'adolescència a la ciutat de Reus	74

Il·lustracions

Il·lustració 1. Distribució geogràfica dels districtes de Reus	20
Il·lustració 2 Percentatge de població de 0 a 17 anys amb ingressos inferiors a 5.000 euros per unitat de consum, segons districtes. Reus. Any 2017	32

Il·lustració 3 Percentatge de població de 0 a 17 anys amb ingressos inferiors a 5.000 euros per unitat de consum, segons districtes. Reus. Any 2017	33
Il·lustració 4 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos per unitat de consum inferiors a 5.000 euros anuals	33
Il·lustració 5 Percentatge de població de 0 a 17 anys que viu en llars amb ingressos per unitat de consum inferiors a 10.000 euros anuals	34
Il·lustració 6. Mas Pintat de Reus.....	36
Il·lustració 7. Casal de Joves de Reus	37
Il·lustració 8. Mapa d'Escoles Bressol (públiques, privades concertades i privades)	38
Il·lustració 9. Mapa de centres d'Educació Infantil i Primària (públics, privats concertats i privats)	39
Il·lustració 10. Mapa de centres d'Educació Secundària Obligatòria, Cicles Formatius de Grau Mitjà i Batxillerat (públics, privats concertats i privats)	39
Il·lustració 11. Espai de Joc Obert. Centre Cívic Ponent (Fotografia: Canal Reus TV)	41
Il·lustració 12. Zones de joc infantil (elaboració pròpia a partir dels registres de l'Ajuntament)	43
Il·lustració 13. Programa Fem Coral (Ajuntament de Reus)	54